T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MUT VE ÇEVRESİNDE YETİŞEN BİTKİLERİN (MERSİN) ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

AYŞE METİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

KONYA,2009

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

MUT VE ÇEVRESİNDE YETİŞEN BİTKİLERİN (MERSİN) ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

Ayşe METİN

Selçuk Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü

Jüri:
Prof. Dr. Mustafa KÜÇÜKÖDÜK
Doç. Dr. Hüseyin DURAL
Doç. Dr. Yavuz BAĞCI

2009 sf: 242

Bu çalışma Mersin il sınırlarındaki Mut ilçe merkezi ve çevre köylerindeki bitkilerin etnobotanik kullanımlarına odaklanmıştır. 47 köy, 7 yayla, 12 mahallede yaşayan ya da yaşamış olan 350 kişi ile görüşülmüştür. Araştırma alanındaki bitkilerden 75 familyaya ait 195 kadar türün, gıda (163 kullanım), tedavi (328 kullanım), yem (21 kullanım), boya (22 kullanım), eşya (22 kullanım), süs (30 kullanım), yakacak (7 kullanım) ve çeşitli amaçlar için (23 kullanım) kullanıldığı belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Mut, Etnobotanik, Bitki-İnsan İlişkileri

ABSTRACT

Master Thesis

ETNOBOTANİCAL FEATURES OF PLANTS IN MUT (MERSİN) AND ITS ENVIRONMENTS

Ayşe METİN

Selçuk University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Jury:

Prof. Dr. Mustafa KÜÇÜKÖDÜK

Associate Prof. Dr. Hüseyin DURAL

Associate Prof. Dr. Yavuz BAĞCI

2009, Page: 242

This study is focused on etnobotanic usage of plants that grown in Mut which is an administrative province in Mersin and its villages. Interviewed with 350 people that lived in or lives in 47 villages, 7 plateau and 12 districts. Plants of the research area which includes almost 195 species belongs to 75 families are determined to used for this following purposes. Food (163 use), treatment (328 use), feed (21 use), paint (22 use), object (22 use), ornament (30 use), fuel (7 use) and for various purposes (23 use).

Key words: Mut, Etnobotanic, Plant-Human relationships

1. GİRİŞ 1
2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI 4
3. MATERYAL VE METOD 8
4. MUT HAKKINDA GENEL BİLGİLER 10
5. BULGULAR 15
5.1. FAMİLYALAR 15
5.1.1. ANACARDIACAE 15
5.1.2. APOCYNACEAE 19
5.1.3. ARACEAE 20
5.1.4. ASTERACEAE 21
5.1.5. BERBERIDACEAE 22
5.1.6. BETULACEAE 23
5.1.7. BIGNONIACEAE 23
5.1.8. BORAGINACEAE 24
5.1.9. BRASSICACEAE (CRUCIFERAE) 25
5.1.10. CACTACEAE 35
5.1.11. CAMPANULACEAE 36
5.1.12. CAPPARIDACEAE 36
5.1.13. CAPRIFOLIACEAE 37
5.1.14. CARYOPHLLACEAE 38
5.1.15. CHENEPODIACEAE 38
5.1.16. COMPOSITAE 41
5.1.17. CONVOLVULACEAE 49
5.1.18. CUCURBITACEAE 49
5.1.19. CUPRESSACEAE 53
5.1.20. DIPSACACEAE 56
5.1.21. EBENACEAE 57
5.1.22. ELAEAGNACEAE 57
5.1.23. EQUISETACEAE 58
5.1.24. ERICACACEAE 59
5.1.25. EUPHORBIACEAE 60
5.1.26. FAGACEAE 61
5.1.27. GERANIACEAE 63
5.1.28. GRAMINACEAE 64
5.1.29. GUTTIFERAE 67
5.1.30. HYDRANGEACEAE 68
5.1.31. IRIDACEAE 68
5.1.32. JUGLANDACEAE 69
5.1.33. LABIATAE 70
5.1.34. LAURACEAE 80
5.1.35. LEGUMINOSAE 81
5.1.36. LILIACEAE 87
5.1.37. MALVACEAE 93
5.1.38. MORACEAE 97
5.1.39. NYCTAGINACEAE 99
5.1.40. OLEACEAE 99
5.1.41. ONOGRACEAE 102
5.1.42. ORCHIDACEAE 102
5.1.43. OXALIDACEAE 103

5.1.44. PALMAE (ARECACEAE) 103
5.1.45. PAPAVERACEAE 104
5.1.46. PEDALIACEAE 107
5.1.47. PINACEAE 108
5.1.48. PLATANACEAE 111
5.1.49. PLUMBAGINACEAE 111
5.1.50. PLANTAGINACEAE 112
5.1.51. POACEAE 113
5.1.52. POLYGONACEAE 115
5.1.53. PORTULACEAE 115
5.1.54. PRIMULACEAE 116
5.1.55. PUNICACEAE 117
5.1.56. RANUNCULACEAE 119
5.1.57. RESEDACEAE 121
5.1.58. RHAMNAACEAE 122
5.1.59. ROSACEAE 123
5.1.60. RUBIACEAE 141
5.1.61. RUTACEAE 142
5.1.62. SALIXACEAE 147
5.1.63. SCROPHULARIACEAE 148
5.1.64. SOLANACEAE 150
5.1.65. STYRAXACEAE 153
5.1.66. TAMARICACEAE 154
5.1.67. UMBELLIFERACEAE 154
5.1.68. URTICACEAE 160
5.1.69. VERBENACEAE 161
5.1.70. VIOLACEAE 162
5.1.71. VISACEAE (LORANTHACEAE) 163
5.1.72. VITACEAE 164
5.1.73. ZYGOPHYLLACEAE 166
5.2. KÖKBOYACILIĞI 167
5.3. BİTKİLERDEN YAPILAN EŞYALAR 179
5.4. BİTKİLERİN GIDA OLARAK TÜKETİMİNE ÖRNEKLER 191
6. TARTIŞMA VE SONUÇ 196
7. KAYNAK KİŞİLER 219
8. KAYNAKLAR 222
9. EK 225

1. GİRİŞ

Etnobotanik birçok kaynakta genel olarak insan bitki ilişkilerinin incelenmesi olarak belirtilmektedir. Bu ilişki iki taraflı olup; milyonlarca yıldır bitkileri kullanmakta olan insanlardan bitkiler de etkilenmektedir. İnsanoğlu birçok bitkinin üretimine katkıda bulunurken birçoğunun da neslini tüketmektedir. Kullanım aşamasında insanların bitkiye verdiği zarardan korunmak isteyen bitkide tad, biçim, renk vb. gibi gözlemlenebilir değişiklikler meydana gelmektedir (Ertuğ 2004).

Ilıman kuşak içerisinde bulunan Türkiye, sahip olduğu bitki çeşitliliği açısından çevresinde yer alan birçok ülkeden farklı olan özellikleri ile dikkati çeker. Türkiye'de yayılış gösteren bitki türlerinin sayısı, Avrupa kıtasının tümünde yayılış gösteren bitki türlerinin sayısına yakındır. Son yıllarda yapılan keşiflerin de eklenmesi ile Türkiye'nin 12.000 civarında bitki taksonuna (tür, alttür ve varyete düzeyinde) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bitkilerin 3.000'den fazlası endemiktir. Anadolu, doğal olarak yayılış gösteren birçok bitkinin ilk olarak ziraatının yapıldığı yer olarak belirtilmiştir. Tarla bitkilerinin %30'una yakınının kökeninin Anadolu olduğu bilinmektedir. Tarla bitkileri dışında, bugün de birçok doğal bitki beslenme amacıyla kullanılması yanında birçok alanda insanlar tarafından kullanılmaktadır. Anadolu'nun birçok yerinden toplanarak mutfaklara giren bitki sayısı oldukça fazladır. Bu özellik aynı zamanda coğrafi ortam ile insan arasındaki ilişkileri yansıtan önemli bir örnektir. Beslenme alışkanlıkları dışında da bitkiler farklı şekillerde ekonomik anlam taşımaktadır. İnsanoğlu yüzyıllardan bu yana bitkileri gıda, tıbbi, yakacak, yem, boya, estetik, psikolojik vb. amaçlarla kullanmış olup günümüzde de bu kullanımlar gözlemlenebilmektedir. Ancak nüfusun giderek artması bitkiler üzerindeki baskıyı arttırmış, birçok türün nesli tehlikeye girmiştir. Tarımın gelişmesi, sanayileşme süreci, yeni koşullar ortaya çıkarmıştır. Yaşam ortamları parçalanarak bitkilerin doğal yayılışını sınırlayan yeni engeller ve daha izole ortamlar meydana gelmiştir. Özellikle önemli endemizm alanlarından biri olan Akdeniz Bölgesinin bitki çeşitliliği yoğun nüfuslanma, ziraat faaliyetleri, şehirleşme, bilinçsiz otlatma ve yangınlar gibi çok çeşitli tehditlerle karşı karşıyadır (Avcı 2005).

İlk çağlardan günümüze değin insanoğlu kendi yöresinde bulunan bitkilerden farklı amaçlarla, çeşitli şekillerde yararlanmıştır. Önceleri doğadan topladıkları yabani bitkileri kullanmış, sonraları en çok kullandıklarının tarımını yapmışlardır. Halkın özellikle hastalıkların tedavisinde kullandıgı bitkileri ele alan araştırmalar çok büyük önem taşımaktadır. Halk ilaçları, uzun yıllardan beri etkileri insanlar üzerinde denenerek günümüze ulaşmıştır. Pek çoğu da bilimsel yönden araştırılmayı beklemektedir. Herhangi bir kullanılışı tespit edilmemiş bitkilerde etken madde aramak yerine, öncelikle yüzlerce yıldan beri halkın yararlı olduğuna inanarak ısrarla kullandığı bitkiler üzerinde çalışmak daha çok verim sağlayacaktır. Bu sayede hem eldeki veriler bilimsel olarak ispatlanır, hem de zaman ve maddi bakımdan kısıtlı imkânlara sahip araştırıcıların bu tarz kayıpları önlenir (Sadıkoglu 1998).

Ülkemiz zengin bir flora ve kültür mirasına sahip olmasına rağmen Anadolu'da yabani bitkilerin halk arasındaki tedavi, gıda ve diğer amaçlarla kullanılışını konu alan bilimsel nitelikte çalışma sayısı çok azdır (Şimşek ve ark. 2002).

Bu çalışma Akdeniz bölgesi illerinden Mersin sınırları içerisinde bulunan Mut ilçe merkezi ve çevre köylerde yaşayan halkın kullandığı bitkilerin yöresel ve bilimsel adlarının tespiti, bu bitkilerden faydalanma amaç ve şekillerinin belirlenmesi ile elde edilen bilgilerin kaydedilmesi sonucu oluşan kaynak bir çalışmadır. Bu çalışma halkın çoğunlukla deneme yanılma yöntemi ile tespit edip nesiller boyunca aktarmaya çalıştığı, bitkilerin kullanımına ilişkin bilgiler, gerek yukarda ifade edilen sebepler gerekse yeni dönemin ilgisizliği ve önceki neslin, yaşlılığın etkisi ile unutkan olması ya da bu dünyadan ayrılması gibi etkenler sonucu yok olup gitmemesi için gerekli olduğu düşünüldüğü için yapılmıştır.

Çalışma alanın Mut ve çevresi olarak seçilmesinin sebepleri:

1. Bu alanda günümüze kadar kapsamlı bir etnobotanik çalışmanın yapılmamış olması,
2. İlçe sınırlarındaki yaşam alanları 200–1650 rakımlarında olduğundan yörenin floristik zenginliğe sahip olması ve bunun araştırmaya değer katması,
3. Elde edilen bilgilerin daha sonra yapılabilecek olan çalışmalara kaynak olması,
4. Yörede özellikle nüfus artışı, yanlış otlatma, bilinçsizce bitki tohum ve soğanlarının toplanıp satılması ile yangın gibi sebeplerden etnobotanik değeri olan bitkilerin neslinin tükenmesi,
5. İnsanlar ilaç ve gıda ihtiyaçlarını daha kolay yollardan karşılamaya başladıklarından etnobotanik bilgilerin azalması,
6. Bitkileri hayatının her safhasında kullanıp adeta bitki ile iç içe yaşayan insanların dünyadan ayrılmaları ile sahip oldukları bilgilerin tamamen yok olup gitmesi,
7. Araştırmacının 9 yıl boyunca Mut merkez ve köylerinde görev yapması; göreve başladığı dönemden bu yana özellikle tıbbi amaçlı kullanılan bitkilerle ilgili verileri ve yöreye ait farklı amaçlar için bitkilerin ilginç kullanımlarını not etmiş olması; halkı tanıması, bölgeyi iklim coğrafya ve bitki örtüsü açısından tanıyanlarla bir arada bulunması; yöre halkının desteğini artıracağı, çalışma olanaklarının kolaylaşacağı, bilgilere doğru ve hızlı ulaşılabileceği gibi etkenler olarak belirlenmiştir.

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Acartürk, R. , (2006) “ Süs Bitkileri ve Yer Örtücüleri ” adlı çalışmasında süs amaçlı kullanılan bitkiler hakkında bilgi vermiştir.

Avcı, K. , Ezer, N. , (2004) “ Çerkeş (Çankırı) Yöresinde Kullanılan Halk İlaçları ” adlı araştırmasında bu ilçe ve ilçeye bağlı 67 köy ve köy altı yerleşim biriminden toplanan bilgiler sonucu 30 familyaya ait bitkisel kaynağın halk ilacı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Avcı, M. , (2005) “Çeşitlilik ve Endemizm Açısından Türkiye’nin Bitki Örtüsü ” adlı çalışmasında Türkiye’ deki biyolojik çeşitlilikten, bitkilerin kullanım alanlarından bahsedilmiştir.

Bağcı, Y. , ve ark. , (2001) “ Uzunsöğüt Köyü ve Çevresinin (Türkoğlu-Kahramanmaraş) Bazı Bitkilerinin Yerel Adları ve Etnobotanik Özellikleri ” adlı araştırmalarında 43 bitki türünün yöresel isimleri ve halk tarafından çeşitli amaçlarla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bağcı, Y. , ve ark. , (2004) “ Pozantı (Adana) ve Çevresindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adaları ve Etnobotanik Özellikleri ” adlı araştırmalarında tıbbi amaç için ve gıda olarak kullanılan 39 bitki tespit edilerek yöresel isimleri ile birlikte verilmiştir.

Başaran, S. , (2003) “ Elmalı Yöresinde Doğal Olarak Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri ” adlı araştırmasında yörede yayılış gösteren bazı türlerin değişik amaçlarla nasıl kullanıldıkları konusunda bilgiler verilmiştir.

Baytop, T. , (1984) “ Türkiye’de Bitkiler ile Tedavi (Geçmişte ve Bugün) ” adlı eserinden bitkilerin geçmişten günümüze kadar tedavi amaçlı kullanımlarından bahsetmiştir.

Baytop, T. , (1994) “ Türkçe Bitki Adları Sözlüğü” adlı eserinde ülkemizin değişik yörelerinde bitkilere verilen Türkçe isimler ve onların kullanım şekillerinden bahsetmiştir.

Doğanoğlu Ö. , Gezer A. , Yücedağ C. , (2006) “ Göller Bölgesi Yenişarbademli Yöresinin Önemli Bazı Tıbbi ve Aromatik Bitki Taksonları Üzerine Araştırmalar ” adlı araştırmasında bu bölgede doğal olarak yetişen ve insanların sağlıklı yaşamında önemli rol oynayan 43 tıbbi ve aromatik bitki taksonu saptanmıştır.

Duran, A. , (1998) “ Akseki (Antalya) İlçesindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adları ve Etnobotanik Özellikleri ” adlı makalesinde Akseki yöresinde yayılış gösteren bazı bitkilerin çeşitli amaçlara yönelik kullanımları ve yerel isimlerini vermiştir.

Düzenli ve Ark. (1996) “ Göksu Deltasının (Silifke-İçel) Florası ” adlı çalışmasında bin civarında bitki örneğinin değerlendirmesi sonucunda 74 familya ve 246 cinse ait 382 takson tespit edilmiştir. Bu taksonlardan 6 tanesi endemik olarak belirlenmiştir.

Elçi B. , Sadık E. , (2006) “ Güdül(Ankara) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri ” adlı araştırmasında 18 familyaya ait 23 bitkinin halk ilacı olarak, 6 familyaya ait 11 bitkinin besin olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Ertuğ ve Ark. (2003) “ Buldan(Denizli) Etnobotanik Alan Araştırması ” adlı araştırmasında 2002- 2003 yıllarında toplanan 450 örnekten, 21’i Türkiye’ye endemik, 258 tür belirlenmiştir. Bazı örtüşen kullanımlar da olmakla birlikte 97 gıda, 108 ilaç, 11 yakacak, 41 yem ve el sanatlarında kullanımın yanı sıra 46 bitki türünün farklı alanlarda yararlı oldukları saptanmıştır.

Gürsoy, V. , O., Gürsoy K. , U. , (2004) “ Anadolu’da Diş ve Dişeti İle İlgili Hastalıkların Tedavisinde Halk Arasında Yaygın Olarak Kullanılan Bitkiler Kullanım Şekilleri ve Bitkisel Özellikleri ” adlı araştırmasında yaklaşık 20 ayrı bitkinin beraber yada ayrı ayrı kullanıldığı tespit edilmiştir.

Işık, S., (1995) “ Afyon İlindeki Türlerin Etnobotanik Özellikleri ” adlı araştırmasında Afyon ilindeki bitkilerin çeşitli kullanımlarını belirtmiştir.

İlçim ve Varol (1996) “ Hatay ve Kahramanmaraş (Türkiye) İlindeki Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri ” adlı makalelerinde Hatay ve Kahramanmaraş illerinde yaptıkları çalışmalar sonucunda gıda maddesi olarak 21, tedavi amacıyla 16, boya elde etmede 4 ve değişik amaçlarla kullanılan 9 bitki listesini vermişlerdir.

Mert H. , ve Ark. (1992) “ Doğal Boya Eldesinde Kullanılan Bazı Bitkiler ” adlı araştırmasında ülkemizde 150’ye yakın bitki türü olduğu belirtilmekte ve bu bitkiler, bitkilerin boyar maddeleri ve bitkiden elde edilen boyanın kullanımı ile ilgili tespit edilen bilgiler verilmiştir.

Oral Ç. , D. , (2007) “ Konya İlinde Kullanılan Halk İlaçları Üzerine Etnobotanik Araştırmalar ” adlı araştırmasında bu ilde halk ilacı olarak kullanılan bitkiler tespit edilerek çeşitli kaynaklarda kayıtlı olanlar belirtilmiştir.

Özcan, M. , ve ark., (1998) “ İçel (Mersin)’ de Sebze Olarak Tüketilen Bazı Yabani Bitkilerin Kimyasal Bileşimi ve Mineral İçeriği ” adlı araştırmalarında İçel (Mersin) yöresinde yaygın olarak tüketilen 13 adet yenilebilir yabani bitkinin kimyasal bileşimi ve mineral içeriği verilmiştir.

Özgen, U. , Terzi, Z. , Coşkun, M. , (2004) “ Halk ilacı olarak kullanılan bazı türlerde lipid peroksidasyonunu inhibe edici etkinin araştırılması ” adlı araştırmasında Ilıca (Erzurum)’ya bağlı köylerde, daha önce yapılan alan çalışması ile halk arasında tedavide kullanılan türler saptanmıştır. Lipid peroksidasyonunu inhibe edici etkinin yüksek olduğu türler ve etkili konsantrasyonları belirlenmiştir.

Sadıkoglu, N., (1998) Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Arastırmalar Arsivi, İstanbul Üniversitesi, Saglık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 75 s,.

Savran, A. , ve ark. , (2002) “ Gemerek (Sivas) ve Çevresindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adları ve Etnobotanik Özellikleri ” adlı araştırmalarında yörede tıbbi amaçlı ve gıda olarak kullanımı tespit edilen 30 bitki tespit edilerek yöresel isimleri ile birlikte verilmiştir.

Sayar ve ark., (1995) “ Muğla (Türkiye) İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri” adlı makalesinde Muğla çevresinde etnobotanik tarama sonucunda yörede yayılış gösteren bazı tıbbi ve aromatik bitkilerin listesi ve Türkçe isimleri ile birlikte kullanılan kısımları verilmiştir.

Serin, (1996) “ Hacı Baba Dağını (Karaman- Kâzımkarabekir) Florasına Katkılar” adlı çalışma sonucunda 83 familyaya ait 382 cins ve 887 tür tespit etmiştir. Endemiklerin toplam floraya oranı % 15. 8 dir. Fitocoğrafik bölgelerin oranı ise: İran-Turan % 16 Akdeniz % 12,1 Avrupa-Sibirya % 4. 3 tür.

Şimşek ve Ark., (2001) “ Gölbaşı’nda Yabani Bitkilerin Kullanılış Amaçları ve Şekilleri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında Gölbaşı’nda yaşayan ailelerden yabani bitkileri kullanış amaçları ve şekilleri anket yapılarak verilmiştir. Çalışma sonucunda bireylerin % 87,7’sinin gıda ve tedavi amacıyla bitkileri kullandığı tespit edilmiştir. En çok tüketilen bitkiler madımak [*Polygonum cognatum* Meissn] ,yemlik [*Scorzonera cana* (C.A.Mey) Hoffm. var. radicosa (Boiss) Chamb], ısırganotu [*Urtica*

dioica L.] ebegümeci [*Malva neglecta* Wallr.] , efelek [*Rumex crispus* L.]olarak belirtilmiştir.

Şimşek ve Ark. (2002) “ Anadolu’da Halk Arasında Bitkilerin Kullanış Amaçları Üzerinde Etnobotanik Bir Çalışma ” adlı çalışmasında 14 il, ilçe ve köylerinde bulunan 2246 kişi ile yapılan anketler sonucu *Plantago* sp. , *Malva* sp. , *Rumex* sp. , *Thymus* sp. , *Urtica* sp. , *Chenopodium* sp. ve *Rosa* sp. cinslerinin sık olarak kullanıldığı ve halk arasında bu türlerden genel olarak ağrı kesici, kanser, hemoroit, diyabet, romatizma ve çeşitli iltihaplı rahatsızlıkların tedavisinde yararlanılmakta olduğu tespit edilmiştir.

Toroğlu, S. , Çenet, M. , (2006) “ Tedavi Amaçlı Kullanılan Bazı Bitkilerin Kullanım Alanları ve Antimikrobiyal Aktivitelerinin Belirlenmesi İçin Kullanılan Metodlar ” adlı araştırmasında bitkilerin antimikrobiyal aktiviteleri belirlenmiş, antimikrobiyal aktivite gösteren bitkilerin kullanım alanları belirtilmiştir.

Türkoğlu İ. , (2000) “ Elazığ İlindeki Etnobotanik Değeri Olan Taksonların Araştırılması ” adlı araştırmasında Elazığ ilinde değişik amaçlarla halk tarafından kullanılan 253 bitki bulunmuş bunlardan 57 si bu araştırma sonucu kayıtlara geçmiş ve halk arasında kullanılmayan ve bilinmeyen 72 bitki tespit edilmiştir.

Vural ve Ark. (1997) “ Çiçekdağı (Kırşehir) ve çevresinde Etnobotanik Özellikleri ” adlı makalesinde Çiçekdağı ve çevresinde yaptıkları floristik çalışmalar sırasında bazı bitkilerin yöresel isimleri ve kullanım şekilleri derlenerek verilmiştir.

Vural, G. , (2008) “ Honaz Dağı ve Çevresi’ndeki Bazı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri ” adlı araştırmasında Denizli il sınırlarındaki Honaz Dağı ve Çevresi’nde yetişen doğal bitkilerin 356 farklı kullanımı kaydedilmiştir.

Yeni, E. , (2001) “ Ermenek (Karaman) ve Yöresinde Yetişen Tıbbi Bitkiler Üzerine Bir Araştırma ” adlı araştırmasında Karaman ili Ermenek ilçesinden toplanan ve tedavi amaçlı kullanılan 47 bitkisel materyalin kimyasal teşhisleri yapılmış, literatür kayıtları taranarak sonuçlar, kimyasal bileşik ve tıbbi kullanışları açısından karşılaştırılmıştır.

Yücel, E. , Tülükoğlu, A. , (2000) “ Gediz (Kütahya) Çevresinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler ” adlı çalışmalarında 6 familyaya ait 8 türden 11 yöresel kullanım (ilaç) belirlemişlerdir. Bu ilaçlardan 4’ü solunum sistemi hastalıklarında (sinüzit, öksürük, soğuk algınlığı vs.),3’ü sindirim sistemi hastalıklarında (midede şişlik, karın ağrısı, iltihaplanmalar vs.), 2’si dolaşım sistemi hastalıklarında (damar tıkanıklığı), 1’i diyabette, 1’i sıtmada, 1’i de teskin edici olarak kullanılmaktadır.

3. MATERYAL VE METOD

Bitki numuneleri Mut merkez ve ilçe içinde bulunan Beşevler, Deveci, Doğancı, Gedik, Güllük, Kale, Karşıyaka, Kültür, Meydan, Yatırtaş mahallelerindeki ev ve bahçelerden; merkezde kurulu pazarlardan merkeze yakın Karaekşi, Palantepe, Kelceköy, Barabanlı, Genceli, Ortaköy, Esençay, Yıldız, Topluca, Yeşilyurt Köyleri ile Silifke istikametinde olan Kurtsuyu, Hisar Köylerinden ve Ermenek tarafında olan Bozdoğan Köyü, Çeşme, Kandilli Mahalleleri ve Özlü Köyü taraflarından; Konya yolu üzerinde bulunan Alahan, Geçimli Köyü ile Mut'un yaylaları olan Kozlar, Sertavul, Derepazarı, Yellibel, Söğütözü Yaylaları ile Dağpazarı köyünden alınmıştır.

Bilgi toplamak için ise Alaçam, Aşağı Köselerli, Aydınoğlu, Ballı, Barabanlı, Bozdoğan, Çivi, Çömelek, Çortak, Çukurbağ, Dağpazarı, Derinçay, Dıştaş, Elbeyli, Esençay, Fakırca, Geçimli, Gencali, Güme, Hacıahmetli, Hacıilyaslı, Hacınuhlu, Hamamköy, Karatahta, Hisarköy, Ilıca, Kadıköy, Kelceköy, Kemenli, Kırkavak, Köselerli, Kurtsuyu, Mirahor, Ortaköy, Özlü, Palantepe, Sakız, Mezardüzü, Selamlı, Suçatı, Tekeli, Topluca, Tuğrul, Yanlızcabağ, Yapıntı, Yıldızköy, Yukarı Köselerli Köyleri ile Büyük yaylalarından Sertavul, Kozlar, Derepazarı, Söğütözü, Yaylaları ile Üzümvermez, Yellibel, Yeniçal Yaylalarında yaşayan veya oralı olup Mut merkeze yerleşmiş halk ile görüşülmüştür. Araştırmacının görüntülediği ve temin edilen diğer görüntülerle yaklaşık 3500 fotoğraf yapılan araştırmaya destek olmuştur.

Ayrıca numuneler attarlar ve göçebe halk tarafından da temin edilmiş olup araştırmamızda ismini vermek istemeyenler ve kaybolan kayıtlarımız dışında yaklaşık 200 kişi kayıtlara alınmıştır. Birlikte oturulan park, kahve gibi yerler ile ev toplantılarında 350 civarı insandan bilgi alınmasına rağmen yöre halkının ananelerinden dolayı çoğu sadece yardım etmekle yetinmiş özellikle bayanlar isminin kaydedilmesini istememiştir. 70 yaş üzerindeki insanların büyük bir kısmı ise inançları gereği resim karelerinde yer almadan bitki kullanımları ile ilgili bizzat yaşantılarında uygulayıp sonuç aldıkları yöntemleri paylaşmışlardır. Etnobotanik kullanımlarla ilgili

araştırmacının hazırlamış olduğu formların doldurulmasında yaklaşık 150 öğrenci yardımcı olmuştur. Araştırma ortalama 500 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacı bitki örnekleri ve ilgili bilgileri ev ziyaretlerinde görüşülen merkez mahallelerdeki yöre insanından, köy kahveleri ve parklarda oturan yöre halkından; attarlardan, pazarlarda ürünlerini satışa sunan köylüler ile bu ürünleri alan yerli halktan; köylerde ve yaylalarda evlerinde misafir eden yaşlılardan ve yaşlı yakınlarından, çobanlardan, yaylalara göç eden göçebe halktan, araştırmacının öğrenci velileri ile özellikle öğrencilerin dede ve ninelerinden alınmıştır.

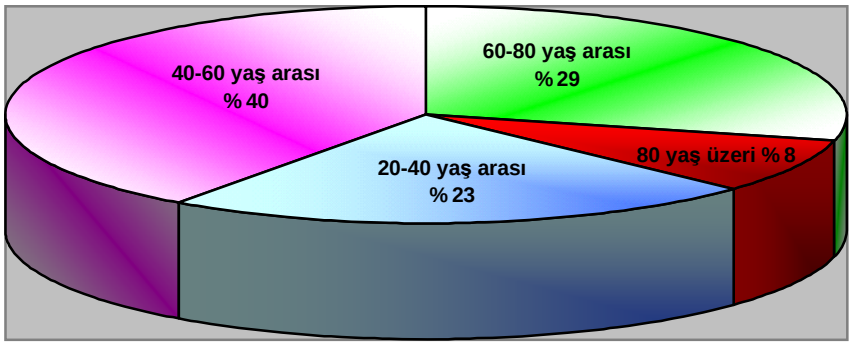

Grafik 1: Bilgi alınan yöre halkının % 8'i 80 yaş üzerinde olup; % 29'u 60–80 yaş , %40'ı 40–60 yaş, % 23'ü ise 20–40 yaş arasındadır.

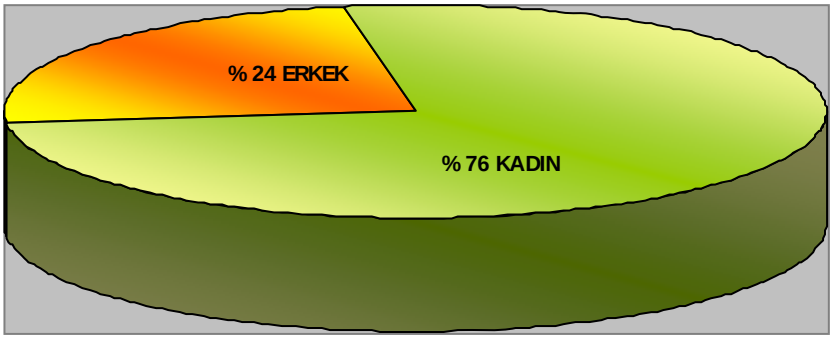

Grafik 2: Bilgi alınan yöre halkının % 76 sı kadın % 24' ü erkektir.

Araştırma sonuçları bulgular kısmında familyalar başlığı altında alfabetik sıraya göre verilmiştir. Bulgular kısmında bitkilerin bilimsel adı, lokalitesi, yöresel adı, genel adı, kullanılan kısımları, kullanım amacı, kullanım şekli sırası ile verilmiştir.

4. MUT HAKKINDA GENEL BİLGİLER

İlçe doğudan Silifke, batıdan Ermenek, güneyden Gülnar ve kuzeyden Karaman İli ile çevrili olduğu bilinmektedir. Mut, ilin kuzey batısında Mersin'e 165 kilometre uzaklıkta İç Anadolu'yu Akdeniz'e bağlayan Mersin- Konya karayolu üzerinde kurulmuş bulunmaktadır. Mut'un yüzölçümü 2554 kilometrekare olarak bildirilmiştir.

Denizden yüksekliği 300 metre olup denizden yüksekliği 200- 2000 metre arasında değişen ilçe arazisinin batı kesimi Göksu ırmağının kolları olan akarsu ve dereler tarafından parçalanmıştır. Bu engebelerden başka ilçenin kuzeyinde Karaman sınırını meydana getiren Orta Toroslar yükselir. Burada İç Anadolu' ya geçit veren ve denizden yüksekliği 1650 metre olan Sartavul (Sertavul) geçidi vardır.

Şekil 1: Sertavul Yaylası

İlçenin kuzeyindeki Orta Toroslar' a bağlı dağlar engebelidir. Bu dağlık alan Hadim Göksu' yu ve Ermenek Göksu' yu ile yer yer derin vadiler şeklinde parçalanmıştır. Bu iki çay Mut yakınlarında Suçatı köyünde birleşerek Göksu nehrini oluştururlar.

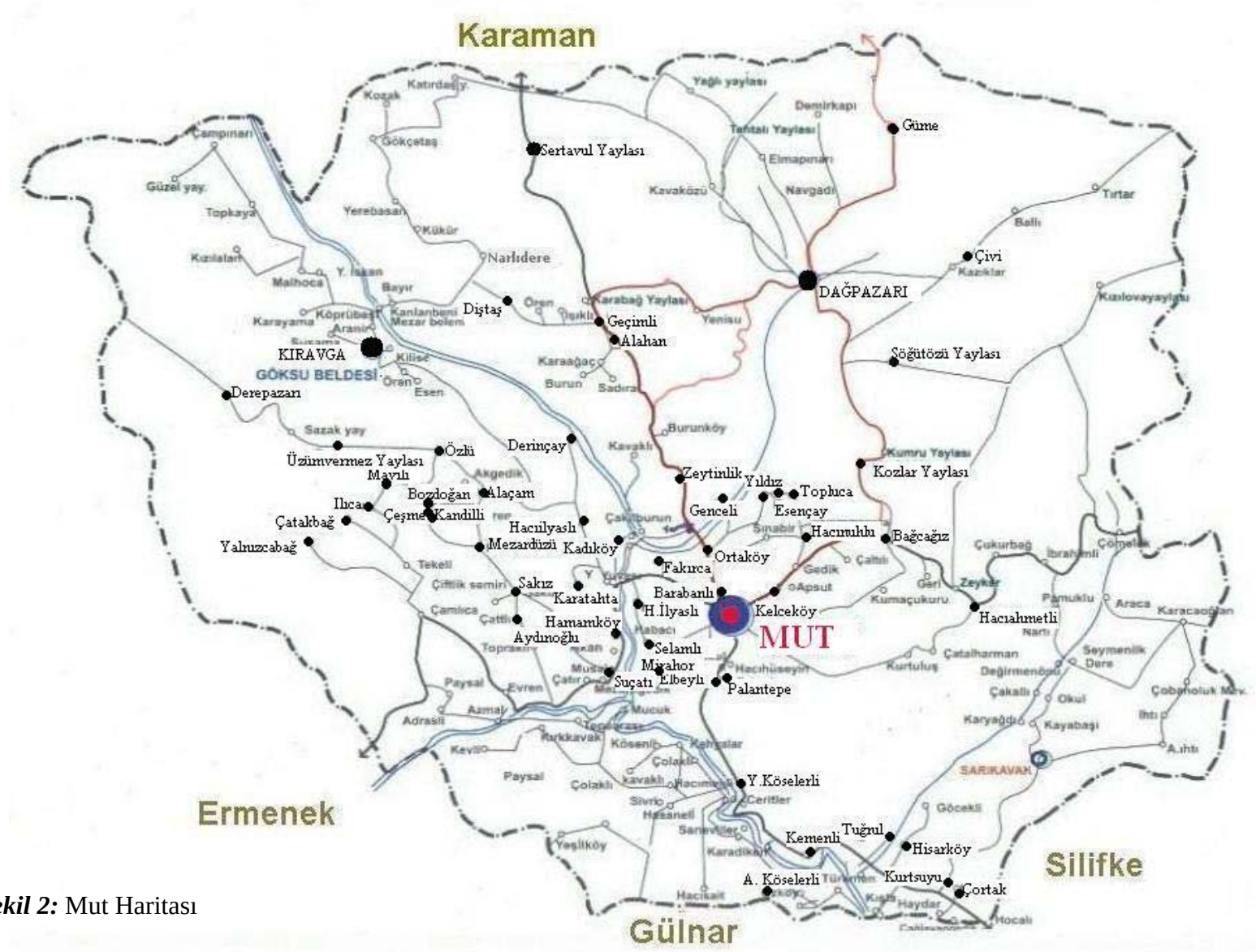

Şekil 2: Mut Haritası

Şekil 3: Mut’ta Göksu Nehri

İlçe güneye doğru 700- 800 metre kuzey ve batıya doğru 1500- 2000 metre yükselen dağlar arasında bir çanak ortasına benzer. Başlıca yükseklikleri: Yerlikaya, Mahvaç (1390m), Yaylacık, Kızıldağ (2260m), Akoluk, Avlağıdağı (1889 m), Karga ve Adras, (1421 m) Kestel (1813 m) bunun güneyinde haritalarda Sivri dağ adıyla gösterilen daha çetin, engebeli Meleştiren dağı (1665 m), bunun doğusunda kuzeyi Karıcıklar beli ciheti geniş çam, katran ve köknar ormanlarıyla kaplı, güneyi daha ziyade ardıçlık olanı, üzerinde iyi ot yetişen, yaylaları bulunan, eteğinde Mut ilçesinin yaylası kurulmuş bulunan Kozlar (1650 m), bazı yerleri sert şekilli Büyük Eğre dağı (2025 m), bunun doğusunda Gez Beli'nden ötede aynı durumda Küçük Eğre dağı (1926 m) bulunur. Toroslar’dan Göksu'ya doğru uzanan bu geniş kabarıklar arasında uzanan vadiler ve buna yakın etekler tarım bakımından, yerleşme bakımından enteresandır.

Şekil 4: Kozlar Yaylası

Burada nüfus gruplaşmasını sağlamış olan iki vadi görülür. Pirinç suyunun yukarısında Dağpazarı köyü vardır. Henüz çetin engebeli olmayan, tabanları bazen düz, birçok suları bir toplanma (kollektör) durumunda olan burada pek sarp Kestel kapızına girmeden önce birleşirler. Bunlardan her birisi içinde bulunan bir köyün adını almıştır: Kavaközü, Navdalıözü, İmrenözü, Çiviözü bunlardan başlıcalarıdır. Buraları yüksektir 1250 ile 1500 metre civarındadır. Grubun diğeri de Mut'un doğusunda Kurt Suyu'nun baş taraflarını bir nevi toplanma havzasını oluşturur. Buralara da Sarıkavak köyü veya sadece Dere köyleri denir. Bu taraf Dağpazarı köylerine göre daha engebeli ve daha az yüksektir (1000- 1250 m) . Bu engebeli kısımlar yer yer ormanlıktır.

Mut ilçesinde Paleozoik, Mesozoik (Kretase), Tersiyer (Alt Miosen, Orta Miosen, Pliosen) ve Kuaterner yaşında sedimanter araziler mevcuttur; ayrıca üst Kretase yaşında tahmin edilen serpantinler bulunur. Paleozoik sarımsı veya kahverenkli şist ve kalkerlerden müteşekkildir. Mesozoik gri, bazen bej renkli, ince ve sık dokulu, sert, yer yer kristalize, çok kırıklı ve tabakalanma durumu çok defa belli olmayan kalkerlerle temsil edilir. Kalınlığı 1000 m tahmin edilmektedir. Tersiyer tabakalar denizel olan Alt ve Orta Miosen kalkerleri ile bunlardan daha genç olan tatlı su kalkerlerinden müteşekkildir. Miosen tahminen 1000 m kadar kalınlık gösterir. Tatlı su kalkerlerinin kalınlığı ise 25 metreyi geçmez. Kuaterner arazisini taraça ve alüvyonlar teşkil ederler. Bu sahada mağmatik sahrelerden sadece Mesozoik içerisinde serpsntin mevcuttur. Paleozoikte bölge denizle örtülüdür. Devrin sonlarına doğru yan basınçlarla iltivalanan ve gittikçe yüksek arazi Kretase başalarına kadar su üstüne kalmış olmalıdır. Uzun bir erozyon devrini müteakip Kretase denizinin bölgeyi istila etmesi nihayet bu denizin çekilmesi ile ve yeni erozyon devrinden sonra bölgeyi meydana getiren arazi Miosen denizinin istilasına uğramış olmalıdır. Orta miosenin sonlarına doğru deniz yavaş yavaş çekilmeye başlamış ve nihayet bundan sonra artık kara olarak kalan bölgede birtakım göller meydana gelerek tatlı su kalkerlerinin teressübüne sebep olmuşlardır. Tabaka doğrultuları ile önemli fay hatlarının doğrultuları, antiklinal ve senklinallerin eksen doğrultularına paralel olduğu müşahade edilmiştir. Antiklinallerin kavis şeklinde kıvrımlı olmaları virgasyonu hatırlatmaktadır. Bunun sebebi de Substratumda (tabanda) mevcut olan sert mânialar arasında tabakaların sıkışması ile izah edilebilir. Bütün bunlar alpin hareketleri neticesinde meydana gelmiş olmalıdırlar.

Bölgede doğu batı istikametinde uzanan ve sahanın bel kemiğini teşkil eden Toros silsilesi kara iklimi ile deniz iklimini birbirinden ayıran bir set vazifesini

görmektedir. Etüd sahasının merkezi addedilen Mut ilçesinde en sıcak aylar Haziran sonları ile Temmuz başlarıdır. En soğuk ay ocaktır. Dağlar bütün kış mevsimi karla örtülü olduğu halde Mut içerisine hiç kar düşmeden geçen kış mevsimleri kaydedilmiştir. Ekseri yaz mevsimlerinin yağmursuz geçtiği bilinmektedir.

İlçe yerleşim bakımından dağlık ve kısmen düzlük alanlara sahiptir. İlçe sınırları içinden geçen Göksu ırmağı Toros Dağlarından doğan kaynak sularından oluşan derelerin kenarlarında düzlüklerde sulu tarım gelişmiştir. Arazinin büyük kısmı kıraç arazidir. İlçede Akdeniz ve karasal iklim görülmesi nedeniyle sebze ve meyve çeşidi boldur. Arazi kullanımına göre dağılımı Tarım alanı 51,135 Ha., çayır ve mera 2,500 Ha., Tarım dışı 55,025,Ha. kullanılış amacına göre 164,000 dekar sulu alan mevcut olup bunun 41,450 dekarı vatandaşın kendi imkanları ile sulanan araziler olup kalanı da akar su ile sulanmaktadır. kullanılış amacına göre dağılımı 37,500, Ha.sebze 2,590 Ha., Meyve 8,555 Ha ve Bağ 2,940 Ha. dır. Yetişen meyveler çokluk sırasına göre Kayısı, Erik, Elma, İncir, Zeytin, Nar, Üzüm, Şeftali, Kiraz ve Yenidünyadır. Yetişen sebzeler sırayla Domates, Biber, Patlıcan, Salatalık, Pırasa, Ispanak, Marul, Lahana, Patates, Fasulye, Bamya, Soğan ve Sarımsaktır. Yetişen Hububat ve yağlı tohumlar sırayla Buğday, Arpa, Nohut, Yerfıstığı, Susam, Mercimek'tir.

2008 nüfus sayımına göre Mut’un kent merkezinin nüfusu 33173, köy nüfusu 31426, ilçe toplam nüfusu 64602’dir. Halkın büyük bir kısmı merkezde olmakla birlikte yaz dönemi nüfus köylere ve yaylalara doğru kaymaktadır. Araştırma bölgesinde bilgi alınan halk aşağıda belirtilen yerlerde yaşamış veya halen yaşamaktadır.

Köyler:

Alaçam, Aşağı Köselerli, Aydınoğlu, Bağcağız, Barabanlı, Bozdoğan, Çivi, Çömelek, Çortak, Çukurbağ, Dağpazarı, Derinçay, Dıştaş, Elbeyli, Esençay, Fakırca, Geçimli, Gençali, Hacıahmetli, Hacıilyaslı, Hamamköy, Haydarköy, Hisarköy, Ilıca, Kadıköy, Kelceköy, Kemenli, Köselerli, Kurtsuyu, Mirahor, Ortaköy, Özlü, Palantepe, Sakız, Topluca, Tuğrul, Yapıntı, Yıldızköy, Y.Köselerli

Yaylalar:

Sertavul, Kozlar, Derepazarı, Söğüt özü adı verilen büyük yaylaları ile Üzümvermez, Yellibel, Yeniçal adı verilen yaylalar.

Merkez Mahalleler:

Beşevler, Deveci, Doğancı, Gedik, Güllük, Kale, Karşıyaka, Kültür, Meydan, Yatırtaş

5. BULGULAR

5.1. FAMİLYALAR

5.1.1. ANACARDIACAE

Bilimsel Adı:

Pistacia terebinthus L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Genceli Köyü- Kayalıklar- 400m- 10–04–2006

Yöresel Adı: Çıtlık, Sakızlak, Menengiç

Genel Adı: Melengiç, Çitlembik

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Tohumları kavrulup dövülerek kahvesi yapılmaktadır.

Şekil 5: *Pistacia terebinthus* doğal görünümü

G Dövülen tohumlar pekmezle karıştırılıp yenmektedir.

G Tohumları kırmızıdan yeşile döndüğünde toplanıp kuruyemiş olarak tüketilmektedir.

G Dövülüp suya konulan tohumlar süzülüp dışının kapçığı çıkarıldıktan sonra iç kısmı batırığa konmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Tohumları dövülüp yaraya sarılmaktadır.

T Tohumları kavrulur öksürüğü gidermesi için balla karıştırılıp yutulmaktadır.

T Tohumlarının melengiç hastalığına iyi geldiği, bu sebeple halk arasında melengiç ağacı olarak da isimlendirildiği söylenmektedir.

Şekil 6: *Pistacia terebinthus* ergin tohumları

Bilimsel Adı: *Pistacia vera* L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Geçimli Köyü- Yol kenarı- 500–1000 m

01- 06- 2008

Yöresel Adı: Antep fıstığı, fındık

Genel Adı: Antep fıstığı

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Tohumları taze iken ve kurutulduktan sonra kuruyemiş olarak tüketilmektedir. Sakız ağaçlarına aşı yapılarak çoğaltılan Antep fıstıkları halka ekonomik olarak destek sağlayan ürünler arasında yer almaktadır.

Şekil 7: *Pistacia vera* doğal görünümü.

Bilimsel Adı: *Rhus coriaria* L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Geçimli Köyü- Yol kenarı- 500-1000m- 01–06–2008

Yöresel Adı: Sumak

Genel Adı: Sumak

Kullanılan Kısımları: Tohum, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Yabanisine *acı sumak* adı verilmektedir.

T İshale iyi geldiği için acı sumağın tohum ve yapraklar kaynatılıp içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Baharat gibi kullanılan sumak su ile karıştırılıp elde edilen madde yanık tedavisi için ihtiyaç duyulan bölgeye sürülmektedir.

T Toz sumak, toz kükürt ve motor yağı karıştırılıp egzama tedavisi için ihtiyaç duyulan egzamalı bölgelere sürülmektedir.

T Tuzun içine sumak karıştırılıp keçilerin sütü kesildiği zaman sütü artırması için yedirilmektedir.

T Suya katılıp bir süre bekletilmekte daha sonra posası süzülüp ağız yaralarının tedavisi için gargara olarak kullanılmaktadır.

Şekil 8: *Rhus coriaria* doğal görünümü

Şekil 9: *Rhus coriaria* meyveleri

Şekil 10: *Rhus coriaria* kurutulup dövülmüş meyvelerin baharat şekline gelmiş hali

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yeşil yaprakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı ağızda oluşan pamukçuk gibi yaralar ile diş eti hastalıklarının tedavisi için gargara olarak kullanılmaktadır.

T Yapraklar suda kaynatılıp elde edilen sıvı mide ağrılarını dindirmesi için içilmektedir.

T Hayvanların ayaklarında ve ağızlarında meydana gelen rahatsızlıkların tedavisi için kaynatılmış sumak yapraklarından elde edilen sıvı kullanılmaktadır. Şap hastalığının tedavisinde de bu sıvı kullanılmaktadır.

T Yeşil yaprakları şap ile dövülüp keçilerin ayaklarındaki yaralara sürülmektedir.

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Dövülüp baharat haline getirilmiş tohumlar iştah açması ve ekşilik vermesi için soğan söğüşü, paça çorbası gibi gıdaların üzerine atılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B Mor renk elde etmek için ip boyamada kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Sakız

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Gövdesindeki sakız adı verilen salgı ağrıyı dindirmesi için ağrıyan diş üzerine konulmaktadır.

5.1.2. APOCYNACEAE

Bilimsel Adı: :

Nerium oleander L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Genceli Köyü – Su kenarı- 400 m- 02- 03- 2006

Yöresel Adı: Ağı çiçeği-Yetim çiçeği

Genel Adı: Zakkum

Kullanılan Kısımları: Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 11: *Nerium oleander* doğal görünümü

T Çiçekleri zeytinyağında 40 gün bekletilerek merhem haline getirilmektedir. Bu merhem ağrıları dindirmesi için ihtiyaç duyulan bölgelere sürülmektedir.

T Sıcak suya batırılıp yarayı kavuşturması için hayvanlardaki semer yaralarına sürülmektedir.

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Doğal olarak yayılış gösteren *Nerium oleander* aynı zamanda park ve bahçelerde süs amaçlı yetiştirilmektedir.

Şekil 12: *Nerium oleander* çiçeği

Bilimsel Adı:

Vinca major L. subsp. major L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Güllük Mahallesi- Bahçe içi- 300m- 28–03–2008

Yöresel Adı: Cezayir menekşesi

Genel Adı: Cezayir menekşesi

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 13: Vinca *major* L. subsp. major L.

5.1.3. ARACEAE

Bilimsel Adı:

Arum dioscoridis SM.

Lokalite:C4 Mersin- Mut- Hisar Köyü-Yol kenarı-300m- 10–06–2006

Yöresel Adı: Kabarcık-Ağı

Genel Adı: Yılanyastığı

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Odun yakılıp kor haline gelince kabarcık bu kor içinde bir süre tutulup iltihabı akıtması için yara üzerine sarılmaktadır.

Şekil 14: *Arum dioscoridis* doğal görünümü

Ayrıca gözdeki şişin inmesi için iltihaplanıp kapanan göz üzerine sarılmaktadır.

T Haşlanıp kurutulduktan sonra tekrar haşlanıp yağla kavrularak karın ağrıları için yenmektedir.

Şekil 15: *Arum dioscoridis olgunlaşmış* meyveleri

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kızarmış meyveler idrar kaçıran kadınlar tarafından tedavi amaçlı günde bir tane bir iki gün yutulmaktadır.

T Meyvesi iyice kızarınca basur tedavisi için yutulmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Kök, Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kökü ya da tohumlanan kısmı ezilip kenarına hamur sarılmış ve üzeri alınmış siğil üzerine sürülmektedir.

5.1.4. ASTERACEAE

Bilimsel Adı:

Bellis perennis L.

Lokalite:C4-Mersin-Mut-Dağpazarı Köyü –Bahçe içi- 02- 03- 2006

Yöresel Adı: Yoğurt çiçeği-Babaççа

Genel Adı: Koyungözü

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Kurutulan çiçekler çay gibi demlenip içilmektedir.

***Şekil 16: Bellis** perennis* L.

Bilimsel Adı:

Lactuca serriola L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Güllük Mahallesi- Bahçe içi- 11- 01- 2009

Yöresel Adı: Keklik otu- Şeytan tüyü

Genel Adı: Yabani Marul

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

***Şekil 17:** Lactuca serriola* L. taban yaprakları

Y Yaprakları keklik kuşunu beslemek için kullanıldığından bu adı almıştır.

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Oyun

Kullanım Şekli:

D Çocuklar tohumlu kısımları toplayıp üfleyerek kar yağdırmak amaçlı oyunlarında kullanmaktadırlar.

5.1.5. BERBERIDACEAE

Bilimsel Adı:

Berberis crataegina DC.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Yeniçal Yaylası- Kayalıklar- 1000 m.- 1500 m. 24–08–2008

Yöresel Adı:

Garamık, Karamuk, Kızılcık otu

Genel Adı: Karamık

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Meyveleri toplanıp mide ağrısını gidermesi, vücut direncini artırması, yaşlılarda bacaklara direnç sağlaması ve romatizma ağrılarını gidermesi için çiğ yenmektedir.

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kökü suda kaynatılıp elde edilen sıvı göz ağrılarını gidermesi için göze sürülmektedir.

Şekil 18: *Berberis crataegina* DC. doğal görünümü

Şekil 19: *Berberis crataegina* DC. meyveleri

5.1.6. BETULACEAE

Bilimsel Adı:

Betula pendulla Roth

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Dağpazarı Köyü- Tarla Kenarı- 1000 m.-11-05-2006

Yöresel Adı: Huş ağacı

Genel Adı: Huş ağacı

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 20: *Betula pendulla* Roth

T Yağmur yağmadan önce toplanan *Betula pendulla* Roth yaprakları egzamalı bölgelere sürtülerek tedavi edilmektedir.

5.1.7. BIGNONIACEAE

Bilimsel Adı:

Campsis radicans Seem

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Esençay Köyü- Bahçe içi -500 m.- 29- 04- 2008

Yöresel Adı: Boru çiçeği-Yahudi borusu

Genel Adı: Acemborusu

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

Şekil 21: *Campsis radicans* Seem çiçeği

S Süs amaçlı, park bahçelerde yetiştirilmektedir.

5.1.8. BORAGINACEAE

Bilimsel Adı:

Onosma tauricum Palas ex Willd. Var. *tauricum*

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Dağpazarı Köyü- Dağlık arazi–1000 m.- 11-05-2006

Yöresel Adı: Ballı çiçek-Akzambak

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Çocuklar çiçeklerini çekip içindeki nektarı emmektedirler. Ayrıca arılar bal yapımı için bu çiçekten nektar almaktadırlar.

Şekil 22: *Onosma tauricum* doğal görünümü

Bilimsel Adı:

Alkanna tinctoria (L.) Tausch.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Genceli Köyü- Kayalıklar- 400 m. -24- 03- 2006

Yöresel Adı:

Baldıran otu-Tana dili-Hava civa otu

Genel Adı: Hava civa otu

Kullanılan Kısımları: Yaprak-çiçek

Kullanım Amacı: Gıda-Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

G Kışın yeni oluştuğunda yaprakları yağda kavrulup biber atılarak börek içi olarak kullanılmaktadır.

G Çocuklar çiçeklerini çekip içindeki nektarı emmektedirler. Ayrıca arılar bal yapımı için bu çiçekten nektar almaktadırlar.

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Boya

Şekil 23: *Alkanna tinctoria* doğal görünümü

Şekil 24 : *Alkanna tinctoria* çiçekleri

Kullanım Şekli:

B Kökleri kaynatılarak yün ipleri boyamada kullanılan kökboya eldesinde kullanılmaktadır.

B Zehirsiz olan türlerle çocuklar sakız boyamaktadırlar.

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

Y Mavi çiçekliler sığıra yedirilmektedir.

Şekil 25: *Alkanna tinctoria* kökleri

5.1.9. BRASSICACEAE (CRUCIFERAE)

Bilimsel Adı:

Brassica oleracea (L.) var. *italica* Plenck

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Deveci Mh.- Cuma Semt Pazarı- 10–03–2006

Yöresel Adı: Brokoli

Genel Adı: Brokoli

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi-Gıda

Kullanım Şekli:

T Mideyi rahatlatması için çiğ veya haşlanıp üzerine ekşi dökülerek yenilmektedir.

Şekil 26: *Brassica oleraceae* var. *italica* Plenck

T Suda haşlanıp elde edilen sıvı prostat rahatsızlıklarını önlemek için içilmektedir.

G Haşlanıp doğranmakta üzerine zeytinyağı, tuz, nar ekşisi ilave edilip salata gibi yenilmektedir.

Bilimsel Adı:

Brassica oleracea L. var.*capitata*

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Kozlar Yaylası- Bahçe içi- 1500 m.- 30- 06-2007

Yöresel Adı: Beyaz Lahana

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 27 : *Brassica oleracea* var.L. *capitata*

T Yaprakları suda sade ya da limon ile haşlanıp elde edilen sıvı vücuttaki yağı eritmesi için günde 2 bardak içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yaprakları suda haşlanıp doğranmakta, yağda kavrulan soğan üzerine ilave edilip tuz eklenerek börek içi olarak kullanılmaktadır.

G Büyüklüğüne göre ikiye ya da dörde bölünüp tencere de tuz ilave edilip haşlanmakta, istenen yumuşaklığa ulaştıktan sonra tencereden alınıp büyük kuşbaşı doğranmakta ve üzerine nar ekşisi ilave edilip kısırın yanında ikram edilmektedir. Küçük parçalar halinde doğranıp batırığın içine de ilave edilerek servis yapılmaktadır.

Bilimsel Adı: *Brassica oleracea var.* L. *rubra*

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Fakırca Köyü- Tarla içi- 400 m.- 28- 03- 2007

Yöresel Adı: Mor lahana

Genel Adı: Mor lahana

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi-Gıda

Kullanım Şekli:

T-G Yapraklar haşlanarak kabızlığı gidermesi için yenmektedir.

Şekil 28 : *Y*öre pazarında satışa sunulmuş *Brassica oleracea* var.*rubra*

Bilimsel Adı: *Brassica oleraceae* L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Topluca Köyü- Bahçe içi- 400 m.- 25-03-2008

Yöresel Adı: Lahana

Genel Adı: Lahana

Kullanılan Kısımları: Dal

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Dalları suda kaynatılır elde edilen sıvı vücuttaki şişliği gidermesi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprakları odun korunda ısıtılıp iltihaplı bölgelerin üzerine sarılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Haşlanıp yağda kavrulmuş soğan içerisine doğranarak üzerine tuz ilave edilip börek içi olarak kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Ses kısıklığını gidermesi için taze lahana ağızda çiğnenip suyu emilmektedir.

T Haşlanıp yumurtanın beyazıyla merhem yapılarak yanıklara sürülmektedir.

Şekil 29: *Brassica oleraceae* 'nın doğal görünümü

Şekil 30: *Brassica oleraceae* çiçeği

Şekil 31: *Brassica oleraceae* meyveleri

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Haşlanan yapraklar zeytinyağlı sarma yapımında kullanılmaktadır.

G Çiğ doğranıp üzerine tuz biber ilave edilip börek içi olarak kullanılmaktadır.

G Haşlanıp üzerine tuz ve ekşi ilave edilip kısır ve batırık köftesi dışına sarılarak veya sadece üzerine nar ekşisi ilave edilerek yenmektedir.

Bilimsel Adı:

Capsella bursa-pastoris (L.) Medik.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Ortaköy Köyü - Tarla kenarı- 400 m.- 20- 04- 2008

Yöresel Adı: Kuşçiğni- Pervane çiçeği- Kuşekmeği-Çobançantası

Genel Adı: Kuşkuş otu

Kullanılan Kısımları: Taban yaprağı

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Taban yaprakları bitki çiçek açmadan önce toplandıktan sonra börek içi olarak kullanılmaktadır. Yapraklar çiğ olarak doğranıp yağ ilave edilerek kullanıldığı gibi yağda kavrulmuş soğan üzerine ilave edilerek de kullanılmaktadır.

Şekil 32: *Capsella bursa-pastoris* taban yaprakları

Kullanılan Kısımları: Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı: Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

Y Otlanan küçükbaş hayvanlar tarafından yenmektedir.

Şekil 33: *Capsella bursa-pastoris* çiçekleri

Bilimsel Adı:

Cardaria draba (L.) Desv.

Lokalite:

C4-Mersin-Mut-Yıldız Köyü –Yol kenarı- 500 m.- 20- 05- 2008

Yöresel Adı:

Genel Adı: Yabani tere

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 34: *Cardaria draba* doğal görünümü

T Çiçekleri suda kaynatılıp elde edilen sıvı sivilceleri geçirmesi için cilde sürülmektedir.

Bilimsel Adı:

Eruca sativa Miller

Lokalite: C4- Mersin- Mut Genceli Köyü- Tarla içi- 25- 03- 2008

Yöresel Adı: Roka

Genel Adı: Roka

Kullanılan Kısımları:

Kullanım Amacı: Yaprak

Kullanım Şekli: Tıbbi

Şekil 35: *Eruca sativa* doğal görünümü

T İştah açması ve hazmı kolaylaştırması için çiğ tüketilmektedir.

Kullanılan Kısımları:

Yaprak, Dal, çiçek

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yapraklar yıkanıp doğrandıktan sonra üzerine domates, soğan, tuz, zeytinyağı ve nar ekşisi ilave edilip salata olarak tüketilmektedir.

Şekil 36: *Eruca sativa* çiçekleri

G Yaprakları, taze dalları ve çiçekleri üzerine limon sıkılıp balık yanında yendiği gibi sade haliyle de çiğ tüketilmektedir.

Şekil 37: Yöre pazarında satışa sunulmuş *Eruca sativa* yaprakları

Bilimsel Adı:

Cherianthi cheri

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Topluca köyü- Bahçe içi- 400 m. - 20- 05- 2008

Yöresel Adı: Şebboy

Genel Adı: Şebboy

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Bahçelere süs amaçlı ekilmektedir.

Şekil 38: *Cherianthi cheri*

Bilimsel Adı:

Isatis tinctoria L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Hacıahmetli Köyü- Tarla kenarı- 500 m.- 10- 05- 2008

Yöresel Adı: Çivit otu

Genel Adı: Çivit otu

Kullanılan Kısımları: Bitkinin tamamı

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

Şekil 39: *Isatis tinctoria*

B Eskiden yaşam şartları zor olduğundan çamaşır temizliğine ayıracak bol vakitleri olmadığından, çok fazla giyecek kıyafet olmadığından ve köyde, tarlada yaşam şartlarının zorluğundan dolayı çamaşır yıkanıp temizlendikten sonra beyazlar kiri fazla göstermesin diye çivit suyuna atılıp mavi renge dönüştürüldüğü söylenmektedir.

Bilimsel Adı:

Lepidium sativum L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Güllük Mahallesi - Bahçe içi - 300 m. 11- 01- 2009

Yöresel Adı: Tere

Genel Adı: Tere

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 40: *Lepidium sativum*

T Tohumu bal ile macun yapılıp böbrek sancısını dindirmesi için bir kaşık yutulmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yaprakları çiğ olarak kısırın ve yemeklerin yanında yenmektedir.

Bilimsel Adı:

Nastirtium officinale R. BR.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü- Su kenarı- 800 m.- 20–04–2006

Yöresel Adı: Su teresi

Genel Adı: Su teresi

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T İdrar problemi olanlar tedavi amaçlı çiğ tüketmektedirler.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yaprakları salata yapımında kullanılmaktadır.

Şekil 41: *Nastirtium officinale* doğal görünümü

Şekil 42: *Nastirtium officinale*.çiçeği

Bilimsel Adı: :

Raphanus sativus L.

Lokalite:C4-Mersin-Mut-Fakırca Köyü – Bahçe içi - 10- 03- 2006

Yöresel Adı: Turp

Genel Adı: Turp

Kullanılan Kısımları:

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 43: *Raphanus sativus*

T Turp kökü doğranıp üzerine tuz atılarak bekletilmekte ve çıkan su öksürüğü kesmesi için içilmektedir.

T Turp kökü rendelenip çıkan su ile beraber ağrıları dindirmesi için romatizmalı bölgeye sürülerek üzeri sarılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Siyah turp kökünün dışı yıkanıp baş kısmı kesilerek dolma yapılacak gibi içi oyulduktan sonra iç kısmına bal doldurularak bir kap içine konmakta ve kap içine akan sıvı öksürüğü gidermesi için içilmektedir.

Şekil 44: *Raphanus sativus* var *niger*

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yaprakları çiğ olarak sade tüketildiği gibi salata içine de doğranmaktadır.

Bilimsel Adı:

Sinapis arvensis L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Genceli Köyü- Tarla kenarı- 300 m.-25- 03- 2007

Yöresel Adı: Hardal

Genel Adı: Hardal otu

Kullanılan Kısımları: Dal, Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 45: *Sinapis arvensis*'in doğal görünümü

G Dal ve yaprakları haşlanıp üzerine nar ekşisi dökülerek özellikle batırık ve kısırın yanında yenmektedir.

G Haşlanıp doğrandıktan sonra üzerine doğranmış soğan, tuz, yağ, sarımsak, limon, sirke ve kırmızıbiber istek oranında ilave edilip salata olarak yenmektedir.

G Soğan doğranıp yağda kavrulup üzerine haşlanıp doğranmış hardal ilave edilip tekrar kavrularak tuz kırmızıbiber ilave edilip yoğurtla yenmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprağı ateşte ısıtılıp sıcak sıcak iltihaplı yaranın üzerine konmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

Y Hayvan yemi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 46: *Sinapis arvensis* çiçekleri

Şekil 47: *Sinapis arvensis* yaprakları

5.1.10. CACTACEAE

Bilimsel Adı:

Opuntia ficus-indica (L.) Mıller

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Yeşilyurt Köyü- Yol Kenarı–500 m.- 08- 10- 2008

Yöresel Adı: Dikenli Yemiş

Genel Adı: Kaynanadili

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda-Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 48: *Opuntia ficus-indica* doğal görünümü

T-G Meyveler olgunlaşınca su içinde, ellere poşet giyilerek dikenleri ayıklanıp çiğ, meyve olarak yendiği gibi böbrek taşı düşürmek için de yenilmektedir.

Şekil 49: *Opuntia ficus-indica* meyvesi

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprağı dikenlerinden ayıklandıktan sonra yanmış odunun közü içine gömülüp bir süre bekletilmekte daha sonra bıçakla ortadan dik eksende ekmek arası açar gibi kesilip vücudun dayanabileceği sıcaklıkta iken bacak ve dizlerdeki ağrılı bölgelere sarılmaktadır.

5.1.11. CAMPANULACEAE

Bilimsel Adı:
Michausxia sp.
Lokalite:C4- Mersin- Mut- Geçimli Köyü- Yol kenarı-1000 m.- 10-06-2008
Yöresel Adı: Gerçemek-Gerçomak
Genel Adı: Keçi biciği
Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak
Kullanım Amacı: Gıda
Kullanım Şekli:
G Uzayınca yaprağı sıyrılıp soyulduktan sonra taze süygünleri yenmektedir.

Şekil 50: *Michausxia* sp.

5.1.12. CAPPARIDACEAE

Bilimsel Adı:
Capparis ovata Desf.
Lokalite:C4- Mersin- Mut- Doğancı Mh- Bahçe kenarı- 300 m.-
28- 06- 2008
Yöresel Adı: Ğeğil-Gevil
Genel Adı: Kafari
Kullanılan Kısımları: Meyve
Kullanım Amacı: Tıbbi-Gıda
Kullanım Şekli:
T-G Böbrek taşına düşürmede faydalı olduğu için tohumları turşu yapılıp yenmektedir.

Şekil 51: *Capparis ovata*' nın doğal görünümü

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Ekonomik

Kullanım Şekli:

D İlaç sanayinde kullanıldığı için halk tarafından toplanıp satılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çocuğu olmayan kadınlara, bitkinin kökü suda kaynatılıp elde edilen sıvı içirilmektedir.

Şekil 52: *Capparis ovata* çiçeği

T Kökü suda kaynatılıp basuru geçirmesi için içilmektedir.

T Kökü ezilir suya karıştırılıp karın ağrısını geçirmesi için içilmektedir.

T Kökü saman ve süt ile kaynatılıp buğusuna rahminde sorun olan kadınlar oturtulmaktadır.

5.1.13. CAPRIFOLIACEAE

Bilimsel Adı:

Lonicera etrusca

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Güllük Mahallesi- 300 m.- 10- 05- 2008

Yöresel Adı: -

Genel Adı: Hanımeli

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 53: *Lonicera etrusca*

5.1.14. CARYOPHLLACEAE

Bilimsel Adı:

Gypsophila arrostii Guss. var. *nebulosa* (Boiss.& Heldr.) Bark.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Sertavul Yaylası- Yol kenarı- 1650 m.- 20-06-2007

Yöresel Adı: Çöğen

Genel Adı: Çöğen

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B Kökü suda kaynatılıp elde edilen sıvı içine dokuma bezler ağarması için atılmaktadır.

Şekil 54: *Gypsophila arrostii* Guss. var. *nebulosa*

5.1.15. CHENEPODIACEAE

Bilimsel Adı:

Beta vulgaris L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Geçimli Köyü - Tarla kenarı- 1000 m.- 20- 04- 2008

Yöresel Adı: Pezzik

Genel Adı: Yabani pancar

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 55: *Beta vulgaris* doğal görünümü

G Pezzik yaprakları suda haşlanıp üzerine nar ekşisi dökülerek kısırın yanında yenmektedir.

G Soğan yağda kavrulup üzerine doğranmış pezzik tuz ve kırmızıbiber ilave edilip karıştırılmakta, bu karışım börek içi olarak kullanılmaktadır.

G Yağda soğan kavrulurken pezzik yaprakları doğranıp üzerine ilave edilmekte, içine bir avuç bulgur ve bir miktar tuz katılarak pişirilmektedir.

Bilimsel Adı:

Chenopodium album L.

Lokalite:C4-Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü- Tarla içi- 1000 m. 20- 04- 2006

Yöresel Adı: Sirken

Genel Adı: Sirken

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yaprak ve taze dalları yıkanıp temizlenerek suda haşlandıktan sonra kısırın yanında yenmektedir.

G Haşlanan taze dal ve yapraklar yağda kavrulmuş soğan içerisine konup kısa bir süre kavrulduktan sonra üzerine tuz ve kırmızıbiber ilave edilerek yoğurtla yenmektedir.

Şekil 56: *Chenopodium album* doğal görünümü

Şekil 57: *Chenopodium album* tohumu

Bilimsel Adı: *Kochia scoparia* (L.) Schrad. F.Tricophylla

Lokalite: C4- Mersin-Mut- Geçimli Köyü –Bahçe içi- 1000 m.-01-06- 2008

Yöresel Adı: Süpürge otu

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Gövde, yaprak

Kullanım Amacı: Eşya-Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

E Gövde ve yapraklarından bahçe süpürmek için süpürge yapılmaktadır.

Şekil 58: *Kochia scoparia* doğal görünümü

Y Gövde ve yaprakları keçilere yem olarak verilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

Y Tohumları muhabbet kuşlarına yem olarak verilmektedir.

Şekil 59: *Kochia Socparia* bitkisinden yapılmış süpürge

Bilimsel Adı:

Spinacia oleracea L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Deveci Mh- Cuma Semt Pazarı- 18–06–2006

Yöresel Adı: Ismanak

Genel Adı: Ispanak

Kullanılan Kısımları: Taze dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Haşlanıp ezilerek tedavi amaçlı yara ve berelere sarılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, Taze dal

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 60: *Spinacia oleracea* 'nın yöredeki Cuma pazarında satışa sunulmuş şeklinin görüntüsü.

G Yaprakları ve taze dalları suda haşlanıp üzerine nar ekşisi ilave edildikten sonra kısır köftesi bu yaprakların içine sarılarak yenmektedir.

G Soğan yağda kavrulup üzerine ıspanaklar doğrandıktan sonra bir iki kez çevrilip çökelek veya haşlanmış patates ilave edilerek börek içi olarak kullanılmaktadır.

G Yağda soğan kavrulduktan sonra doğranmış ıspanaklar ve isteğe göre üzerine süt ilave edilip bir süre beklenmekte ve tuz atılıp yoğurtla servis yapılmaktadır.

5.1.16. COMPOSITAE

Bilimsel Adı:

Achilla teretifolia Boiss & Bal.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Alahan- Taşlık alan- 1000 m. - 20–05–2008

Yöresel Adı: Hıtıd-Civanperçemi

Genel Adı: Civanperçemi

Kullanılan Kısımları: Dal,yaprak,çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Bitkinin dal yaprak ve çiçekleri suda kaynatılıp elde edilen sıvı gaz giderici ve ağrı kesici olarak kullanılmaktadır.

Şekil 61: *Achilla teretifolia*

Bilimsel Adı:

Anthemis sp.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Söğütözü Yaylası - Tarla kenarı- 1500 m.- 31- 05- 2008

Yöresel Adı:

Papatya-Yoğurt çiçeği-Babaçya

Genel Adı: Papatya

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 62: *Anthemis* sp. doğal görünümü

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı öksürük ve romatizma tedavisi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Kök hariç tümü

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kurutulup kışın çay gibi demlenerek ağrı kesici olarak kullanılmaktadır.

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı mide ağrısını gidermesi, iltihap dökmesi ve iştah açması için içilmektedir.

T Elde edilen bu sıvı deri yaralarını iyileştirmesi için ihtiyaç duyulan bölgeye sürülmektedir.

T Bu su ile canlı olsun ve rengi açılsın diye saçlar yıkanmaktadır.

Bilimsel Adı:

Calendula officinalis L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Doğancı Mahallesi- 300 m.- 28- 03- 2008

Yöresel Adı:

Genel Adı: Aynısafa

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 63: *Calendula officinalis* çiçeği

Bilimsel Adı:

Crepis foetida L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Esençay Köyü- Yol kenarı- 20- 05- 2008

Yöresel Adı: Şeytan tüyü

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 64: *Crepis foetida* doğal görünümü

T Yaprakları çiçek açmadan önce suda kaynatılıp elde edilen Sıvı mide ağrısını gidermesi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Oyun

Kullanım Şekli:

D Çocuklar, bitkinin çiçekleri beyazlaşınca üfleyip kar yağdırır gibi oyunlarını renklendirmektedirler.

Bilimsel Adı:

Gundelia tournefortii L.

Lokalite:

C4 Mersin- Mut- İlice Köyü- Mavili Mh.- Taşlık arazi- 1000 m.-10-05- 2007

Yöresel Adı: Kenger tikeni- Gağnak

Genel Adı: Kenger

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Kökleri taze iken toplanıp dışı soyularak çiğ tüketildiği gibi yağda pişirilerek veya bulgur ilave edilip pilavı yapılarak yenmektedir.

Şekil 65: *Gundelia tournefortii*

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Kuruyunca toplanan meyveler dövülüp kavrulduktan sonra kahve gibi pişirilerek içilmekte ve tiken gavesi, kengergavesi olarak adlandırılmaktadır.

Şekil 66: *Gundelia tournefortii* L. çiçeklenmeye başlamış hali.

Kullanılan Kısımları: Gövde

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Gövdesi kırılınca akan beyaz madde toplanıp sıcak su içinde yumuşatılıp sakız gibi çiğnenmektedir.

Bilimsel Adı:

Helychrysum arenarium (L.)Moench

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Yeniçal Yaylası-Yol kenarı- 1500 m.-20-06-2008

Yöresel Adı: Çoban çiçeği

Genel Adı: Altın otu

KullanılanKısımları: Yaprak,dal, çiçek

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Çay gibi demlenip içilmektedir.

Şekil 67: *Helychrysum arenarium* çay yapımı için kurutulmuş

Bilimsel Adı:

Lactuca sativa L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Kelceköy Köyü- Bahçe içi- 400 m.-20- 10- 2008

Yöresel Adı: Mağrul

Genel Adı: Marul

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yapraklar suda haşlanıp elde edilen sıvı bronşit için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yaprakları doğranıp içine kırmızıbiber, tuz ve yağ ilave edilerek börek içi olarak kullanılmaktadır.

G Salatalarda kullanılmaktadır.

Şekil 68: Korumaya alınmış *Lactuca sativa*

Şekil 69: *Lactuca sativa* ’nın satışa sunulmuş hali

Bilimsel Adı:

Silybum marianum L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Genceli Köyü- Kayalıklar- 400 m - 10- 03- 2007

Yöresel Adı: Deve dikeni

Genel Adı: Meryemana dikeni

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Mor olan çiçekleri kurutulduktan sonra tütün gibi sarılıp basur tedavisi için içilmekte olduğu söylenmektedir. (en az 100 yıl öncesinde kullanımı olduğu belirtilmektedir.)

Ayrıca kurutulan çiçekler suda kaynatılıp elde edilen sıvı basur tedavisi amacıyla içilmektedir.

Şekil 70: *Silybum marianum* doğal görünümü

Şekil 71: *Silybum marianum* çiçeği

Bilimsel Adı: :

Teucrium polium L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Çatakbağ Köyü - Su kenarı – 1000-1500m.- 20- 04- 2006

Yöresel Adı: Acı yavşan

Genel Adı: Mayasıl otu

Kullanılan Kısımları:

Yaprak, dal, çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 72: *Teucrium polium*

T Kök hariç diğer kısımlar suda kaynatılıp elde edilen sıvı dökülmekte ikinci kez kaynatılmaktadır. Bu sıvı karın ağrısı, barsak hastalıkları, öksürük, grip, adet sancıları ve göbek düşmesi denilen rahatsızlıkların tedavisinde ve şekeri düşürmek için kullanılmaktadır.

Şekil 73: *Teucrium polium* kurusu

T Andız kozalağı pekmezle kaynatılıp ishal rahatsızlığında karna sarılmaktadır.

T Yaprağı kaynatılıp şekeri düşürmesi için içilmektedir.

T Kurutulup ezilerek pekmezle bulamaç edilip soğuk algınlığında sırt üzerine sarılmaktadır.

T Göçebe olanlar ya da tarlada çalışanlar karın ağrısını gidermesi için acı yavşanı çiğneyip tülbentten süzüp sıkarak çocukların ağızlarına damlatmaktadırlar.

T Dalları kaynatılıp mide sancısı olanlara içirilmektedir. Ayrıca bu sıvı kas ve mide spazmlarında, baş ve migren ağrılarında da içilmektedir. Düşüklere neden olabileceği için hamile bayanların içmemesi söylenmektedir.

T Bitki suda kaynatılıp elde edilen suya basur ve cilt hastaları oturtulmaktadır.

T Sıtma tedavisinde kinin yerine kullanıldığı belirtilmektedir.

Bilimsel Adı:

Tragopogon porrifolius L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Karaekşi- Kayalıklar- 400 m.- 17- 04- 2008

Yöresel Adı: Yemlik

Genel Adı: Tekesakalı

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Çiçekleri açmadan yapraklar taze iken çiğ olarak yenmektedir.

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Köklerinde bulunan süt şeklindeki salgısı sakız gibi çiğnenmektedir.

Şekil 74: *Tragopogon porrifolius*

Şekil 75: *Tragopogon porrifolius* çiçeği

Bilimsel Adı:

Zinnia elegans L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Esençay Köyü - Bahçe içi- 400 m.- 28- 06- 2008

Yöresel Adı: Patates Çiçeği

Genel Adı: Zinya

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Bahçelere süs amaçlı ekilmektedir.

Şekil 76: *Zinnia elegans* çiçeği

Bilimsel Adı:

Tagetes patula L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Esençay Köyü- Bahçe içi- 400 m.-20- 06- 2008

Yöresel Adı: Kadife

Genel Adı: Kadife Çiçeği

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Hoş bir kokusu olan *Tagetes patula* bahçelerde sık rastlanan bir süs bitkisi olarak gözlemlenmektedir.

Ayrıca *Tagetes patula* çiçekleri koparıldıktan sonra uzun süre taze görünümünü koruduğu için çelenk yapımında ve araç süslemelerinde kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B *Tagetes patula* bitkisinin çiçekleri kök boyamacılığında kullanılmaktadır.

Yün ipler *Tagetes patula* bitkisinin çiçekleri ile sarı tonlarında renklere boyanarak kilim, halı, kirtin dokumalarda kullanılmaktadır.

Şekil 77: *Tagetes patula'*nın doğal görünümü

Şekil 78: *Tagetes patula'*nın çiçeği

Şekil 79: *Tagetes patula'*nın *boyamada* kullanılan kurutulmuş çiçekleri

5.1.17. CONVOLVULACEAE

Bilimsel Adı:

Convolvulus arvensis L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Genceli Köyü- Tarla içi- 400 m.-06.05.2008

Yöresel Adı: Kedibağırsağı- Şemsiye Çiçeği

Genel Adı: Tarla sarmaşığı

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Köklerinden az bir miktar suda kaynatılıp elde edilen sıvı kabızlık tedavisi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Hayvan Yemi

Kullanım Şekli:

Y Otlanan hayvanlar tarafından yenmektedir.

Şekil 80: *Convolvulus arvensis* 'in doğal görünümü

Şekil 81: *Convolvulus arvensis* çiçeği

5.1.18. CUCURBITACEAE

Bilimsel Adı:

Cucurbita sp.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Deveci Mh.- Cuma Semt Pazarı- 10-06-2006

Yöresel Adı: Kabak

Genel Adı: Kabak

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 82: Yemekte kullanılan *Cucurbita* sp.

T Yemeklik yeşil kabak haşlanıp baş ağrısını alması için alna sürülmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi-Gıda

Kullanım Şekli:

T-G Yuvarlak görünümlü taze kabakların kabuğu soyulup süt ile haşlandıktan sonra üzerine şeker ilave edilmektedir. Hazırlanan bu besin tansiyon ve göğüs hastaları tarafından tedavi amaçlı yenmektedir.

Şekil 83: Süt ile pişirilen ve tatlılarda kullanılan *Cucurbita* sp.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Küçük yuvarlak kabakların içleri oyularak dolma yapımında dolma dışı olarak kullanılmaktadır.

G Büyük uzun kabaklar ince dilimlenip kurutulmaktadır. Bu kurular kışın haşlanarak bulgurla yapılan kısır gibi gıdaların yanında yenmekte ve sarma dışı olarak kullanılmaktadır.

Şekil 84: Dolma yapımında kullanılan *Cucurbita* sp. ve kurutmada tercih edilen *Cucurbita* sp.

Bilimsel Adı:

Cucumis sativa L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Fakırca Köyü - 20- 05- 2008

Yöresel Adı: Salatalık-Zalata

Genel Adı: Salatalık

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 85: *Cucumis sativa* meyvesi

G Tohuma kaçmış, sararmış kavunlaşmış meyveleri, üzüm pekmezi yapıldıktan sonra dibinde kalan koyu ağdaya atılıp birkaç dakika pişirilip tatlı olarak yenmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Soyulan salatalık kabuklarının iç kısmı rahatlık vermesi ve temizlemesi için cilde sürülmektedir.

T Kolesterolü ve şekeri düşürmesi için çiğ tüketilmektedir.

Bilimsel Adı:

Ecballium elaterium (L.) A. Rich.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Güllük Mahallesi- Bahçe içi- 300 m.-20- 05- 2007

Yöresel Adı: Cırtatan

Genel Adı: Eşek hıyarı

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 86: *Ecballium elaterium*

T Meyvesi içindeki sıvı termiyeye sürülmektedir.

T Sarılık tedavisinde de kullanılmış olduğu belirtilmektedir.

T Meyvesi içindeki sıvı sinüzit tedavisi için burna sıkılmaktadır.

Tehlikeli olabileceği için bu işi ehil bir kişinin yapması tavsiye edilmektedir.

Bilimsel Adı:

Lagenaria vulgaris L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Hacıahmetli Köyü- Bahçe içi- 500 m.- 10–06–2007

Yöresel Adı: Süs gabağı- Su gabağı

Genel Adı: Su kabağı

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E *Lagenaria vulgaris*'in kurutulmuş meyvesinin yan tarafı açılıp içindeki tohumlar alınarak kepçe görünümü verilmektedir. Büyük su kaplarından su almak için kullanılmaktadır. Ayrıca üzerine delikler açılarak kaynatma işlemlerinde karıştırıcı olarak kullanılan *kevki* adı verilen aletin yapımında kullanılmaktadır.

S *Lagenaria vulgaris* meyvesi kuruduktan sonra evlerde süs amaçlı değerlendirilmektedir.

Şekil 87: *Lagenaria vulgaris* meyvesi

Şekil 88: Süs amaçlı kullanılan *Lagenaria vulgaris* meyvesi

Şekil 89: *Lagenaria vulgaris* meyvesinden yapılmış kevki

5.1.19. CUPRESSACEAE

Bilimsel Adı:

Juniperus excelsa Bieb.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Doğancı Mh- Bahçe kenarı- 300 m.-20-06- 2008

Yöresel Adı: Ardıç

Genel Adı: Ardıç

Kullanılan Kısımları: Dal

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Saçta ekmek pişirmek için yapılan Şiş adı verilen aletin yapımında kullanılmaktadır.

Şekil 90: *Juniperus excelsa*

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Meyvesi taze iken ezilerek balla karıştırılıp boğaz yaralarında ve solunum yolu sorunlarında tablet gibi yutulmaktadır.

T Meyvesi suda kaynatılıp elde edilen sıvı öksürük, şeker, barsak sancısı, tansiyon ve grip için kullanılmaktadır(içilmektedir).Ayrıca ağrı ve sızıları dindirmesi için de içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, dal

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprağı suda kaynatılıp elde edilen sıvı kabızlığı gidermesi için içilmektedir.

TÇalısının ucu yakılmakta ve gözdeki akıntıyı önlemek için göz pınarına sürülmektedir.

Kullanılan Kısımları: Dal, gövde

Kullanım Amacı: Eşya- Koruma

Kullanım Şekli:

E Tavan döşemelerinde kullanılmaktadır.

K Siperlik olarak narenciye bahçelerinin kenarlarına dikilmektedir. Rüzgâr kesen adı da verilmektedir. Bahçe oluşturulmadan önce rüzgârın geldiği tarafa ekilmektedir.

Bilimsel Adı:

Juniperus oxycedrus L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Sertavul Yaylası- Orman içi- 1650 m.-20- 05- 2008

Yöresel Adı: Katran-Tömbek

Genel Adı: Katran Ardıcı

Kullanılan Kısımları: Kabuk

Kullanım Amacı: Koku

Kullanım Şekli:

K Püsesi, bal güzel koksun diye arıya verilen şekerli suya katılmaktadır.

Şekil 91: *Juniperus oxycedrus*

Kullanılan Kısımları: Dal

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Taze dalları böbrek taşı düşürmek için kaynatılıp içilmektedir.

Şekil 92: *Juniperus oxycedrus* meyvesi

Kullanılan Kısımları: Kabuk

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Püsesi (püse, katran ağacı gövde suyunda bulunan ağaç özsuyunun pişirilerek damıtılması sonucu oluşturulan bir halk ilacı.) bağışıklık sistemi gelişsin, hasta olmasın ve suyu çok içsin diye koyunların içeceği suya dökülmektedir.

T Püsesi deve yününe sürülüp bademcik üzerine konulduğu zaman çok kısa sürede hem şişliği hem de ağrıları yok ettiği belirtilmektedir.

T Yaz aylarında sivrisinek gelmesin diye katran püsesi ellere sürülmektedir.

Bilimsel Adı:

Juniperus communis L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Sertavul Yaylası- Bahçe Kenarı- 1650 m.-15- 06- 2008

Yöresel Adı: Andız

Genel Adı: Adi ardıç

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyveleri toplanarak dövülüp su ile birlikte ıslatılmakta üzerine pekmez dökülüp bulamaç haline getirilmekte helva gibi yenmektedir.

Şekil 9: *Juniperus Communis* doğal görünümü

Kullanılan Kısımları: Ağaç

Kullanım Amacı: Hijyen

Kullanım Şekli:

H Yaylada göçebe olan insanlar barındıkları yere sinek ve böcek gelmemesi için bu ağacın kenarlarında konaklamaktadırlar.

Kullanılan Kısımları: Tohum-Kök

Kullanım Amacı: Gıda-Tıbbi

Kullanım Şekli:

G/T Tohumlar suda temizlenip 3 kez süzülerek uzun süre kaynatılmakta ve koyu kıvamda bir pekmez elde edilmektedir. İçimi ve tadı kötü olan bu pekmez boğaz ağrıları, boğaz enfeksiyonları farenjit ve bademcik için kullanılmaktadır.

T Tohumlar suda kaynatılıp ağrıyı kesmesi ve kan dolaşımını düzenlemesi için içilmektedir.

T Tohumlar kaynatılıp şeker hastaları tarafından içilmektedir.

T Kolesterolü düzenlemesi için tohumları taze iken çiğ olarak tüketilmektedir.

T Kökü temizlenip su ile kaynatılmakta ispirtoya benzer sıvı elde edilmektedir. Bu sıvı kalp ve kolesterol hastaları tarafından tedavi amaçlı içilmektedir.

Bilimsel Adı:

Thuja orientalis L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Doğancı Mh.- Bahçe içi- 28- 06- 2008

Yöresel Adı: Mazı

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Meyveleri taze iken ezilip balla karıştırılmaktadır. Bu karışım tablet haline getirilip boğaz ağrılarını gidermesi için yutulmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Bahçe kenarlarına çit amaçlı ekilmektedir.

Şekil 94: *Thuja orientalis* bahçe çiti görünümünde

Şekil 95: *Thuja orientalis* meyveleri

5.1.20. DIPSACACEAE

Bilimsel Adı:

Scabiosa rotata Bieb.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Yellibel Yaylası-Yol kenarı-1500 m.28-05-2008

Yöresel Adı: Pisi pisi çiçeği

Genel Adı: Uyuz otu

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 96: *Scabiosa rotata* doğal görünümü

T Gövdesi suda kaynatılıp elde edilen sıvı ağrı kesici olarak içilmektedir.
Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Çocuklar oyun amaçlı çiçeklerini üfleyip kar yağdırmaktadırlar.

5.1.21. EBENACEAE

Bilimsel Adı:

Diospyros kaki L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Genceli Köyü- 400 m.- 10-0-2007

Yöresel Adı: Cennet Meyvesi

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda-Tıbbi

Kullanım Şekli:

T-G Mideyi rahatlatmak ve kabızlığı gidermek için, iştah açıcı ve vitamin kaynağı olarak ayrıca sadece tadından dolayı gıda amaçlı, meyveleri çiğ tüketilmektedir.

Şekil 97: *Diospyros kaki* meyveleri

5.1.22. ELAEAGNACEAE

Bilimsel Adı:

Elaeagnus angustifolia L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut-

Yöresel Adı: İyde

Genel Adı: İğde

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyvesi taze ve kurutulmuş hali ile kabuğu soyularak ya da kabuklu tüketilmektedir.

Şekil 98: *Elaeagnus angustifolia* meyvelerin olgunlaşmış halinin görüntüsü.

5.1.23. EQUISETACEAE

Bilimsel Adı: :

Equisetum ramosissimum Desf.

Lokalite:

C4-Mersin-Mut-Yatırtaş Mahallesi – Bahçe içi – 300 m.-20- 03- 2006

Yöresel Adı: Ulama otu

Genel Adı: Atkuyruğu

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 99: *Equisetum ramosissimum* gövde eklentileri

T Gövdesindeki sıralı eklentilerden dolayı ulama otu adı verilen bitkinin tamamı suda kaynatılıp elde edilen sıvı idrar söktürücü olarak içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Hayvan Yemi

Kullanım Şekli:

Y Dal ve yaprakları otlayan hayvanlar tarafından yenmektedir.

5.1.24. ERICACACEAE

Bilimsel Adı:

Erica manipuliflora Salisb.

Lokalite:C4- Mersin- Mut-Güllük Mahallesi -Bahçe içi- 300 m.-01-06-2008

Yöresel Adı: Süpürge otu 2

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Gövde, yaprak

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Tohumu döküldükten sonra sert bir zemin üzerine yerleştirilip üzerine ağırlık konularak düzleştirilmektedir. Dalların alt kısımları birleştirildikten aralarına bir sopa yerleştirilerek ip ya da bez parçaları ile bağlanarak süpürge yapılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Sütü artırması için hayvanlara yedirilmektedir.

Şekil 100: *Erica manipuliflora* doğal görünümü

Şekil 101: *Erica manipuliflora* bitkisinin süpürge yapılmış hali

Bilimsel Adı:

Arbutus andrachne L.

Lokalite:

C4-Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü-Yol kenarı- 1000 m.- 28- 07- 2006

Yöresel Adı: Sandal

Genel Adı: Sandal ağacı

Kullanılan Kısımları: Gövde

Kullanım Amacı: Yakacak-Eşya

Şekil 102: *Arbutus andrachne*

Kullanım Şekli:

E Gövdesi güzel renginden dolayı eşya yapımında kullanılmaktadır.

O Hoş kokusundan dolayı yakacak olarak kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı idrar yollarındaki ağrıların tedavisi amacı ile içilmektedir.

5.1.25. EUPHORBIACEAE

Bilimsel Adı:

Euphorbia helioscopia L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Geçimli Köyü - Bahçe içi- 1000 m.- 01-06-2008

Yöresel Adı: Sütleğen

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Salgı

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Dalları kırılınca akan süt görünümündeki salgı, etrafı hamurla kapatılıp üzeri alınmış siğil üzerine sürülmektedir. Bu sıvı, siğil üzerine, etrafı pamuk sarılmış kibrit çöpü yardımıyla sürülmektedir.

Şekil 103: *Euphorbia* sp. yeni çıkmış

Şekil 104: *Euphorbia helioscopia* doğal görünümü

Kullanılan Kısımları: Salgı

Kullanım Amacı: Gıda-Boya

Kullanım Şekli:

G Dalları kırılınca akan süt görünümündeki salgı, peynir mayası olarak da kullanılmaktadır. Bir kazan süte yarım fincan civarı sütleğen sütü dökülerek mayalama işlemi gerçekleştirilmektedir.

B Boyaya canlılık vermesi için kaynatılmış sütleğen sütü her kazana iki kepçe olacak şekilde katılmakta olduğu belirtilmektedir.

5.1.26. FAGACEAE

Bilimsel Adı:

Quercus coccifera L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü- Orman içi- 1000 m.-28- 05- 2008

Yöresel Adı: Piynar

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kökü su ile kaynatılır krem gibi bir sıvı elde edilmekte ve bu sıvı yaranın iyileşmesi, iz kalmaması için yanık olan bölgeye sürülmektedir.

Kullanılan Kısımları: Palamut

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı ishali gidermesi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, meyve

Kullanım Amacı: Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

Y Yaprak ve palamutları yem olarak keçilere verilmektedir.

Şekil 105: *Quercus coccifera* doğal görünümü

Şekil 106: *Quercus coccifera*

Şekil 107: *Quercus coccifera*

Bilimsel Adı:

Quercus cerris L. var. *cerris*

Lokalite:

C4- Mersin- Mut-Bozdoğan Köyü- Orman Kenarı- 1000 m.- 20- 06- 2007

Yöresel Adı:

Pelit ağacı- Balambut ağacı

Genel Adı: Meşe

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 108: *Quercus cerris* ağaçları

Şekil 109: *Quercus cerris* palamudu

T Meşe odunu yandıktan sonra oluşan kül suya ıslatılıp çökeltinin üzerinde kalan sıvı kısım su ile karıştırılarak kaşıntıları gidermesi için vücudu yıkamada kullanılmaktadır.

H Çamaşırlar bu kül suyu ile ıslatılıp deterjan kullanılmadan tokucak denilen aletle vurularak yıkanmaktadır.

T Ayağa çivi batınca meşe külünün suyuna batırılıp bir müddet bekletilmektedir.

T Külü suya ıslatılıp çökelti üzerindeki kalan su birkaç kez damıtıldıktan sonra barsak solucanlarını dökmek için aç karnına içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Kabuk

Kullanım Amacı: Koku

Kullanım Şekli:

K Gövdenin dışındaki kabuk dövülüp tuluğun içine atılarak deri kurutulmakta, Buna *EĞLEME* denmektedir. Tuluktaki kötü koku bu sayede alınıp su kabı olarak kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Palamut

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Palamudu dövülüp un içerisine katılmaktadır. Eskiden yokluk zamanında çok yapıldığı söylenmektedir.

G Palamudun tepesi kesilip odun koru içine gömülmekte bir müddet sonra çıkarılıp yenmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, Palamut

Kullanım Amacı: Havyan yemi

Kullanım Şekli:

Y Yaprak ve palamudu keçilere yem olarak verilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal

Kullanım Amacı: Yakacak

Kullanım Şekli:

O Kuruyan gövde ve dalları yanınca kötü is vermediği ve güzel koktuğu için özellikle ekmek yapımında yakacak olarak kullanılmaktadır.

5.1.27. GERANIACEAE

Bilimsel Adı:

Erodium cicutarium (L.) L'herıt.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Esençay Köyü- Yol kenarı- 400 m.-29- 03- 2008

Yöresel Adı: Leylak otu

Genel Adı: İğnelik

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Çiçeklenmeden önce yaprakları toplanıp doğranmakta içine yağ, tuz, biber ilave edilmekte daha sonra börek içi olarak kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

Y Otlanan küçükbaş hayvanlar tarafından yenmektedir.

Şekil 110: *Erodium cicutarium* çiçekleri.

Şekil 111: *Erodium cicutarium* meyveleri.

Bilimsel Adı:

Pelargonium zonale L'herıt.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Esençay Köyü- 10- 04- 2008

Yöresel Adı: Sakız

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları:

Kullanım Amacı: Bitki

Kullanım Şekli: Süs

Şekil 112: *Pelargonium zonale*

S Beyazdan kırmızıya çok farklı renk tonlarında görülebilen bitki saksılarda süs amaçlı yetiştirilmektedir.

Şekil 113: *Pelargonium*' a ait farklı çiçekler

5.1.28. GRAMINACEAE

Bilimsel Adı:

Triticum sp.

Lokalite:C4 Mersin-Mut Yellibel Yaylası-Tarla içi- 30-05-2008

Yöresel Adı: Buğday

Genel Adı: Buğday

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 114: *Triticum* sp.

G Taze iken başaklar ateşte ütülüp buğday ütmesi adı ile bilinen yiyecek elde edilip yenmektedir.

G Değirmende çekilen buğday taneleri ekmeklik un, düğünlerin ana yemeği olan keşkek yapımında kullanılan dövme, pilavda kullanılan bulgurdan kısır ve batırıkta kullanılan düğüye kadar farklı çeşitlerde tüketime hazırlanmaktadır.

Bilimsel Adı:

Phragmites australis (Cav.) Trın. ex Steudel

Lokalite:

C4-Mersin- Mut- Geçimli Köyü-Su kenarı-1000 m.- 01-06-2008

Yöresel Adı: Saz

Genel Adı: Kamış

Kullanılan Kısımları: Dal

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Sepet örmede kullanılmaktadır.

E Bahçelerde çardak yapılırken tavanına döşenmektedir.

Kullanılan Kısımları: Dal

Kullanım Amacı: Yakacak

Kullanım Şekli:

O Yakacak olarak, odunları tutuşturmak için ve harlı ateş gerektiren durumlarda kullanılmaktadır.

Şekil 115: *Phragmites australis*

Şekil 116: *Phragmites australis*

Bilimsel Adı:

Zea mays L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Barabanlı Köyü-Tarla içi- 300 m.-30-05-2007

Yöresel Adı: Darı

Genel Adı: Mısır

Kullanılan Kısımları: Püskül

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Suda kaynatılan püsküllerden elde edilen sıvı böbrek rahatsızlıklarını gidermek için ve sakinleştirici olarak kullanılmaktadır.

Şekil 117: Satışa sunulmuş *Zea mays*

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Kabukları soyulduktan sonra suda haşlanmakta ya da yanmış odun korunda pişirilerek yenmektedir.

Şekil 118: *Zea mays* tohumları

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Gıda-Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

G Tohumları tencerede bir miktar yağ ile kavrulup tuz ilave edilip patlatılarak yenmektedir.

Y Tohumlarını tavuk, keçi ve inekler yemektedirler.

Şekil 119: Patlatılmış *Zea mays* **tohumları**

Kullanılan Kısımları: Koçan, dal

Kullanım Amacı: Yakacak

Kullanım Şekli:

O Dalları ve koçanları ateşi tutuşturmak ve harlı ateş gerektiğinde yakacak olarak kullanılmaktadır.

5.1.29. GUTTIFERAE

Bilimsel Adı:

Hypericum perforatum L.

Lokalite:

C4-Mersin- Mut- Dağpazarı Köyü- Tarla kenarı- 1000 m.-20- 04- 2006

Yöresel Adı: Kantaron

Genel Adı: Sarı kantaron

Kullanılan Kısımları:

Yaprak, dal, çiçek

Şekil 121: *Hypericum perforatum*

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çay gibi demlenip sirke ile karıştırılarak ateş düşürücü olarak içilmektedir.

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı şişelere doldurulup mide kanaması geçirenler tarafından kesin tedavi edici olarak içilmektedir.

Şekil 122: *Hypericum perforatum* çiçeği

T Kimyonla beraber suda kaynatılıp elde edilen sıvı sakinleştirici olarak içilmektedir.

T Çiçekleri suda kaynatılıp elde edilen sıvı ülser tedavisi için içilmektedir.

T Yıkanıp bir şişeye konduktan sonra üzerine zeytinyağı dökülüp birkaç ay güneşte bekletilmektedir. Yağın rengi kıpkırmızı olduğu zaman kantaron yağı elde edilmiş demektir. Bu yağ kanamaları durdurmak, yara izlerini kapatmak, yaraların kabuk bağlamasını önlemek amacıyla yara üzerine pamukla sürülmektedir. Çok derin yaraları bile bir hafta gibi kısa bir sürede kapattığı ve iz bırakmadığı için özellikle geçmişte çokça kullanılan bir bitki olarak bilinmektedir.

5.1.30. HYDRANGEACEAE

Bilimsel Adı:

Hydrangea macrophylla (Thunb.) Ser. "Thunb" DC

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Yatırtaş Mahallesi- 25- 04- 2008

Yöresel Adı:

Genel Adı: Ortanca

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 120: *Hydrangea macrophylla* çiçeği

5.1.31. IRIDACEAE

Bilimsel Adı:

Iris germanica L.

Lokalite:

C4-Mersin-Mut-Güllük Mahallesi-Bahçe içi- 300 m.- 21-04-2008

Yöresel Adı: Susam-Zambak

Genel Adı: Süsen

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı ağrı kesici olarak içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Beyaz ve mor tonlarındaki süsenler park ve bahçelere süs amaçlı dikilmektedir.

Şekil 123: *Iris germanica*

Şekil 124: *Iris germanica çiçeği*

5.1.32. JUGLANDACEAE

Bilimsel Adı:

Juglans regia L.

Lokalite:

C4 Mersin-Mut- Sertavul Yaylası- Bahçe içi- 1650 m.-15- 06- 2008

Yöresel Adı: Ceviz

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Ceviz içi kuruyemiş olarak tüketildiği gibi çörek, pasta, kek ve tatlı içine tat ve renk versin diye konur.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B Ceviz kabuğu kaynatılıp saç boyamada kullanılmaktadır. Kabuğu suda kaynatılıp elde edilen sıvı direk saça sürüldüğü gibi kına içine de karıştırılarak saça tatbik edilmektedir.

B Yeşilken ve kuruyunca meyvesinin kabuğu kaynatılıp kahve yeşil arası boya elde edilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yapraklar

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprağı suda kaynatılıp elde edilen sıvı kına içine konup ve saç dökülmesini önlemesi için bu sıvı ile karıştırılan kına saça sürülmektedir.

Şekil 125: *Juglans regia* meyveleri

Şekil 126: Kurutulmuş *Juglans regia* meyvesi

Şekil 127: *Juglans regia* meyve kabukları

T Yaprağı suda kaynatılıp elde edilen sıvı tansiyon ve şekeri düşürmesi için içilmektedir.

T Yaprağı dövülüp akrebin canlıların vücudunda açtığı yaraya sarılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Gövde ve dallar

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Çeyiz sandıkları ceviz ağacından yapılmaktadır.

E Ceviz içi dövülür yağı çıkarılıp tahta cilalamada ve silah yağlamada kullanılmaktadır.

Şekil 128: *Juglans regia* meyve kabukları ile boyanan yün iplerin aldığı renk

5.1.33. LABIATAE

Bilimsel Adı:

Phlomis sp.

Lokalite:

C4-Mersin-Mut-Derepazarı Yaylası - Kayalıklar–1500 m.–20- 05- 2008

Yöresel Adı: Şalgaba çayı

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 129: *Phlomis* sp.

G Bitkinin dal, yaprak ve çiçekleri su içinde kaynatılarak ya da çay gibi demlenerek içilmektedir.

Bilimsel Adı:

Lamium amplexicaul L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Hisar Köyü- Yol kenarı-300 m.- 20-05-2007

Yöresel Adı:

Ballı Mor Çiçek-Somurcak

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaşı veya kurusu elde ezilip kanı durdurması için kanayan bölge üzerine basılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Çocuklar çiçeklerini çekip içindeki nektarı emmektedirler. Ayrıca arılar bal yapımı için bu çiçekten nektar almaktadırlar.

Şekil 130: *Lamium amplexicaul*

Bilimsel Adı:

Lavandula angustifolia Miller

Lokalite:C4-Mersin- Mut- Çömelek Köyü –Tarla içi- 200 m.-10-05-2007

Yöresel Adı: Lavanta

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları:

Dal, Yaprak, Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı sakinleştirici olarak kullanılmaktadır.

Şekil 131: *Lavandula angustifolia* doğal görünümü

Şekil 132: *Lavandula angustifolia* çiçekleri

Kullanılan Kısımları:

Dal, Yaprak, Çiçek

Kullanım Amacı: Koku

Kullanım Şekli:

T Kurutulup bez torbalar içine koyularak güzel koku vermesi için temiz çamaşır dolaplarına ya da evlerin bir köşesine bırakılmaktadır.

Bilimsel Adı:

Lavandula stoechas L.

Lokalite: C4-Mersin-Mut-

Yöresel Adı: Karabaş Otu

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Dal,Yaprak,Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı baş ağrısını geçirmesi için içilmektedir. Aynı şekilde elde edilen bu sıvı sakinleştirici olarak ta kullanılmaktadır.

Şekil 133: *Lavandula stoechas* Mut merkezdeki attarlarda satışa sunulmuş kuru görüntüsü

Bilimsel Adı:

Mentha x *piperata* L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut-Barabanlı Köyü- Bahçe içi- 300 m.-10- 08- 2008

Yöresel Adı: Nane

Genel Adı: Nane

Kullanılan Kısımları: Yaprak, dal

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprak ve taze dalları suda kaynatılıp elde edilen sıvı soğuk algınlığını ve mide bulantısını geçirmesi için içilmektedir.

T Kekikle kaynatılıp karın ağrısını geçirmesi için içilmektedir.

T Hıçkırığı geçirmesi için taze nane çiğnenmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, dal

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 134: *Mentha* sp. doğal görünümü

Şekil 135: *Mentha* x *piperata* çiçeği

G Kurutulup ufalanarak çorba, kısır ve salatalara katılmaktadır.

Şekil 136: Yöre pazarında satışa sunulmuş *Mentha* sp.

Bilimsel Adı: : *Mentha* sp.

Lokalite:

C4-Mersin-Mut-Çatakbağ Köyü -Su kenarı – 1000 m.-20- 04- 2006

Yöresel Adı: Yarpuz

Genel Adı: Yabani nane

Kullanılan Kısımları:

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 137: *Mentha* L.doğal görünümü

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı kolesterol ve tansiyonu düzenlemesi için içilmektedir.

T Kazana koyulup kısa bir süre suda haşlanmaktadır. Toprağa uzun bir çukur kazılıp bu haşlanan yarpuzlar toprağa serilerek üzerine hava değişimi ve soğuk algınlığından dolayı rahatsız olan insanlar vücutları yarpuza temas edecek şekilde yatırılıp terlemeleri sağlanmaktadır.

T Suda kaynatılır elde edilen sıvı dökülüp tekrar kaynatılan yarpuzun suyundan çocukların mide ağrılarının ve gaz sancılarının geçmesi için ağızlarına bir iki damla damlatılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, dal

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Soğan, kırmızıbiber, yarpuz ile nar ekşisi ya da limon karıştırılıp börek içi olarak kullanılmaktadır.

G Yarpuzlar suda kaynatılıp elde edilen sıvı 4–5 kez katlanmış tülbentten süzülerek tekrar kaynatılmaktadır. Elde edilen sıvı koku ve lezzet katsın diye salatalara damlatılmaktadır.

G Taze iken ayran çorbası içine doğranmaktadır.

G Kurusu ovalanıp çorbaların üzerine atılmaktadır.

G Yarpuz esansı yapılmaktadır.(Kekik ve yarpuz esansının yapılışı aynıdır.)

YARPUZ ESANSI YAPILIŞI

1. Kazan içine su ile yarpuzlar konup üzerine deliği olan bir kapak yerleştirilmektedir.

2. Kapağın etrafı hamur ya da bir bezle kapatılıp kaynatılmaktadır.

3.Kapaktaki deliğe bir boru monte edilip borunun diğer ucu bir kaba yerleştirilmektedir.

4. Kaynadıkça borudaki buhar kaba aktarılarak yarpuz esansı elde edilmektedir.

Bilimsel Adı:

Ocimum basilicum L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Fakırca Köyü- Bahçe içi- 300 m.-20-05-2007

Yöresel Adı: Feslikan

Genel Adı: Fesleğen

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Çökelek içine doğranıp börek içi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 138: *Ocimum basilicum* bitkisinin Cuma pazarında satışa sunulmuş hali.

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Dal ve yaprakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı, öksürük tedavisi için içilmektedir.

T Yaprağı sıkılıp isilik kaşıntılarını gidermesi ve sinek yememesi için çocukların kollarına sürülmektedir. Kokusuna sinek gelmediği söylenmektedir.

Bilimsel Adı:

Rosmarinus officinalis L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Hacıahmetli Köyü- Bahçe içi- 500 m.- 20-03-2008

Yöresel Adı: Biberiye

Genel Adı: Biberiye

Kullanılan Kısımları: Dal,yaprak,çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Su ile kaynatılarak tansiyonu yükseltmek için içilmektedir.

T Çay gibi demlenip şeker, kolesterol, nefes darlığı, öksürük için içilmekte ve sakinleştirici olarak kullanılmaktadır.

Şekil 139: *Rosmarinus officinalis doğal* görünümü

Bilimsel Adı:

Salvia sp.

Lokalite:C4-Mersin- Mut- Dıştaş Köyü- Kayalıklar- 1000 m.-10-06-2007

Yöresel Adı: Dağ çayı

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

T Yüksek ateşte sıtma tutmasın diye bu ot kaynatılıp suya karıştırılmakta ve bu su ile banyo yaptırılmaktadır.

Şekil 140: *Salvia* sp.

T Ihlamur ile birlikte suda kaynatılıp elde edilen sıvı öksürüğü kesmesi için içilmektedir.

T/G Bitkinin tüm kısımları suda kaynatılıp elde edilen sıvı yorgunluğu alması ve vücudu dinlendirmesi için içilmektedir.

T Yaprakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı diş eti rahatsızlıklarının tedavisi amacı ile gargara şeklinde kullanılmaktadır. Aynı zamanda bu sıvı barsak gazı problemlerini gidermek, mideyi yumuşatıp sindirim kolaylığı sağlamak ve bel ağrılarını gidermek amacı ile içilmektedir.

T Bitkinin tüm kısımları çay gibi demlenerek mideye rahatlık vermesi ve mide ağrılarını gidermesi amacı ile içilmektedir.

Bilimsel Adı:

Ziziphora clinopodioides Lam.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Derepazarı Yaylası- Kayalıklar- 1500 m.-20-05-2008

Yöresel Adı: Dağ çayı

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Dal,yaprak,çiçek

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 141: *Ziziphora clinopodioides*

G Dal yaprak ve çiçekleri çay gibi demlenip içilmektedir.

Bilimsel Adı:

Sideritis bilgerana P.H. Davis

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü- Dağlık arazi- 1000 m.- 20- 07- 2006

Yöresel Adı: Hava otu- Altın otu

Genel Adı: Adaçayı

Kullanılan Kısımları:

Dal, Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Bitkinin kullanılan kısımlarından birkaç tanesi bardağın içine konup üzerine kaynar su ilave edildikten sonra boğaz ağrılarını, soğuk algınlığını, mide problemlerini, baş ağrılarını gidermesi ve rahatlık vermesi amacı ile içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Dal,Yaprak,çiçek

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B Sarı turuncu yeşil gibi değişik tonlarda boya elde edilip yün iplerin boyanmasında kullanılmaktadır.

Şekil 142: *Sideritis bilgerana* çay yapımında kullanılan kurutulmuş çiçekleri

Şekil 143: İp boyamada kullanılan *Sideritis* sp.

Bilimsel Adı:

Stachys cretica L.

Lokalite:C4-Mersin-Mut-Alahan–Kayalıklar – 1000 m.- 20- 05- 2007

Yöresel Adı: Pamuk prenses

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Çocuklar iri yapraklarının üzerine dikenli küçük çiçekleri monte edip saça toka olarak yapıştırmaktadırlar

Şekil 144: *Stachys cretica* doğal görünümü

Bilimsel Adı: *Thymus* sp.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Genceli Köyü- Kayalıklar- 400 m.-20- 05- 2008

Yöresel Adı: Kekik

Genel Adı: Kekik

Kullanılan Kısımları:

Dal, yaprak, çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Dal, yaprak ve çiçekleri suda kaynatılıp elde edilen su dökülmekte; ikinci kez tekrar kaynatıldıktan sonra elde edilen sıvı üşüten ve karnı ağrıyan çocuklara içirilmektedir.

Şekil 145: *Thymus* sp.'nin doğal görünümü

Şekil 146: *Thymus* sp.'nin kurutulmuş hali

Kullanılan Kısımları: Yaprak, dal

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Mide bulantısını geçirmek için bir kaşık kuru kekik ağza alınıp üzerine bir bardak su içilmektedir.

T Diş ağrılarında ağrıyan bölgeye ağrı kesici olarak kekik yaprakları konmaktadır.

T Suda kaynatılır elde edilen sıvı buzdolabında saklanır boğaz ve baş ağrısını geçirmesi için içilir.

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 147: Kurutulup dövülmüş *Thymus* sp.'nin zeytin üzerine serpilmiş görüntüsü.

G Bal arıları çiçeklerinden nektar topladıkları ve kekik balının hem lezzeti hem de şifasından dolayı arıcılar kekiğin çok olduğu yerlerde konaklamaktadırlar.

Kullanılan Kısımları: Dal,yaprak,çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Suda gövde kısmı kaynatılıp elde edilen sıvı balgam söktürücü olarak içilmektedir.

Şekil 148: *Thymus* sp.yağı

T Kekiğin tüm kısımlarından elde edilen kekik yağı bir çay kaşığı şekerin üzerine 2- 3 damla damlatılarak içildiğinde 10dk içerisinde ağrıyı kestiği belirtilmektedir. Ayrıca kekik yağı karın ağrısı ve sancıda bir damla alınarak ayakaltlarına sürülmektedir.

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak, çiçek

Kullanım Amacı: Gıda- Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

G Kurutulup ufalanmakta, çorba ve et yemeklerine tat vermesi için ilave edilmektedir. Ayrıca ufalanmış kekik kurusu zeytin üzerine serpilerek yenmektedir.

Y Yayılan hayvanlar tarafından yenmektedir.

5.1.34. LAURACEAE

Bilimsel Adı:

Laurus nobilis L.

Lokalite:C4 Mersin-Mut-Çömelek Köyü- Yol kenarı- 200 m.-20-05-2006

Yöresel Adı: Defne

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 149: *Laurus nobilis*

G Güzel koku vermesi için balık ve et yemekleri içine konulmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprakları suda kaynatılır elde edilen sıvı sıcakken iltihaplı tırnaklar bu sıvıya sokularak pansuman yapılmaktadır.

T Yaprağı suda kaynatılıp elde edilen sıvı soğutulduktan sonra öksürüğü gidermek amacı ile içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Hijyen

Kullanım Şekli:

H Damıtma usulü ile defnenin esansı alınıp zeytinyağı ve kostikle karıştırılarak sabun elde edilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Gövde ve dallar

Kullanım Amacı: Yakacak, Koku

Kullanım Şekli:

O/K Odunu ateşe atılınca güzel koku yaydığı için ekmek yapımında kullanılmaktadır.

5.1.35. LEGUMINOSAE

Bilimsel Adı:

Vigna radiata (L.) R.Wilczek

Lokalite:

C4- Mersin- Mut-Bozdoğan Köyü- Bahçe içi- 1000 m.- 10- 10- 2008

Yöresel Adı: Maş

Genel Adı: Maş fasulyesi

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Tohumlarından çorba pişirildiği gibi bulgur pilavının içine de katılmaktadır.

Şekil 150: *Vigna radiata* tohumlarının pazarda satışa sunulmuş şekli

Bilimsel Adı: *Vicia faba* L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Esençay Köyü- Bahçe içi- 400 m.-10-05-2007

Yöresel Adı: Bakla

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kurutulan *Vicia faba* çiçekleri suda kaynatılıp elde edilen sıvı böbrek sancılarını geçirmesi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli: **G** Meyvesi taze iken yemek yapımında kullanılmaktadır. Yağda kavrulan soğan üzerine ilave edilip kavrulduktan sonra yoğurtla tüketilmektedir.

Şekil 151: *Vicia faba* bitkisi

Şekil 152: *Vicia faba* çiçekleri

Bilimsel Adı: :

Vigna sinensis (L.) Savi ex Hassk.

Lokalite:

C4-Mersin-Mut-Kurtsuyu Köyü – Bahçe içi – 300 m.-20- 03- 2006

Yöresel Adı: Ülübü

Genel Adı: Börülce

Kullanılan Kısımları: Meyve, tohum

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G *Vigna sinensis* taze meyveleri haşlanıp üzerine nar taneleri sıkıldıktan sonra meyvelerin kenarları ayıklanarak yenmektedir.

G *Vigna sinensis* tohumları daha çok bulgurdan yapılan pilav ile bazı çorbalara katıldığı gibi özellikle kış dönemi köylerde patlıcan kurusu ile *Vigna sinensis* tohumlarının yemeği pişirilerek de yenmektedir.

Şekil 153: *Vigna sinensis* meyvesi

Şekil 154: *Vigna sinensis* tohumları

Bilimsel Adı:

Cercis siliquastrum L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Esençay Köyü- Bahçe içi- 400 m.- 25-05-2007

Yöresel Adı: Erguvan

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Ağaç

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs bitkisi olarak park ve bahçelerde kullanılmaktadır.

Şekil 155: *Cercis siliquastrum* doğal görünümü

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çiçekleri su ile kaynatılıp elde edilen sıvı mide ağrısı için içilmekte, egzamaya üzerine sürülmekte, aynı sıvı sinirlilik gerginlik durumlarında sakinleştirici olarak kullanılmaktadır.

Şekil 156: *Cercis siliquastrum* çiçekleri

Bilimsel Adı:

Arachis hypogea L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Kesikköprü Köyü- Tarla içi- 300 m.- 10-10-2007

Yöresel Adı: Fıstık

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yer fıstığı tohumları kabukları çatlatılarak üzerine tuz atılarak haşlanıp daha sonra içi yenmektedir.

Şekil 157: *Arachis hypogea* meyveleri

G Tohumları kuruyunca içi kışın tuzla kavrulup yenmektedir. Özellikle tam olgunlaşmamış olan FİRT FISTIK adı verilen küçük fıstık içleri kavrulup kabuklu yenmektedir. Aroması dolgun fıstıklardan daha hoş olduğu ve çok fazla yağlı olmadığı için çok tercih edilmektedir.

Bilimsel Adı:

Astragalus sp.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Alahan- Kayalıklar- 1000 m.- 20- 05- 2008

Yöresel Adı: Yer halısı

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Yere yayılarak çoğalır süs amaçlı nadiren bahçelerde bulundurulmaktadır.

Şekil 158: *Astragalus* sp.

Bilimsel Adı:

Cicer arietinum L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Alaçam Köyü - Tarla içi- 800 m.- 10- 06- 2008

Yöresel Adı: Nofut-Nohut

Genel Adı: Nohut

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kabızlığı gidermesi için haşlanıp yenmektedir.

T Tok tuttuğu için diyet yapanlar tarafından kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Haşlanıp üzerine tuz ve kimyon ilave edilip yenmektedir.

Şekil 159: Çiğ tüketilen *Cicer arietinum*

Şekil 160: *Cicer arietinum* tohumları

G Sapları sararmaya başlayan nohutlar ateşte hafifçe çevrilerek yenmektedir. Bu gıda ütme olarak adlandırılmaktadır.

G Humus yapılarak yenmektedir.

Humus Yapımı

Nohut haşlanıp ezilerek ince süzgeçten geçirilip içine tahin karıştırıldıktan sonra üzerine kavrulmuş tereyağı ile kırmızıbiber gezdirilmektedir. Hazırlanan humus üzerine limon sıkılıp yenmektedir.

Bilimsel Adı: :

Genista involucrata Spach.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Alahan - Kayalıklar - 1000 m.- 20- 05- 2008

Yöresel Adı: Yabani aslanağzı

Genel Adı: Katırtırnağı

Kullanılan Kısımları: Dal,yaprak,çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kurutulmuş dalları suda kaynatılarak elde edilen sıvı idrar söktürücü olarak kullanılmaktadır.

T Yaprak ve çiçekleri suda kaynatılıp elde edilen sıvı böbrek sancıları için içilmektedir

KullanılanKısımları: Dal,yaprak,çiçek

Kullanım Amacı: Hayvan Yemi

Kullanım Şekli:

Y Otlatılan hayvanlar tarafından yenmektedir.

Şekil 161: *Genista involucrata* doğal görünümü

Şekil 162: *Genista involucrata* çiçekleri

Bilimsel Adı:

Lens esculenta Moench

Lokalite:C4- Mersin- Mut-

Yöresel Adı: Mercimek

Genel Adı: Mercimek

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 163: *Lens esculenta* bitkisi

T Arpa ile beraber öğütülüp pekmezle kavrulmakta elde edilen madde zatürree hastalarının sırtına sarılmaktadır.

T Bağırsakları yumuşatması ve anne sütünü artırması için çorbası yapılıp içilmektedir.

Şekil 164: *Lens esculenta* tohumları

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Tohumlarından köfte yapılmaktadır. Kısır yapımındaki gibi malzemeler hazırlanmakta içine haşlanmış mercimek konulup yoğrularak elde çiğ köfte gibi sıkılarak nar ekşisi ve çoban salatası ile yenmektedir.

Bilimsel Adı: *Phaseolus vulgaris* L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü- Bahçe içi- 1000 m.- 10-10-2007

Yöresel Adı: Fasılle

Genel Adı: Fasulye

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 165: *Phaseolus vulgaris* tohumları

T Uzun yola çıkarken araç tutmasın mide bulantısı olmasın diye bir tane kuru fasulye tohumu yutulmaktadır.

T Taze fasulye tohumu karın ağrısını geçirmesi için çiğ yutulmaktadır.

T Kuru fasulye tohumu kömürde yakılır dövülür zeytinyağı ile karıştırılıp krem yapılır ve yanıklara sürülür.

G Taze ve kuru meyveleri ile kuru tohumları yemek malzemesi olarak kullanılır.

Bilimsel Adı:

Robinia pseudoacacia L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Karşıyaka Mahallesi- 30- 05- 2008

Yöresel Adı: Akasya

Genel Adı: Yalancı akasya

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 166: *Robinia pseudoacacia*

5.1.36. LILIACEAE

Bilimsel Adı:

Ornithogalum lanceolatum Labill.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Kozlar Yaylası- Kayalıklar -1500 m.- 20-05-2006

Yöresel Adı: Bullimbuççik, Buççik

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kabızı önlemesi için çiğ olarak yenmektedir.

Şekil 167: *Ornithogalum lanceolatum*

Kullanılan Kısımları: Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Bitki temizlenip yıkandıktan yaprak ve istenirse çiçek kısmı doğranmaktadır. Soğan yağda kavrulup üzerine doğranmış bitki kısımları atılıp biraz karıştırıldıktan sonra tuz ve biber ilave edilip börek içi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 168: Börek içi olarak hazırlanmış Ornithogalum *lanceolatum* yaprakları

Bilimsel Adı:

Ornithogalum umbellatum L.

Lokalite:C4 Mersin-Mut- Dağpazarı Köyü- 1000 m.- 10-04-2006

Yöresel Adı: Köpek soğanı-it soğanı-yoğurt çiçeği

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kedi ve köpekler rahatsızlanıp karın ağrısı çektiklerinde bu otu bulup yedikleri belirtilmektedir.

Şekil 169: *Ornithogalum umbellatum* doğal görünümü

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Çiçeklerinin güzel görünümünden dolayı çiçeklenme dönemi kısa olmasına rağmen bahçelerde süs amaçlı yetiştirilmektedir.

Şekil 170: *Ornithogalum umbellatum* çiçeği

Bilimsel Adı:

Allium cepa L.

Lokalite:C4-Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü- Tarla içi- 1000 m.- 20- 04- 2006

Yöresel Adı: Soğan

Genel Adı: Soğan

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çivi battığında tüpte pişirilip çivinin battığı yere sarılmaktadır.

T Tepesi kesilip yanmış odun koruna gömülerek içine püse karıştırılıp ılıkken yaranın üzerine kapatılmaktadır.

T Ezilmelerde bere ve şişlik olmasın diye çiğ soğan dövülüp üzerine sarılmaktadır.

T Suda haşlanır elde edilen sıvı balla karıştırılıp öksürük tedavisi için içilir.

T Soğan pişirilir bıçakla çentilmiş sabunla karıştırılıp iltihaplı yaraların üzerine kapatılmaktadır.

Şekil 171: Tıbbi amaçlı kullanılan *Allium cepa*

Şekil 172: Yemeği yapılan *Allium cepa*

Kullanılan Kısımları: Kabuk

Kullanım Amacı: Boya-Gıda

Kullanım Şekli:

B Soğan kabukları kaynatılıp batik boyamada kullanılmaktadır. Sarı kabuklu olanlar sarı renk, mor kabuklu olanlar mor renk elde etmede kullanılmaktadırlar.

Şekil 173: Boyamada kullanılan soğanlar

G Erkek soğan denilen tohumlanmış sert yapraklar çiğ yendiği gibi sebze yemeği gibi yemeği yapılıp tüketilmektedir.

Bilimsel Adı:

Allium porrum L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Fakırca Köyü- Tarla içi- 400 m.- 10- 02- 2006

Yöresel Adı: Pırasa

Genel Adı: Pırasa

Kullanılan Kısımları: Gövde

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Diş çıkaracak olan çocuklarda kaşıntıyı alması için çocukların diş etlerine pırasa sürtülmektedir.

Şekil 174: Yöre pazarında satışa sunulmak üzere hazırlanmış *Allium porrum*

Bilimsel Adı:

Allium sativum L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Tuğrul Köyü- Bahçe içi- 300 m.- 10- 06- 2007

Yöresel Adı: Sarımsak

Genel Adı: Sarımsak

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 175: *Allium sativum*

T 100gr sarımsak haşlanıp aynı oranda balla karıştırılıp balgam söktürmesi ve astım hastalarının tedavisi için sabahları aç karnına yenmektedir.

T Ateşte karartılıp yakıldıktan sonra ezilip zeytinyağı ile karıştırılmakta ve bu karışım kepek oluşumunu ve saç dökülmelerini engellemesi için saç diplerine sürülmektedir.

T Yanmaz tavada pişirilip ya da suda haşlanıp nasırı sökmesi için nasır üzerine konularak iki üç gün bekletilmektedir.

T Sütle beraber, idrar artırıcı, tansiyon ve kolesterolü düşürücü olarak yenmektedir.

T Tentürdiyot ile macun yapılıp saç dökülmesini önlemek için saça sürülmektedir.

T Sarımsak dövülüp, iltihabı akıtması için çıbanlı yaraların üzerine konmaktadır.

T Saçkıran denilen hastalıkta açıklıkların kapanması için de sarımsak sürülmektedir.

Bilimsel Adı:

Colchicum triphyllum G.Kunze

Lokalite:

C4 - Mersin- Mut- Yellibel Yaylası- Kayalıklar- 1500 m.- 01-11-2008

Yöresel Adı: Çiğdem

Genel Adı: Çiğdem

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Kökü soyulup sütle pişirilip yenmektedir.

Şekil 176: *Colchicum triphyllum* doğal görünümü

G Kökleri soyulup özellikle hastalar için pişirilen ayranlı çorbaya katılmaktadır.

Bilimsel Adı:

Hyacinthus orientalis L.

Lokalite:C4-Mersin-Mut-Topluca Köyü –Bahçe içi- 400 m.- 22-03-2008

Yöresel Adı: Sümbül

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Beğenilen rengi ve hoş kokusu ile yörede birçok evin bahçesinde sıkça rastlanmakta olan bir süs bitkisi olarak göze çarpmaktadır.

Şekil 177: *Hyacinthus orientalis*

Kullanılan Kısımları: Yumru

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yumruları çıbanlı yarayı iyileştirmesi için kullanılmaktadır.

Şekil 178: *Hyacinthus orientalis* çiçekleri

Bilimsel Adı:

Muscari neglectum Guss.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Esençay Köyü- Tarla kenarı- 400 m.- 29- 03- 2007

Yöresel Adı: Mor Sümbül

Genel Adı: Müşkülüm

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Bitkinin kök kısmı topraktan çıkartılıp dışı temizlenerek soyulduktan sonra çiğ olarak yenmektedir.

Şekil 179: *Muscari neglectum* doğal görünümü

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Doğal yetişen bir bitki olduğu için sadece ilgi ya da beğenisi olan kişiler tarafından süs bitkisi olarak bahçelerde yetiştirilmektedir.

Şekil 180: *Muscari neglectum* çiçeği

Bilimsel Adı:

Narcissus tazette L.

Lokalite:C4-Mersin-Mut-Topluca Köyü -Bahçe içi- 400 m.- 25- 03- 2008

Yöresel Adı: Nergis

Genel Adı: Nergis

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

Şekil 181: *Narcissus tazette* çiçekleri katmerli

S Daha çok katmerli çiçekleri olanları tercih edilmekle beraber bazı bahçelere aşı yapılmış büyük çiçekli olanları da süs amaçlı ekilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Ezilerek koku vermesi ve mikrop kırması için kolonya içine katılmaktadır.

Şekil 182: *Narcissus tazette* çiçekleri katmersiz

5.1.37. MALVACEAE

Bilimsel Adı:

Alcea rosea L.

Lokalite:

C4-Mersin-Mut-Karşıyaka Mahallesi-Yol kenarı- 300 m.- 20-05-2008

Yöresel Adı: Hatmi Çiçeği

Genel Adı: Hatmi

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çiçekleri ve taze yaprakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı boğaz ağrısı ve öksürüğün geçmesi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs bitkisi olarak bahçelere ve yol kenarlarına dikilmekte olup doğal olarak da gözlemlenebilmektedir.

Şekil 183: *Alcea rosea'* nın doğal görünümü ve çiçeklerin yakın görüntüsü.

Bilimsel Adı:

Hibiscus esculentes L.

Lokalite:C4 - Mersin- Mut- Kadıköy Köyü- Bahçe içi- 400 m.- 20-06-2007

Yöresel Adı: Bamya

Genel Adı: Bamya

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Bamya incir ile pişirilip ağrıları geçirmesi için dize sarılmaktadır.

Şekil 184: *Hibiscus esculentes*

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Tohumu kavrulup dövülür balla karıştırılmaktadır. Astım hastaları bu karışımı sabahları tedavi amacı yemektedirler.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yemek yapımında bitkinin meyvesi kullanılmaktadır. Hem taze iken hem de kurusunun yemeği yapılmaktadır. Yemek bilinen salçalı sulu yemekler gibi yapılıp sadece doğranan bamyalarının sünmemesi(salgı bırakmaması) için limon sıkılmakta ya da nar ekşisi dökülmektedir.

Bilimsel Adı:

Malva neglecta Wallr.

Lokalite:

C4 Mersin- Mut- Genceli Köyü- Tarla kenarı- 300 m.- 20-04-2008

Yöresel Adı: Ebemövmeci-Ebegümeci

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 185: *Malva neglecta* doğal görünümü

T Bitkinin gövde, yaprak ve çiçek kısmı suda kaynatılıp elde edilen sıvı iltihabı sökmesi için içilmektedir.

T Suda gövde, yaprak ve çiçek kısmı kaynatılıp elde edilen sıvı böcek ısırmalarında pansuman için kullanılmaktadır.

T Bitkinin gövde, yaprak ve çiçek kısmı pişirilerek ya da dövülerek yaraya sarılmaktadır.

T Bitkinin gövde, yaprak ve çiçek kısmı ısırganla birlikte su da kaynatılıp elde edilen sıvı adet sancılarını gidermek için içilmektedir.

Şekil 186: *Malva neglecta* çiçeği

Kullanılan Kısımları: Yaprak, gövde

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yaprakları haşlanıp üzerine nar ekşisi dökülerek yenilmektedir

G Yaprak ve gövde kısmı kullanılarak yemeği yapılmaktadır.

Şekil 187: Kültüre alınmış *Malva neglecta*

Bitkinin taze gövde ve yaprakları alınıp temizlenmekte, yağ içerisinde soğan kavrulduktan sonra üzerine bu kısımlar doğranıp domates ile birlikte ilave edilmektedir.

Bir avuç pirinç, bir baş sarımsak ve kırmızı pul biber yemeğe eklendikten sonra yemek kendi suyu ile pişirilmekte ve ocaktan indirilmeden önce tuz ilave edilmektedir. İsteğe göre soğanların kavrulma aşamasında kıyma ilave edilebilmekte ayrıca yemek piştikten sonra sarımsaklı yoğurt ile tüketilebilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı bağırsakları çalıştırması için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kökü sütle pişirilmektedir. İltihaplı yaranın üzeri yakılıp iltihabı çıkınca pişirilen ebegümeci yara üzerine konulmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Büyük yaprakları haşlanıp sarma yapımında kullanılmaktadır.

G Yaprakları haşlanıp doğrandıktan sonra üzerine domates soğan doğranıp nar ekşisi ve tuz ilave edilerek salata olarak tüketilmektedir.

G Taze olursa sapı ile yaprağı doğranmaktadır. Soğan doğranıp tuz ile ovulduktan sonra üzerine doğranan ebegümeci karıştırılmakta ve kırmızıbiber, domates kurusu ve sıvı yağ ilave edilip börek içi olarak kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Çocuklar tohumlarını taze iken yemektedirler.

5.1.38. MORACEAE

Bilimsel Adı:

Ficus carica L.

Lokalite: C4-Mersin-Mut-Esençay Köyü- Bahçe içi- 400 m.- 18-05-2007

Yöresel Adı: Yemiş - İncir

Genel Adı: İncir

Kullanılan Kısımları: Dal, Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Taze dallar kırılınca çıkan süt görünümündeki salgı maddesi tedavi amacıyla, kanatılan siğilli bölgeye sürülmektedir.

Şekil 188: *Ficus carica* doğal görünümü

Kullanılan Kısımları: Dallar

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B İncir ağacının dalları kaynatılarak boya elde edilmektedir. Kaynatma işlemi sırasında kazan içine paslı demir atılarak turuncu, kırmızı gül kökü konarak narçiçeği rengi elde edilmektedir.

Şekil 189: Kurutulmuş *Ficus carica* meyveleri

Kullanılan Kısımları: Meyvesi

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kurutulmuş incirler zeytinyağına batırılıp kabızlığı gidermesi için tüketilmektedir. Ayrıca kuru incirler hazmı kolaylaştırması amacı ile de tüketilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyvesi

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyveler taze iken tüketildiği gibi kurutulduktan sonra içerisine ceviz, badem ve fıstık gibi kuruyemişler sarılarak enerji vermesi amacı ile tüketilmektedir.

G Meyveler ortadan açıldıktan sonra kaynatılıp üzerine toz şeker ilave edilmekte ve üst üste dizilerek kurutulmaktadır. Elde edilen ürün kış mevsiminde tek tek açılarak ya da bıçakla dilimlenerek tüketilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Yaprağının sütü diş ağrısını gidermek amacı ile dişe sürülmektedir.

Bilimsel Adı:

Morus nigra L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Geçimli Köyü- Tarla kenarı- 1000 m. 01-06-2008

Yöresel Adı: Dut

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi, Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

T Yaprağı suda kaynatılıp elde edilen sıvı böbrek kumlarının dökülmesi amacıyla kullanılmaktadır.

Y Meyve veren dutun yaprakları ipek böceğine yedirildiği söylenmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yaprakları haşlanarak sarma dışı olarak kullanılmaktadır.

Şekil 190: *Morus nigra* doğal görünümü

Şekil 191: *Morus nigra* meyveleri

G Meyvesi gıda olarak çiğ tüketilmektedir.

T İri görünümlü, ekşi tadı olan ve boyalı meyveleri olan karadut *EKİNDUDU* olarak bilinmekte ve meyveleri daha çok ağız yaraları tedavisinde kullanılmaktadır.

5.1.39. NYCTAGINACEAE

Bilimsel Adı: *Mirabilis jalapa* L.

Lokalite:C4 Mersin-Mut-Doğancı Mahallesi-Bahçe içi- 300 m.-10-06-2008

Yöresel Adı: Akşamsefası

Genel Adı: Gecesafası, sabahsefası

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Beyazdan Koyu kırmızı-pembe tonlarına kadar çok çeşitli renkleri olup saksılarda ve bahçelerde süs amaçlı yetiştirilmektedir.

Şekil 192: *Mirabilis jalapa*

5.1.40. OLEACEAE

Bilimsel Adı:

Syringa vulgaris L.

Lokalite:

C4-Mersin- Mut- Dağpazarı Köyü- Bahçe içi- 1500 m.-10- 03- 2006

Yöresel Adı: Leylak

Genel Adı: Leylak

Kullanılan Kısımları: Bitki- Çiçek

Kullanım Amacı: Süs -Koku

Kullanım Şekli:

S Güzel koku ve görüntüsünden dolayı bahçelerde en çok rastlanan süs bitkisi olarak görülmektedir.

K Çiçekleri kurulup tülbent ya da torba içine yerleştirilip çeyiz sandıkları ile odaların köşelerine güzel koku vermesi için bırakılmaktadır.

Şekil 193: *Syringa vulgaris* L. doğal görünümü

Şekil 194: *Syringa vulgaris* çiçekleri

Bilimsel Adı:

Olea europaea subsp. europaea L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Alaçam Köyü –Tarla içi- 800 m.- 02- 03- 2006

Yöresel Adı: Zeytin

Genel Adı: Zeytin

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çiçeği zeytinyağı ile bir kavanoza kapatılıp 40gün beklenir. 40 gün sonunda elde edilen merhem ağrıları dindirmesi için ihtiyaç duyulan bölgelere sürülür.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Suda kaynatılır elde edilen sıvı tansiyonu dengelemesi ve şekeri düşürmesi için içilir.

T Yaprağı ağız aftlarını, diş ağrılarını ve dildeki yaraları gidermesi için çiğnenmekte yutulmadan çiğnendikten sonra atılmaktadır.

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı mide rahatsızlıkları tedavisinde içilmektedir.

T Yaprakları kaynatılıp yün boyamada kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yağı

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 195: *Olea europaea subsp. europaea* ağacı

Şekil 196: *Olea europaea subsp. europaea* çiçeği

Şekil 197: *Olea europaea* yöre pazarında satışa sunulmuş hali

T Kasları yumuşatmak için vücuda sürülüp ovulmaktadır.

T İçine aspirin atılıp, limon sıkılarak pişirildikten sonra soğuk algınlığı ve ağrıların geçmesi için sırta sarılmaktadır.

T Yağı viksle beraber üşüten çocukların sırtına sürülmektedir.

T Yağı içine karabiber dökülüp, limon sıkılmakta elde edilen sıvı karışım vücudu sıcak tutması ve ateşini düşürmesi için çocuğun ayağına ve karnına sarılmaktadır.

Şekil 198: *Olea europaea'* dan elde edilmiş yağ

T Yağı püse ile karıştırılıp yaraları iyileştirmesi için yara üzerine sürülmektedir.

T Kanayan yaralarda kesilen bölge kanamanın durması için zeytinyağına batırılmaktadır.

T Yağına bal ve karabiber katılıp öksürüğü gidermesi için sırta sürülmektedir.

T Yağına ispirto damlatılıp soğuk algınlığında karna sürülmektedir.

T Yağı pekmezle kaynatılıp soğuk algınlığı tedavisi için içilmektedir.

T Yağı kabızlığı önlemesi için aralıklarla birer kaşık içilir.

T Yağı kostikle karıştırılır. Kostik miktarı az yağ miktarı fazla olacak şekilde…

Kullanılan Kısımları: Yağı

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Tuzlu su ile kurularak ya da tuzla çuvallara bastırılıp bekletildikten sonra kahvaltılarda tüketilmektedir.

Şekil 199: Yöre kadınları tarafından *Olea europaea* subsp. *europaea* yağından elde edilmiş doğal sabunlar

5.1.41. ONOGRACEAE

Bilimsel Adı: :

Epilobium angustifolium (L.) Holub

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Alahan -Kayalıklar - 1000 m.- 20- 05- 2008

Yöresel Adı: Yakı otu-Yara otu

Genel Adı: Yakı otu

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 200: *Epilobium angustifolium*

T Yaprakları yara bere tedavisinde yaralı bölgenin üzerine konularak kullanılmakta olup özellikle loğusa kadınların yaraları ile ayak yaralarında kullanılmaktadır.

5.1.42. ORCHIDACEAE

Bilimsel Adı:

Orchis mascula (L.) L. subsp. *pinetorum*(Boiss & Kotschy)G. Camus

Lokalite:

C4-Mersin- Mut- Dağpazarı Köyü- Kayalık arazi- 1500m.-24- 04- 2006

Yöresel Adı: Sağlep, sahlep, salep

Genel Adı: Salep

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Gıda-Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 201: *Orchis mascula* doğal görünümü

G Her salep bitkisinin yumrularından birkaçı toplanıp yıkanarak kurutulmaktadır. Kuruyan yumrular dövülüp toz haline getirilerek özellikle kış aylarında sütle pişirilip içilmektedir.

T Süt ile pişirilen salep vücudun ısınması ve mideye rahatlık vermesi için içilmektedir.

T Tarçın ilave edilerek boğaz ağrısı ve öksürük tedavisi için içilmektedir.

5.1.43. OXALIDACEAE

Bilimsel Adı:

Oxalis rosea Feuillee ex Jacq.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Merkez- Yol kenarı - 300 m.- 10- 05- 2008

Yöresel Adı: Uyurkız

Genel Adı: Ekşi yonca

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs amaçlı parklarda ve bahçelerde yetiştirilmektedir.

Şekil 202: *Oxalis rosea* çiçekleri

5.1.44. PALMAE (ARECACEAE)

Bilimsel Adı: *Washingtonia filifera* (L. Linden) H. Wendl.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Merkez- Yol kenarı - 300 m.- 10- 05- 2008

Yöresel Adı: Palmiye

Genel Adı: Palmiye

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:S Süs amaçlı parklarda ve yol kenarlarında yetiştirilmektedir.

Şekil 203: *Washingtonia filifera*

5.1.45. PAPAVERACEAE

Bilimsel Adı:

Glaucium leiocarpum Boiss.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Alahan- Kayalıklar- 1000 m.- 20-05-2008-

Yöresel Adı: Kuşçiğni, Dağ anemonu

Genel Adı: Anemon

Kullanılan Kısımları: Yaprak,dal,çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Zehirli ve uyuşturucu etkisi vardır. Yaprak gövde ve çiçeği suda kaynatılarak kuvvetli ağrı kesici elde edilmektedir. Dozunu ayarlaması zor olduğu için kullanılmaması tavsiye edilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli: **G** Taze yaprakları börek içi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 204: *Glaucium leiocarpum* bitkisinin doğal görünümü

Şekil 205: *Glaucium leiocarpum* çiçeği

Bilimsel Adı:

Fumaria asppale L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Tuğrul Köyü –Yol kenarı- 300 m.- 20- 05- 2007

Yöresel Adı:

Genel Adı: Şahtere

Kullanılan Kısımları: Çiçek, Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 206: *Fumaria asppale* doğal görünümü

T Çiçek ve yapraklar suda kaynatılıp elde edilen sıvı mide ağrılarını geçirmesi için içilmektedir.

Bilimsel Adı:

Papaver rhoeas L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Yıldız Köyü- Yol kenarı- 400 m.-20-04-2007

Yöresel Adı: Lale-Ğelinali-Gelincik

Genel Adı: Gelincik

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yapraklar çiçek açmadan toplanıp yıkanarak doğranıp yağ ve soğanla kavrulup börek yapımında iç olarak kullanılmaktadır.

Şekil 207: *Papaver rhoeas* çiçeği ve börek yapılan taban yaprakları

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çiçekleri suda kaynatılıp elde edilen sıvı parlaklık ve canlılık verdiği için saç yıkamada kullanılmaktadır.

Şekil 208: *Papaver rhoeas* doğal görünümü

KullanılanKısımları: Gövde, Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı öksürük için içilmektedir

T Gövde ve yaprakları suda kaynatılıp elde edilen kıvamlı su ağrı kesici olarak kullanılmaktadır. Kesik acılarını dindirmek için ihtiyaç duyulan bölgeye basılmakta ayrıca bu sıvı öksürük için de içilmektedir.

Bilimsel Adı:

Roemeria hybrida (L.) DC.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Fakırca Köyü- Tarla kenarı- 300 m.-28-03-2007

Yöresel Adı: Mor çiçek

Genel Adı: Mor gelincik

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yapraklarından bir miktarı su içinde kaynatılıp elde edilen sıvı sakinleştirici olarak içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Doğal olarak yetişen *Roemeria hybrida* güzel görünümünden dolayı bahçelerden koparılmayıp çoğalmasına izin verilmektedir.

Şekil 209: *Roemeria hybrida*

Şekil 210: *Roemeria hybrida*

5.1.46. PEDALIACEAE

Bilimsel Adı:

Sesamum indicum L.

Lokalite:

C4 Mersin-Mut- Bozdoğan Köyü- Bahçe içi- 1000 m.- 10- 06- 2006

Yöresel Adı: Küncü

Genel Adı: Susam

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Tohumlar kavrulup dövüldükten sonra saçta pişirilen yöresel bir tür ekmek içerisine sarılarak yenmektedir. Küncü sıkması adı ile tarif edilen bu yiyecek uzun süre tok tuttuğu için oruç tutulan dönemlerde çokça tüketilmektedir. Ayrıca aynı şekilde kavrulup dövülen tohumlar yörede çokça tüketilen batırık adı verilen yemek içerisine konmaktadır. Tohumları çörek ve poğaçaların üzerine atılmaktadır.

Şekil 211: *Sesamum indicum*

Şekil 212: *Sesamum indicum tohumları*

5.1.47. PINACEAE

Bilimsel Adı:

Pinus brutia Ten.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Topluca Köyü- Kayalık alan- 400 m.- 23-05-2007

Yöresel Adı: Çam- Şam

Genel Adı: Kızılçam

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 213: *Pinus brutia* doğal görünümü

T Çıra denilen reçineli ince dallar ısıtılıp uçuk üzerine basılmaktadır.

T Çam ağacının taze sürgünlerinin oluştuğu bahar döneminde, kabuğu soyulup içindeki beyaz yeri (yalamık) sıyrılmaktadır. Bu kısım suyun içine atılıp kaynatılmakta çay renginde bir sıvı elde edilmektedir. Bu sıvı ferahlamak ve boğaz ağrıları için ayrıca mide rahatsızlıklarına iyi geldiği için de içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Reçine

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çam sakızı(sarı) ağrılı bölgelere özellikle bel ağrıları için bele konup üzeri bir bezle sarılmaktadır. Ayrıca üşütünce beze yayılıp sırta sarılmakta, ağrı ve soğuk algınlığı tedavisinde de çam sakızı bal ile karıştırılıp ihtiyaç duyulan bölgeye sarılmaktadır.

Şekil 214: Çam reçinesi

T Yara ve bere tedavisi için de tedavi gereken bölgeye çam sakızı sarılmaktadır.

T Ağız kokularını alması ve mideyi rahatlatması için çam sakızı çiğnenip sonra da yutulmaktadır.

T Yumuşak kıvamda iken çam sakızı unla karıştırılıp yutulmaktadır. Bu karışımın mide ülserine iyi geldiği söylenmektedir.

T Sıkıntıdan çıkan çıban türü yaraların üzerine konarak içindeki iltihabı akıtması sağlanmaktadır.

T Beyaz renkte olan çam sakızı bal veya süt ile karıştırılıp mide ağrılarını gidermesi için günde 1 kaşık yutulmaktadır.

G Arılar salgı balı yapımında reçinesini kullanmaktadırlar.

Kullanılan Kısımları: Kozalak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yeşil kozalakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı boğaz ağrıları, öksürük ve balgam tedavisi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi-Gıda

Kullanım Şekli:

T-**G** Çam ağacının taze sürgünlerindeki yaprakları çay içileceğinde çay bardağına atılmaktadır. Bu yapraklar hem ferah bir koku vermekte hem de boğazı rahatlatıp nefesi açmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Yakacak-Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

O Dal ve yaprakları yakacak olarak kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

Y Taze dal ve yaprakları keçilere yem olarak verilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal, kabuk

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Gövde ve dalları pencere, tavan, dolap, kaşık vs eşyaların ve ev gereksinimlerinin yapımında kullanılmaktadır.

E Gövdesindeki kızıl kabuğu çakı ile şekillendirilerek oyuncak süs eşyası yapımında kullanılmaktadır.

Çam ağacından ***PÜSE*** ve ***AVKI*** adı verilen ürünler elde edilmekte ve bu ürünler daha çok tıbbi amaçla kullanılmaktadır.

PÜSE YAPIMI

Çam çıraları, altı önceden delinen teneke içine dik yerleştirilip teneke altına bir tabak konularak çıralar yakılmaktadır. Çıra yanınca siyah renkli **püse** tabağa akmaktadır.

T Püse zeytinyağı ile karıştırılıp soğuk algınlığı ve ağrılarda çocuğun karnına sürülmektedir. Temiz ince beze bu karışım emdirilmektedir. Muşamba gibi olan bu bez (siyah renklidir) karın ve sırt ağrısı ile kulunç tutulmasında ısıtılıp ihtiyaç duyulan bölgeye sarılmaktadır. Eskiden kırık ve çıkıkların bile bu bezle sarıldığı söylenmektedir.

T Püseye zeytinyağı katılıp kaynatılmakta, kaslar kasıldığında damarlar sertleştiğinde elde edilen madde ile ihtiyaç duyulan bölgelere masaj yapılmaktadır.

T Püse, yaralara daha çok iltihaplı yaralara sürülmekte aynı zamanda kesiklere sürülerek yaranın kısa sürede kapanması sağlanmaktadır.

AVKI YAPIMI

Çamın kızıl kabuğu dibekte dövülüp elde edilen toza ***avkı*** adı verilmektedir.

H Yayık yapılacak deriler ile içine su konulacak derilerin iç kısmı avkı ile ovalanmaktadır. Bu işleme AVKILAMA adı verilmektedir. Deri, kokusu gitsin, deriye kırmızı renk versin ve deri su sızdırmasın diye bu işlem yapılarak deri ömrü uzatılmaktadır.

H/T Avkı içerisine tuz karıştırılarak vücudu ter kokmasın diye yeni doğan bebeklerin cildine sürülmektedir.

T Yeni doğan çocukların bazılarının belden aşağı kısımda şişlik meydana gelmekte, halk arasında yöğrük adı ile bilinen bu hastalığa yakalanan çocukların tedavisi için avkı pekmezle karıştırılıp çocukların karnına sürülmektedir.

5.1.48. PLATANACEAE

Bilimsel Adı:

Platanus orientalis L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Çınaraltı Mevkii- 300 m.- 20- 05- 2007

Yöresel Adı: Çınar Ağacı- Delikavak

Genel Adı: Çınar

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Diğer

Kullanım Şekli:

D Gölge ve süs amaçlı park ve bahçelerde yetiştirilmektedir.

Şekil 215: *Platanus orientalis* doğal görünümü

5.1.49. PLUMBAGINACEAE

Bilimsel Adı:

Acantholimon sp.

Lokalite:

C4Mersin-Mut-Yellibel Yaylası

Yöresel Adı: Çoban yastığı

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

Şekil 216: *Acantholimon* sp.

S Bitki kökü ile bozulmadan çıkartılıp özellikle parklardaki havuz kenarlarında süsleme amaçlı kullanılmaktadır.

5.1.50. PLANTAGINACEAE

Bilimsel Adı:

Plantago lanceolata L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Dağpazarı Köyü- Su kenarı- 1500 m.- 20-04-2006

Yöresel Adı:

Sinirli ot-Sinir otu-Kasık otu

Genel Adı: Bağa

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yeşil yaprakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı mide ağrılarını tedavi amacı ile aç karna içilmektedir.

T Yeşil yaprakları ezilerek lapa haline getirilip yaraların kapanması için ihtiyaç duyulan bölge üzerine konmaktadır.

T Taze yaprağı parmaklar arasında sıkıştırılıp ezilerek; kuru yapraklar ise aynı şekilde toz haline getirilerek kesik veya yara olan bölgenin üzerine sürülmektedir.

Şekil 217: *Plantago lanceolata*

Şekil 218: *Plantago lanceolata* doğal görünümü

Kullanılan Kısımları: Tamamı

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çay gibi demlenerek solunum yolları rahatsızlıklarının tedavisi amacı ile kullanılmaktadır.

5.1.51. POACEAE

Bilimsel Adı:

Agropyron cristatum (L.) Gaertn.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Üzümvermez yaylası-Yol kenarı- 1000 m.-30-05-2006

Yöresel Adı: Ayrık otu

Genel Adı: Ayrık otu

Kullanılan Kısımları: Gövde, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 219: *Agropyron cristatum*

T Gövde ve yaprakları ayıklanıp yıkanıp suda kaynatılmakta. Elde edilen su böbrekteki kum ve iltihabı gidermek için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kökü çay gibi çok kısa bir süre demlenip idrar yollarını açmak için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Zehir

Kullanım Şekli:

Z Kökü toplanmakta (Özellikle özü fazla olduğu için kıraç araziden toplanan ayrık kökü daha makbuldür.)ayıklanıp temizlenmekte 40 kez kaynatılıp damıtılmaktadır.(damıtma işlemi için temiz tülbent kullanılır elde edilen su tülbentten geçirilir) Bu suyun bir damlası bile insanı zehirleyeceği belirtilmektedir. Eskiden yatalak yaşlı insanların yemeklerine koyulup ölmeleri için kullanıldığı da söylenmektedir.

Şekil 220: *Agropyron cristatum* doğal görünümü

Bilimsel Adı:

Hordeum vulgare L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Yeniçal Yayla- Tarla içi- 1500 m.-28-05-2008

Yöresel Adı: Arpa

Genel Adı: Arpa

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Arpa taneleri kavrulur dövülüp un haline getirilir pekmezle pişirilip bez üzerine yayılıp zatürree hastalarının sırtlarına sarılır.

T Çorbalara arpa tanesi katılıp öksürüğü azaltması için içilmektedir. Aynı zaman da bu çorba yeni doğum yapan kadınlara da içirilmektedir.

T Taneleri dövülüp kaynatılır şiş ve kapalı yaralarla bereye sarılmaktadır.

T Tanelerinin lapası ayakaltında oluşan çatlakları gidermek için kullanılmaktadır.

T Taneleri suda kaynatılıp elde edilen sıvı ile vücutta kaşıntı olan bölge yıkanmaktadır.

Şekil 221: *Hordeum vulgare* başakları

Şekil 222: Tıbbi amaçla kullanılan arpa taneleri

5.1.52. POLYGONACEAE

Bilimsel Adı:

Polygonum cognatum Meisn.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Dağpazarı Köyü- Sulak alan- 1500 m.-10-03-2006

Yöresel Adı: Kuşekmeği-Madımak

Genel Adı: Madımak

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Doğranıp yağda kavrulup tuz ve kırmızıbiber ilave edilerek börek içi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 223: *Polygonum cognatum* doğal görünümü

5.1.53. PORTULACEAE

Bilimsel Adı: :

Portulaca oleracea L.

Lokalite:C4-Mersin-Mut-Genceli Köyü – Su kenarı -400 m.-10- 06- 2008

Yöresel Adı: Tömeken, Töhmeken Tokmakan, Ebemeç

Genel Adı: Semizotu

Kullanılan Kısımları:

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T İdrar söktürücü olarak yendiği gibi böbrek taşlarını düşürmesi için de çiğ olarak tüketilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak, Dal

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G *Portulaca oleracea* üzerine soğan, domates, zeytinyağı, tuz ve kırmızı toz

Şekil 224: *Portulaca oleracea* L.

Şekil 225: *Portulaca oleracea* L.yaprak ve dalları ile yapılmış iç ile hazırlanan börekler

biber ilave edilip börek içi olarak kullanılmaktadır.

G Yıkanıp doğranan bitkinin dal ve yapraklarının üzerine doğranmış domates ve soğan ilave edildikten sonra tuz, kırmızıbiber, zeytinyağı ve nar ekşisi katılarak salata hazırlanmaktadır.

G *Portulaca oleracea* doğranıp içine doğranmış yeşilbiber, soğan, domates, fesleğen ve tuz ilave edilmekte bu karışım saçta pişirilmiş yöresel bir çeşit ekmek içine sarılıp(çomaç etmek) yenmektedir. Bu yiyeceğe *HAC YEMEĞİ* adı verilmektedir.

5.1.54. PRIMULACEAE

Bilimsel Adı:

Cyclamen persicum Miller.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Doğancı Mahallesi- 10- 05- 2008

Yöresel Adı: Sıklemen

Genel Adı: Sıklamen

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 226: *Cyclamen persicum* çiçeği

5.1.55. PUNICACEAE

Bilimsel Adı:

Punica granatum L.

Lokalite:C4-Mersin-Mut-Yatırtaş Mahallesi -Bahçe içi- 26- 05- 2006

Yöresel Adı: Nar

Genel Adı: Nar

Kullanılan Kısımları: Kabuk

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B Meyvelerin kabukları suda kaynatılıp elde edilen sıvı içerisine yün ipler atılıp boyanmaktadır.

Şekil 227: *Punica granatum* ağacı

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Meyvelerinin suyu sıkılıp kalp ritmi yükseldiği zaman düzenlemesi için içilmektedir.

Şekil 228: *Punica granatum* çiçeği

T Meyvelerin kabuğu suda kaynatılıp elde edilen sıvı uykusuzluğu gidermesi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Ekşisi

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Şekeri düşürmesi için şeker hastaları tarafından içilmektedir.

T Kanlanan göze tedavi amaçlı damlatılmaktadır.

Şekil 229: *Punica granatum* meyvesi

T Kolesterolü düşürmek amacı ile içilmektedir.

T Zeytinyağı ile karıştırılıp midesi şişen koyunlara içirilmektedir.

T Tavuk hastalanınca içeceği suya katılmaktadır.

T Gelincik otunu susuz yiyen ineğin karnı şişer tedavi için toprak içine nar ekşisi ve su dökülüp ineklere içirilmektedir.

NAR EKŞİSİ YAPIMINDAN GÖRÜNTÜLER

Şekil 230: Ekşi için toplanmış narlar

Şekil 231: Nar tanelerinin çırpılması

Şekil 232: Narları çırpan yöre kadınları

Şekil 233: Nar kabuklarının ayıklanması

Şekil 234: Ekşi için kullanılacak nar taneleri

Şekil 235: Ayıklanmış nar kabukları

Nar taneleri çırpılıp çuvallara konularak ezildikten sonra akan sular kazanlarda kıvam alana kadar kaynatılarak nar ekşisi elde edilmektedir. Çıkan kabuklar boyama da kullanılmaktadırlar.

5.1.56. RANUNCULACEAE

Bilimsel Adı:

Nigella sativa L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Alaçam Köyü-Yol kenarı- 800 m.-25- 06- 2007

Yöresel Adı: Otcam-Ökçem otu-Çörotu-Çörek otu

Genel Adı: Çörek otu

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Bir yemek kaşığı *Nigella sativa* tohumu ezilip bir bardak sirke yarım bardak su karıştırılarak kaynatılmakta, ağız yaraları ve diş intihaplarını gidermesi için ağız içinde 5–10 dakika gargara yapılmaktadır.

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı mide ağrılarını geçirmesi ve şekeri düşürmesi için içilmektedir.

T Hazmı kolaylaştırması ve alerji tedavisi için çiğnenip yutulmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Gıda-Psikolojik

Kullanım Şekli:

G-P Pasta ve böreklerin, yoğurdun ve tereyağının üzerine koku ve bereket vermesi için atılmaktadır. Bazı poğaça ve çöreklerin içine de tat ve bereket vermesi için konulmaktadır.

Şekil 236: *Nigella sativa* çiçeği

Şekil 237: *Nigella sativa* kapsülleri

Şekil 238: *Nigella sativa* tohumları

Bilimsel Adı:

Ranunculus arvensis L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Genceli Köyü-Bahçe kenarı-400 m.-21-05-2007

Yöresel Adı: Düğün çiçeği

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yaprakları salataya doğranmaktadır.

Şekil 239: *Ranunculase arvensis* doğal görünümü

Bilimsel Adı:

Ranunculus bulbosus L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Dağpazarı Köyü-Tarla kenarı-1500 m.-20-04-2006

Yöresel Adı: Sarıçiçek-Yağlı arı-

Genel Adı: Düğünçiçeği

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B *Ranunculus bulbosus* çiçeklerinin taç yaprakları, kenger dikeninden veya sakızlak ağacından elde edilen sakız ile beraber çiğnenerek sakızın sarı renk alması sağlanmaktadır.

Yörede yaşayan insanların özellikle çocukluk döneminde kullandıkları ve çok bilinen bir bitki olarak gözlemlenmektedir.

Şekil 240:*Ranunculus bulbosus* doğal görünümü

Şekil 241:*Ranunculus bulbosus* çiçeği

Bilimsel Adı:

Anemone blanda Schott & Kotschy

Lokalite:C4- Mersin- Mut-Yellibel Yaylası - 20- 05- 2008

Yöresel Adı: Dağ lalesi

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli: **S** Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 242: *Anemone blande* doğal görünümü

5.1.57. RESEDACEAE

Bilimsel Adı:

Reseda lutea L.

Lokalite: C4-Mersin-Mut-Hacıahmetli Köyü-Tarla kenarı- 500 m.-25-05- 2008

Yöresel Adı: Muhabbet Çiçeği

Genel Adı: Muhabbet Çiçeği

Kullanılan Kısımları: Dal

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

Şekil 243: *Reseda lutea* doğal görünümü

B Dalları yün ipleri boyamak için kökboyacılığında kullanılmaktadır.

Şekil 244: *Reseda lutea* çiçekleri

Şekil 245: Kökboyacılığında kullanılan *Reseda lutea* dalları

5.1.58. RHAMNAACEAE

Bilimsel Adı:

Paliurus spina-christi Mill.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü- Yol kenarı-1000 m.- 20-03-2006

Yöresel Adı: Çaltı

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Dal, çiçek

Kullanım Amacı: Psikolojik

Kullanım Şekli:

P Çiçek ve dalları nazara karşı kullanılmaktadır. Dalları ve çiçekleri kapılara evlerin girişine asılmaktadır. İnce dalları kesilip cepte taşınmakta ya da bir ucu delinerek kıyafetlere çatal iğne ile takılmaktadır.

Şekil 246: *Paliurus spina-christi* doğal görünümü

Kullanılan Kısımları: Kök, meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi-Psikolojik

Kullanım Şekli:

T Kökü ve meyveleri kaynatılıp şeker hastaları tarafından içilmektedir.

T Meyveleri suda kaynatılıp elde edilen sıvı astım hastalığı ve basur tedavisi için içilmektedir.

Şekil 247: *Paliurus spina-christi* meyveleri.

Bilimsel Adı:

Rhamnus petiolaris Boiss.

Lokalite:C4-Mersin-Mut-Hacıahmetli Köyü-Tarla kenarı-500 m.-25- 07- 2008

Yöresel Adı: Cehri

Genel Adı: Cehri

Kullanılan Kısımları:

Kullanım Amacı: Tohum

Kullanım Şekli: **B** Kökboyacılığında yün ipleri boyamak için tohumları dövülerek kullanılmaktadır.

Şekil 248: *Rhamnus petiolaris*

Şekil 249: *Rhamnus petiolaris* tohumlarının boya eldesi için dövülmüş hali

Şekil 250: *Rhamnus petiolaris* tohumları

5.1.59. ROSACEAE

Bilimsel Adı:

Crataegus monogyna Jacq.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Sertavul Yaylası- Taşlık alan-1650 m.-20-06-2006

Yöresel Adı: Alıç

Genel Adı: Yemişen

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda-Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Tansiyonu düşürmesi için yenmektedir.

G Meyveleri çiğ olarak gıda amaçlı tüketilmektedir.

Şekil 251: *Crataegus monogyna* meyvesi

Bilimsel Adı:

Amygdalus communis L.

Lokalite: C4 Mersin-Mut-Yeniçal-Yayla-Tarla kenarı-1500m.-20-05-2008

Yöresel Adı: Badem

Genel Adı: Badem

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Tohumlarından elde edilen yağ, uzatıp gürleştirsin diye kaş ve kirpiklere sürülmektedir.

T Badem yağı kulak çınlamasında kulağa 2–3 damla damlatılmaktadır.

T Acı bademin kan şekerini düşürmesi için taze iken meyvesi çiğ veya çekirdeği kurutulup yenmektedir.

G Meyvesi taze iken çiğ yenmekte çekirdeği ise kurutulup çerez olarak yendiği gibi tatlılara da katılmaktadır.

Şekil 252: *Amygdalus communis* doğal görünümü

Şekil 253: Yöredeki atarlarda satılan iç bademlere bir örnek

Bilimsel Adı:

Armeniaca vulgaris Lam.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Genceli Köyü- Bahçe içi- 400 m.- 20 -04-2007

Yöresel Adı: Gayısı- Kayısı

Genel Adı: Kayısı

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kurusu kabızlığı gidermek için yenmektedir.

Kullanılan Kısımları: Çekirdek

Kullanım Amacı: Zehir

Kullanım Şekli:

Z Acı kayısı çekirdeği dövülerek kaynatılmaktadır. Kaynatılırken tüm suyu uçurulup dibinde kalan kısma un veya nişasta eklenmekte daha sonra sulandırılıp ekmek ya da fıstık üzerine dökülerek fare zehri olarak kullanılmaktadır. Buğday taneleri üzerine sürülerek de kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Reçine

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Kayısı ağacının sakız olarak adlandırılan salgıları, toplanıp sulandırılarak bir şişeye katılmakta ara sıra çalkalanarak elde edilen madde tutkal olarak kullanılmaktadır.

Şekil 254: Çiçek açmış *Armeniaca vulgaris* doğal görünümü

Şekil 255: Araştırma bölgesi bahçelerinde yetiştirilen kayısılardan bir görüntü

Şekil 256: *Armeniaca vulgaris* Lam. yakacak olarak kullanılan gövde ve dalları

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal

Kullanım Amacı: Yakacak

Kullanım Şekli:

O Kuruyan yada budamalar esnasında kesilen gövde ve dalları yöre halkı tarafından yakacak olarak kullanılmaktadır.

Şekil 257: Harap kayısı diye adlandırılan aşısız yabani *Armeniaca vulgaris* meyvelerinin reçeli

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Taze ve kuru olarak meyveleri tüketilmekte her yörede olduğu gibi ancak kayısı meyveleri taze iken yöre halkının geçimini sağlayan yıllardır ekonomik getiriye sahip ürünler arasında yer almaktadır. Meyvelerin yabani olanları ekşimsi hoş tadından dolayı reçellik olarak tercih edilmektedir.Aşı kayısılardan şekerpare olarak adlandırılanlar ise tatlı olması ve şurubuna az şeker katıldığından reçel yapımında kullanılmaktadır.

Bilimsel Adı: : *Cerasus vulgaris* Miller

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Dağpazarı Köyü -Yol kenarı -1500 m.-10-04-2006

Şekil 258: *Cerasus vulgaris* Miller doğal görünümü

Yöresel Adı: Vişne-Fişne

Genel Adı: Vişne

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T İshali kesmesi için çiğ yenmektedir.

T Meyvelerinin sapları kaynatılıp idrar söktürücü olarak içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli: **G** Meyveleri suda kaynatılıp şekerlenerek cam kavanozlarda saklanmakta ve kışın sulandırılıp komposto gibi içilmektedir.

G Reçeli yapılmaktadır. Özel bir tarifi bulunmamaktadır.

Bilimsel Adı:

Cydonia oblongo L.

Lokalite:

C4 Mersin-Mut-Güllük Mahallesi-Yol kenarı- 300m.-10- 04- 2008

Yöresel Adı: Ayva

Genel Adı: Ayva

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 259: *Cydonia oblongo* L.

T Yaprakları toplanıp yıkanmakta suda kaynatılıp Bronşit olan hastalara rahatlık vermesi için içirilmektedir. Ayrıca elde edilen bu sıvı ishali önlemek için ve sancıyı azaltması için de kullanılmaktadır.

T Ayva yaprakları kaynamış suya atılıp çay gibi demlenerek soğuk algınlığını geçirmesi için içilmektedir.

Şekil 260: *Cydonia oblongo* L.

T Papatya çiçekleri ile ayva yaprakları birlikte kaynatılıp kuru gıcık öksürüğü hemen kestiği için böyle durumlarda acil tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Çiçekleri

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çiçekleri toplanıp kaynatılmakta öksürüğü kesmesi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyveleri

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyveleri çiğ tüketildiği gibi reçel yapımında da kullanılmakta, yöresel özel bir tarifi bulunmayıp bilinen ayva reçeli şeklinde yapılmaktadır.

Bilimsel Adı: :

Eriobotrya japonica (Thunb.) Lındl.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Güllük Mahallesi-Bahçe içi-300m.-10-01-2008

Yöresel Adı: Yenidünya

Genel Adı: Malta eriği

Kullanılan Kısımları: Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı öksürüğü kesmesi için içilir.

T Çiçekleri suda kaynatılıp elde edilen sıvı soğuk algınlığı ve öksürük tedavisi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyveler sararıp olgunlaşınca vitamin kaynağı ve iştah açıcı olarak çiğ tüketilmektedirler.

Şekil 261: *Eriobotrya japonica* çiçeği

Şekil 262: *Eriobotrya japonica* meyvesi

Bilimsel Adı:

Fragaria x ananassa Dushesne

Lokalite:C4 Mersin-Mut-Sertavul Yaylası- Bahçe içi- 20- 06- 2008

Yöresel Adı: Çilek

Genel Adı: Çilek

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 263: *Fragaria ananassa Dushesne* meyvesi

T Meyvesi taze iken barsak kurtlarını dökmesi için aç karna çiğ yenmektedir

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Toplanan taze meyveleri bir gece şeker dökülerek bekletildikten sonra kaynatılıp reçel olarak tüketilmektedir.

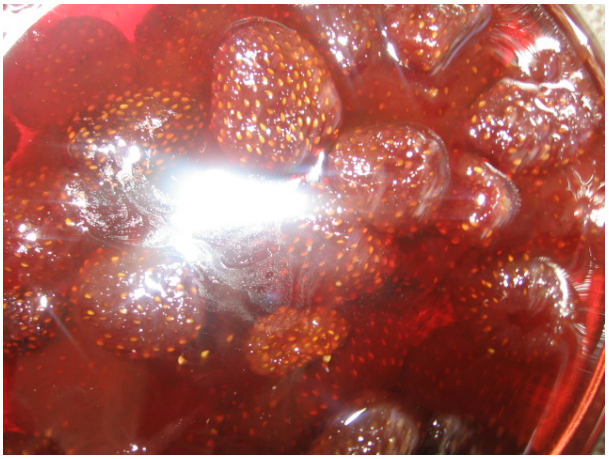

Şekil 264: *Fragaria ananassa Dushesne* reçeli

Bilimsel Adı:

Malus domestica Borkh.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Dağpazarı Köyü-Tarla kenarı-1500 m.-10-04-2006

Yöresel Adı: Elma

Genel Adı: Elma

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çiçekleri suda kaynatılıp elde edilen sıvı şeker hastaları tarafından tedavi amaçlı içilmektedir.

Şekil 265: *Malus domestica*

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Meyvesi doğranıp kaynatıldıktan sonra elde edilen sıvı karın ağrısı için içilmektedir.

T Sarı elma doğranıp kabuklu limon ile suda kaynatılmakta geçmeyen öksürük için suyu içilmekte ve içindekiler yenilmektedir.

T Sirkesi mide ilacı olarak içilmektedir.

T Cildin parlaklığı ve beslenip daha düzgün görünmesi için cilde elmanın kabuğunun iç kısmı masaj yapar gibi sürülmektedir.

T Saç canlı ve sağlıklı olsun diye içine elma atılarak kaynatılmış olan su saç yıkamada kullanılmaktadır.

T Elma kabukları 5–10 dk kaynatılıp öksürük için içilmektedir.

T Sert elma dişleri ve ağız kasları güçlensin diye çocuklara yedirilmektedir.

T Papatya suyu içine elma doğranıp kaynatıldıktan sonra elde edilen sıvı sancıyı dindirmesi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal

Kullanım Amacı: Eşya-Yakacak

Kullanım Şekli:

E Dallarından bıçak sapı yapılmaktadır.

O Kuruyan gövde ve dalları yakacak olarak kullanılmaktadır

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyvesi yaşken kabuğu soyulup doğranır bir miktar su ile kaynatılır üzerine pekmez dökülüp indirilerek tatlı gibi yenmektedir.

G Meyvesi çürümeye başlayınca su katılmış bidon içine elmalar atılıp ekşimeye başlayınca (1hafta gibi bir süre sonra) süzülerek sirke elde edilmektedir.

Bilimsel Adı:

Pyrus communis L.

Lokalite:C4 Mersin-Mut-Topluca Köyü-Yol kenarı- 400 m.-08-03-2006

Yöresel Adı: Armut

Genel Adı: Armut

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Ağaç kurumadan kalın dalları ve gövdesinden kaşık, kepçe, dibek, bıçak sapı, zeytin kırmak için tokmak, gibi çeşitli eşya yapılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyveleri çiğ tüketildiği gibi doğranıp kurutulmakta kışın hoşaf yapımında kullanılmaktadır.

Şekil 266: *Pyrus communis* L. doğal görünümü

Şekil 267: Yöre pazarında satılan meyveler

Bilimsel Adı:

Prunus avium (L.) L.

Lokalite:C4 Mersin-Mut- Sertavul Yaylası-Bahçe içi- 1650 m.-29-06-2008

Yöresel Adı: Kiraz

Genel Adı: Kiraz

Kullanılan Kısımları: Yaprak, kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprak ve kökü suda kaynatılıp elde edilen sıvı vücuttaki iltihabı temizlemesi için kaynatılıp içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Sivilcelerin yok olmasında etkili olduğu için mevsiminde her gün bir miktar taze kiraz çiğ tüketilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Özel bir tarifi olmayıp sarı renkli kiraz reçel yapımında kullanılmaktadır.

Kiraz, kayısı ve erik kadar çok olmasa da özellikle yaylalarda insanların ekonomik amaçlı yetiştirdikleri ürünler arasında yer almaktadır.

Şekil 268: *Prunus avium* (L.) L.çiçekli doğal görünümü

Şekil 269: *Prunus avium* (L.) L.meyveli doğal görünümü

Şekil 270: *Prunus avium* (L.) L.meyveleri

Bilimsel Adı:

Prunus persica (L.) Batsch.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Topluca köyü-Bahçe içi- 400 m.- 20- 05- 2008

Yöresel Adı: Şeftali

Genel Adı: Şeftali

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Şeftali yaprağı dövülüp, yük taşıyan hayvanların sırtlarındaki yaraların iyileşmesi ve kurtlanma durumlarında kurtların ölmesi için sürülmektedir.

T Şeftali yaprağı dövülüp akrebin soktuğu yerdeki rahatsızlığın çabuk geçmesi için sürülmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Şeftali suyu çocuklara rahat gaz çıkartabilmeleri için içirilmektedir.

T Meyvesi ishali kesmesi için yenmektedir.

T Ağız kokusunu gidermesi için yenmektedir.

Şekil 271: *Prunus persica* ağacı

Şekil 272: *Prunus persica* çiçeği

Şekil 273: *Prunus persica* meyvesi

Bilimsel Adı:

Prunus sp.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Kesikköprü Köyü- Bahçe içi- 300 m.-20-03-2007

Yöresel Adı: Erik

Genel Adı: Erik

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Taze erik çekirdekleri kabızlığı gidermek, idrar söktürmek ve kıl kurdunu düşürmek amaçları ile aç karna yenilmektedir.

Şekil 274: *Prunus* sp.ağacı

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yeşil erik suda kaynatılarak elde edilen sıvı kabızlığı gidermek amacı ile kullanılmaktadır.

Şekil 275: *Prunus sp.*.meyveleri

T Bağırsakları çalıştırması kabızlığı önlemesi için meyveleri çiğ olarak tüketilir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Şekerli su kaynatılıp erikler üzerine ilave edilmekte bir müddet daha kaynatıldıktan sonra elde edilen sıvı soğutularak meyve suyu olarak tüketilmektedir.

G Erikler haşlanıp delikliden geçirilerek şekerle kaynatılıp kavanozlarda saklanmakta ve kış döneminde sulandırılarak meşrubat gibi içilmektedir.

G Erik haşlanarak çekirdekleri çıkarılıp bir torbaya katılarak suyu çıkana kadar sıkıştırılmaktadır. Ateşte koyu kıvama gelene dek kaynatıldıktan sonra yeteri kadar şeker ve nişasta ilave edilerek palize kıvamına getirilmektedir. Temiz bez üzerine incecik yayılarak güneşte kurutulup dilimlenmekte özellikle toprak testilere konarak kış boyunca vitamin ihtiyacını gidermek için tüketilmektedir.

Bilimsel Adı:

Prunus sp.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Sertavul yaylası-Bahçe içi-1650 m.-10-06-2007

Yöresel Adı: Kara erik

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi-Gıda

Kullanım Şekli:

T Kompostosu hazırlanıp sindirim kolaylaştırıcı ve barsak çalıştırıcı olarak kullanılmaktadır.

Şekil 276: *Prunus sp.*meyveleri

G Mayhoş tatlı meyvesi olgunlaştıktan sonra çiğ olarak tüketilmektedir.

Bilimsel Adı:

Prunus spinosa L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Derepazarı Yaylası-Taşlık alan-1500 m.-20-05-2007

Yöresel Adı: Dağ eriği

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T İltihaplanmış bademciği patlatması için meyvesi çiğ olarak tüketilmektedir.

Şekil 277: *Prunus spinosa* meyvelerinin kurusu

Ayrıca bu durumda ve boğaz ağrılarında dağ eriği ezilip boğaza sarılmaktadır.

T Meyvesi kan şekerini düşürmek için yenmektedir. Ayrıca meyvesinin ezilmesi sonucu oluşan su kaynatılıp ekşi elde edilmekte ve bu ekşi de aynı amaçla kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Çekirdeği çıkarılıp az su ile kaynatılıp delikliden geçirilerek erik salçası yapılmaktadır. Bu salça kısır yapımında ve ekşi olması istenilen yemeklere aroma katmak amaçlı kullanılmaktadır.

G Meyvesi kurutulup kış döneminde hoşaf yapımında kullanılmaktadır.

G Meyvesi sirkenin veya turşunun içine atılıp asitliğini artırması ve tat vermesi amacıyla kullanılmaktadır.

G Meyvesi kurutulup dövülmekte kışın suda kaynatılıp çay gibi tüketilmektedir.

Bilimsel Adı:

Pyrus elaeagnifolia Pallas

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Alahan - Taşlık alan- 1000 m.-20-05-2008

Yöresel Adı: Geyecek Elması

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda-Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

G Yeşilken toplanıp samana gömülüp rengi kahverengileşince yenmektedir.

Şekil 278: *Pyrus elaeagnifolia*

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Çiçeği suda kaynatılıp elde edilen sıvı kan şekerini düşürmesi için içilmektedir.

T İştah açması ve sindirimi kolaylaştırması için meyvesi çiğ olarak yenmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve ve yapraklar

Kullanım Amacı: Hayvan yemi

Kullanım Şekli:

Y Keçilere yaprak ve meyveleri yedirilmektedir.

Bilimsel Adı:

Rosa canina L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Sertavul Yaylası- Yol kenarı- 1650 m.-05- 05- 2008

Yöresel Adı: İtbunnu- Kuşburnu

Genel Adı: Yabani gül

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 279: *Rosa canina* doğal görünümü

T Meyvesi suda kaynatılır elde edilen sıvı nefes darlığı tedavisi için içilmektedir.

Şekil 280: *Rosa canina* meyveleri

T Meyveleri su içinde haşlanıp delikliden geçirildikten sonra pekmezle kaynatılıp kavanozlarda saklanmaktadır. Elde edilen bu ürün bronşit hastaları tarafından tedavi amaçlı yenmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyveleri sap ve çekirdeklerinden ayıklandıktan sonra yıkanıp şeker ile kaynatılmaktadır. Bir gece bu şekilde bekletilip ertesi gün tekrar kaynatılıp limon ilave edilerek reçel halini aldıktan sonra tüketilmektedir.

Bilimsel Adı:

Rosa sp.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Sertavul Yaylası-Bahçe içi-1650 m.-29- 06-2008

Yöresel Adı: Gül

Genel Adı: Gül

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B Kırmızı gülün kökü kaynatılıp kırmızı boya elde edilmektedir.

Şekil 281: *Rosa* sp.

Kullanılan Kısımları: Çiçek (Aşağıdaki amaçlar için sadece ***Şekil 288*** de görülen gülün taç yaprakları kullanılmaktadır.)

Kullanım Amacı: Gıda-Koku

Kullanım Şekli:

T Reçeli kabızlığı önlemek için yenmektedir.

Şekil 282: *Rosa* sp.

G Su içine atılan gül yapraklarının bulunduğu kabın ağzı kapatılıp güneşte bekletilmekte suyun rengi gül rengine dönünce içine şeker atılıp içilmektedir.

K Sabun yapımında koku vermesi için, kaynatılan kostik ve zeytinyağının içine gülün taç yaprakları atılmaktadır.

Şekil 283: *Rosa* sp.

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs bitkisi olarak park ve bahçelere birçok çeşidi ekilmektedir.

Bilimsel Adı:

Rubus idaeus L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Yıldız Köyü- Bahçe içi- 400 m.- 20-06-2008

Yöresel Adı: Böğürtlen

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B Kökü yeşil boya elde etme de kullanılmaktadır.

Şekil 284: *Rubus idaeus*

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kökü su ile kaynatılıp kan şekerini düşürmesi, diş ağrıları, diş eti hastalıklarında tedavi amaçlı içilmektedir. Ayrıca ateş düşürücü olarak da kullanılmaktadır.

Şekil 285: *Rubus idaeus* meyvesi

Yanıkların tedavisinde ve alerjik kaşıntılarda da bu sıvı kullanılmaktadır.

Bilimsel Adı:

Rubus discolor Weihe & Nees

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü –Yol kenarı-1000 m.-10-06-2007

Yöresel Adı: Yabani böğürtlen

Genel Adı: Ahududu

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Meyveleri ağız yaralarını iyileştirmesi için yenmektedir.

Şekil 286: *Rubus discolor* doğal görünümü

T Çocukların ağzındaki pamukçuk yaraları için kullanılmaktadır. Suyu kaynatılıp tülbentten sıkılarak düzenli olarak çocuğun ağız kısmına sürülmektedir.

Kullanılan Kısımları: Kök, gövde

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B Kökleri ve gövdesi bitkisel boya yapımında kullanılmaktadır. Bu kısımlar kaynatılarak sarı yeşil bir renk elde edilmektedir. (Bakır kazanda farklı alüminyum kazanda farklı renk oluşmaktadır. Kaynarken içine demir atılırsa renk biraz daha kahverengiye dönük olmaktadır.)

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyveleri iştah açıcı ve vitamin verici olarak tüketilmektedir.

Bilimsel Adı:

Sarcopatecium spinosum (L.) Spach.

Lokalite:C4 Mersin- Mut- Karşıyaka Mahallesi - Bahçe kenarı -

Yöresel Adı:

Genel Adı: Abdestbozan

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 287: *Sarcopatecium spinosum*

T Tohumları suda kaynatılıp elde edilen sıvı böbrek taşlarını düşürmek ve böbrek sancılarını azaltmak için kullanılmaktadır.

Bilimsel Adı: *Spiraea vanhouttei*

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Doğancı Mahallesi- Yol kenarı- 300 m.- 28- 03- 2008

Yöresel Adı:

Genel Adı: İspirya- Keçisakalı

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs bitkisi olarak kullanılmaktadır.

Şekil 288: *Spiraea vanhouttei* çiçeği

5.1.60. RUBIACEAE

Bilimsel Adı:

Rubai tinctorum L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Hacıahmetli Köyü- Yol kenarı- 500 m. 20- 05- 2007

Yöresel Adı: Kök boya

Genel Adı: Kök boya

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B Kökü suda kaynatılarak Türk kırmızısı denilen renk elde edilmektedir.

Şekil 289: *Rubai tinctorum* L. bitkisi

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kökü suda kaynatılıp elde edilen sıvı zatürree ve bronşit tedavisi ile öksürüğün geçmesi için içilmektedir. Ayrıca çay gibi demlenip loğusalık döneminde kadınlara da içirilmektedir.

Şekil 290: *Rubai tinctorum* kökleri

5.1.61. RUTACEAE

Bilimsel Adı: :

Citrus aurantium L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Güllük Mahallesi-Bahçe içi-300m.-10-01-2009

Yöresel Adı: Turunç

Genel Adı: Turunç

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Meyveleri, sinirleri yatıştırdığı kasılmaları giderdiği hazmı kolaylaştırdığı için tüketimde tercih edilmektedir.

Şekil 291: *Citrus aurantium doğal* görünümü

Şekil 292: *Citrus aurantium* meyvesi

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyvelerin suyu sıkılıp hiçbir muamele yapılmadan ya da kaynatılıp soğutulduktan sonra şişelere doldurulup salatalarda mercimek köftesi ve kısırda ekşi olarak kullanılmaktadır. **G** Meyve kabukları reçel yapılmaktadır.

TURUNÇ REÇELİ YAPIMI

1.Turunçların kabukları soyulup suda bekletilmektedir.

2.Ara sıra kabuklar sıkıştırılarak asiti çıkarılmaktadır.

3.Kabukların içi bıçakla sıyrılıp alınmaktadır.

4.Kabuklar silindir yapar gibi sarılmaktadır.

5.Kenarlarındaki fazlalıklar kesilip düzeltilmektedir.

6.Oluşan silindirler bozulmasın diye ipe dizilmektedir.

7.Şeker ile bir gece bekletilmektedir.

8.Ertesi gün biraz su ilave edilip kaynatılmaktadır.

9.Köpüğü alınıp, biraz limon sıkılarak turunçlar şuruptan çıkarılıp şurup tekrar kaynatılmaktadır.

10. Turunçlar şuruba tekrar atılıp bir süre daha kaynattıktan sonra ateşten alınıp soğutulmakta ve kavanozlarda saklanmaktadır.

11. Kabukların kenarlarından alınan küçük parçalar da şurupta kaynatılıp kavanozlara konulmakta ve tatlılar ile pastaları süslemede, onlara tat vermede kullanılmaktadır.

GÖRÜNTÜLERLE TURUNÇ REÇELİ YAPIMI

Şekil 293: Turunçların kabukları soyulup suda bekletilmektedir.

Şekil 294: Ara sıra kabuklar sıkıştırılarak asiti çıkarılmaktadır

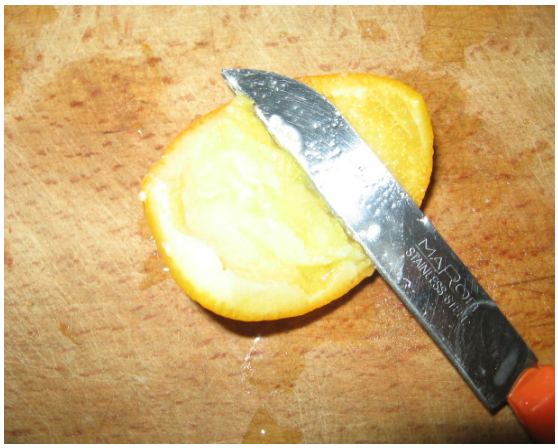

Şekil 295: Kabukların içi bıçakla sıyrılıp alınmaktadır.

Şekil 296: Kabuklar silindir yapar gibi sarılmaktadır.

Şekil 297: Kenarlarındaki fazlalıklar kesilip düzeltilmektedir.

Şekil 298: İpe dizilmek için sıralanmış silindirler

Şekil 299: Oluşan silindirler bozulmasın diye ipe dizilmektedir.

Şekil 300: Yenmeye hazır turunç reçeli

Bilimsel Adı:

Citrus sinensis (L.) Osbeck

Lokalite:

C4-Mersin-Mut-Güllük Mahallesi -Yol kenarı- 300 m.-28- 05- 2008

Yöresel Adı: Portakal

Genel Adı: Portakal

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 301: *Citrus sinensis* (L.) Osbeck çiçeği ve meyvesi

T Meyvelerin kabukları alınıp su içinde kaynatılarak elde edilen sıvı kabızlık tedavisi için içilmektedir.

T Kabukları elle sıkıştırılıp salgılanan sıvı cilde parlaklık vermesi ve sivilceleri geçirmesi için sürülmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Koku

Kullanım Şekli:

K Meyvelerinin kabukları odaya güzel koku vermesi için sobanın üzerine konarak yakılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyvelerinin kabukları, tatlılara ve pasta hamurlarına tat vermesi için rendelenerek ilave edilmektedir.

G Kabuklarından turunç reçeli gibi reçel yapılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Soğuk algınlığında vücuda direnç vermesi ve iştah açması için yenmektedir.

Bilimsel Adı:

Citrus lemon L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Esençay Köyü -Bahçe içi- 400 m.- 11- 01- 2008

Yöresel Adı: Limon

Genel Adı: Limon

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Bir çay bardağına bir limon sıkılıp üzeri aspirin, karabiber ve sıcak su ilave edildikten sonra öksürük tedavisi için içilmektedir.

T Küçük şişelere limon doğranıp üzerine sirke ve su ilave edilerek bir hafta bekletildikten sonra siğile sürülmektedir.

T Doğranıp suda kaynatılarak elde edilen sıvıya bir kaşık bal katılıp boğaz ağrısını geçirmesi için içilmektedir.

T Meyvesinin suyu cilde ve ellere nemlenmesi ve parlaklık vermesi için sürülmektedir.

T Bir bardak ılık suya bir limon sıkılıp vücuttaki yağların çabuk erimesi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Çorbalara, salatalara, kısır ve batırık içine ekşilik vermesi için meyvesinin suyu ilave edilmektedir.

Şekil 302: *Citrus lemon* doğal görünümü

Şekil 303: *Citrus lemon* çiçeği açmadan önce

Şekil 304: *Citrus lemon* meyvesi

5.1.62. SALIXACEAE

Bilimsel Adı:

Populus alba L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Kıravga Köyü- Bahçe içi- 1000 m.- 10-05-2007

Yöresel Adı: Kavak-Gavak Ağacı

Genel Adı: Kavak

Kullanılan Kısımları: Kabuk

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Taze kabukları soyulup suda kaynatılıp elde edilen sıvı kemikleri güçlendirmesi ve büyümeye yardımcı olması için çocuklara içirilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Gövde, dal

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Gövde ve dalları daha çok sebze meyve sandıkları, inşaat kalıp tahtaları, merdiven yapımında kullanılmaktadır. Ayrıca tavan döşemelerinde de en çok kullanılan ağaç türü olarak göze çarpmaktadır.

Şekil 305: *Populus alba* doğal görünümü

Şekil 306: Tavan döşemesinde kullanılan *Populus alba*

Bilimsel Adı:

Salix viminalis L.

Lokalite:

C4-Mersin- Mut- Yellibel Yaylası- Yol kenarı- 1500 m.- 10- 07- 2008

Yöresel Adı: Söğüt

Genel Adı: Söğüt

Kullanılan Kısımları: Dal

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E *Salix viminalis* dalları sepet örmede kullanılmaktadır.

Şekil 307: *Salix viminalis* doğal görünümü

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı romatizma ağrılarını dindirmesi için içilmektedir.

Şekil 308: *Salix viminalis* ile örülmüş sepetler

5.1.63. SCROPHULARIACEAE

Bilimsel Adı:

Antirrhinum majus L.

Lokalite:

C4 Mersin-Mut-Güllük Mahallesi-

Yöresel Adı: Balıkağzı

Genel Adı: Aslanağzı

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

Şekil 309: *Antirrhinum majus*

S Beyazdan Koyu kırmızı-pembe tonlarına kadar çok çeşitli renkleri olup saksılarda ve bahçelerde süs amaçlı yetiştirilmektedir.

Bilimsel Adı:

Verbascum sp.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Alahan-Kayalıklar- 1000 m.-19- 05- 2008

Yöresel Adı:

Şalgaba-Şalba-Sığırkuyruğu

Genel Adı: Sığırkuyruğu

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Hijyen

Kullanım Şekli:

H Göçebe insanlar ya da evlerinden uzak tarlalarda çalışanlar yemek yedikten sonra bulaşıkları yıkarken bitkinin yapraklarını bulaşık süngeri olarak kullanmaktadırlar.

Şekil 310: *Verbascum sp.*

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B Bitkinin çiçekleri sarı, turuncu, yeşil renklerin elde edilip dokumalarda kullanılan yün iplerin boyamasında kullanılmaktadır.

Şekil 311: *Verbascum sp.* çiçekleri

5.1.64. SOLANACEAE

Bilimsel Adı:

Capsicum annum L.

Lokalite:C4 Mersin-Mut-Çortak Köyü- Bahçe içi- 300 m.- 20-06-2007

Yöresel Adı: Biber

Genel Adı: Biber

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Kurusu kışın haşlanıp kızartılmakta veya yemeklere katılmaktadır.

Şekil 312: *Capsicum annum*

G Kurusu dövülüp toz haline getirilmekte çorbalara yemeklere ve salatalara katılmaktadır.

G Turşusu kurulup yemeklerin yanında yenilmektedir.

G Ezilip kaynatıldıktan sonra güneşte bekletilerek salça yapılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Yaprağı ateşte ısıtılıp yaralara sarılmaktadır.

Bilimsel Adı:

Lycopersicum esculentum Miller

Lokalite:C4- Mersin- Mut-H.Karatahta Köyü- Bahçe içi- 500m.-25-06-2007

Yöresel Adı: Domates-Domatis- Frek

Genel Adı: Domates

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 313: *Lycopersicum esculentum* meyveleri

T Yeşil domates ortadan bölünerek siğil tedavisi için ihtiyaç duyulan bölgeye tampon yapılarak sarılmakta ve bir gece bu şekilde bekletilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyvesi ortadan kesilip kurutulmakta ve bu hali ile ya da genelde dövülüp toz haline getirildikten sonra tat vermesi amacıyla yemek ve salatalara katılmaktadır.

Şekil 314: *Lycopersicum esculentum* meyvelerinin kurusu

Bilimsel Adı:

Mandragora officinarum L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü- Taşlık alan-1000 m.-20-06-2006

Yöresel Adı: Adem otu

Genel Adı:

Adem otu, Abdüssamet otu, insan otu

Kullanılan Kısımları: Yaprak, dal

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Bitkinin kullanılan kısımları taze iken ağrılı bölgelere ağrıyı dindirmesi amacı ile sarılmaktadır.

Şekil 315: *Mandragora officinarum*

Bilimsel Adı: *Solanum melongena* L.

Lokalite:C4- Mersin-Mut- H.Karatahta Köyü- Bahçe içi- 500m.- 18-10-2006

Yöresel Adı: Badlıcan-Patlıcan

Genel Adı: Patlıcan

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 316: *Solanum melongena*

G Patlıcanlar pekmez ile beraber kaynatılıp tatlı olarak tüketilmektedir.

G Yemeklik patlıcan kurusu ülübü ile beraber haşlanmakta yağda kavrulmuş soğan üzerine haşlanan malzemeler ve domates kurusu, kırmızıbiber ile tuz ilave edilip pişirilmektedir. Yöresel bir yemek olup genellikle kış aylarında tüketilmektedir.

Şekil 317: *Solanum melongena*

G Tombak patlıcanlar çiğ olarak tüketildiği gibi salatalara da çiğ doğranmakta ayrıca dolma dışı olarak kullanılmaktadır.

Bilimsel Adı: *Solanum tuberosum* L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Kurtsuyu Köyü - Bahçe içi- 300 m.-20-06-2007

Yöresel Adı: Patates

Genel Adı: Patates

Kullanılan Kısımları: Yumru

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 318: *Solanum tuberosum*

T Gözü kaynak aldığı zaman çiğ patates yumruları ince ince kesilip göz kapakları üzerine konarak örtü ile sarılıp sabaha kadar bekletilmektedir.

T Soğuk algınlığı, grip gibi rahatsızlıklarda hem ateşi alması hem de baş ağrısını gidermesi için patates yumruları dilimlenip alna sarılmaktadır.

T Barsak solucanlarını düşürmesi için aç karna 3 gün birer çiğ patates yenmektedir.

5.1.65. STYRAXACEAE

Bilimsel Adı: :

Styrax officinalis L.

Lokalite:C4-Mersin-Mut- Özlü Köyü – Yol kenarı - 10- 06- 2006

Yöresel Adı: Tespi

Genel Adı: Tesbih ağacı

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 319: *Styrax officinalis* doğal görünümü

E Tohumlarının dışı yeşil olan bitkinin tohumları kuruyunca dışındaki yeşil kabuk düşmektedir.

İçindeki sert çekirdek sıcak iğ ile delinip tespih yapımında kullanılmaktadır. Bu sebeple tepsi adı verilen bu ağaç halk arasında kutsal kabul edilmekte ve kesilmesine izin verilmemektedir.

Şekil 320: *Styrax officinalis* çiçeği

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Hijyen

Kullanım Şekli:

H Ekin dudu yendiğinde veya el kirlendiğinde tespinin ince dalları ve yaprağı dövülüp suya batırılarak elle sürtülmekte köpüren tespi ile eller temizlenmektedir.

Dallar yapraklardan daha iyi köpürmektedir.

Şekil 321: *Styrax officinalis* dal ve yaprakları el temizliğinde kullanılmaktadır.

5.1.66. TAMARICACEAE

Bilimsel Adı:

Tamarix smyrnensis Bunge

Lokalite:C4 Mersin-Mut- Köyü-Dağlık arazi- 11-05-2006

Yöresel Adı: Ilgın ağacı

Genel Adı: Ilgın ağacı

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yaprakları suda kaynatılıp elde edilen sıvı içilmektedir.

Şekil 322: *Tamarix smyrnensis*

5.1.67. UMBELLIFERACEAE

Bilimsel Adı:

Anethum graveolens L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Doğancı Mh.- Bahçe içi- 300 m.- 29- 03- 2008

Yöresel Adı: Mazı

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Taze dal ve yaprakları ezilip sancılı çocukların ağzına suyu sıkılmaktadır.

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı soğuk algınlığını gidermesi ve karın şişliğini alması amacı ile içilmektedir.

T Su kaynatılmakta, yapraklar içine atılıp çay gibi demlenerek karın ağrısını geçirmesi için içilmektedir..

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Şekil 323: *Anethum graveolens* doğal görünümü

Şekil 324: *Anethum graveolens* çiçeği

Kullanım Şekli:

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı gaz sancısını gidermesi için çocuklara içirilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Genellikle bulgur pilavı içerisine yaprakları katılarak vitamin ve lezzet vermesi amaçlanmaktadır.

G Tat ve koku vermesi için yaprak sarmasının içine katılmaktadır.

G Doğranıp, yağ tuz ve kırmızı toz biber ilave edilip börek içi olarak kullanılmaktadır.

G Yoğurt içine doğranıp çökelek biber ve yağ ilave edilip yenmektedir.

Bilimsel Adı:

Bifora radians Bieb.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Esençay Köyü- Yol kenarı- 400 m.-0-05-2007

Yöresel Adı: Kokulu ot

Genel Adı: Yabani Kişniş

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım1 Amacı: Koku

Kullanım Şekli:

Şekil 325: *Bifora radians* doğal görünümü

K –**H** İncir ve üzüm meyveleri temiz ve hoş kokulu olması için bu bitkinin dal ve yaprakları üzerinde kurutulmaktadır.

Bilimsel Adı:

Artedia squamata L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Karşıyaka Mahallesi- Yol kenarı- 300 m.-20-05-2008

Yöresel Adı: Dantel çiçeği

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 326: *Artedia squamata*' nın doğal görünümü

T Çiçekleri suda kaynatılıp elde edilen su ile pürüzsüz olması ve daha temiz görünmesi için cilt silinmektedir.

Kullanılan Kısımları: Çiçek

Kullanım Amacı: Eşya

Kullanım Şekli:

E Çiçekleri dantel görünümünde olduğu için yörede yaşayan kız çocukları evcilik oyunlarında ev ve eşyalarını süslemede kullanmaktadırlar.

Şekil 327: *Artedia squamata* çiçeği

Bilimsel Adı:

Coriandrum sativum L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü- Tarla kenarı- 1000 m.-10 -05- 2007

Yöresel Adı: Kihniç, Kiğniç

Genel Adı: Kişniş

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Çiğ olarak yemeklerin yanında ya da yufka arasına sarılarak tüketilmektedir. Görüntüsü maydanoza benzer ama kiğniç yaprakları daha açık renkli ve parlaktır. Ayrıca farklı bir kokusu ve ağızda bıraktığı tuhaf bir tadı vardır. Tadına alışanların çok severek tercih ettikleri bir bitkidir.

Şekil 328: *Coriandrum sativum*'un yöre pazarında satışa sunulmuş şekli

Şekil 329: *Coriandrum sativum* yaprakları

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T İştah açıcı, sindirimi kolaylaştırıcı ve süt artırıcı olarak çiğ tüketilmektedir.

Bilimsel Adı:

Eryngium sp.

Lokalite:C4-Mersin- Mut- Geçimli Köyü- 10- 04- 2008

Yöresel Adı: Sakız dikeni

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları:

Kullanım Amacı: Salgı

Kullanım Şekli: Gıda

Şekil 330: *Eryngium sp.*

G Yeşil olan yaprakların toprağa yakın uçlarının dış kısımları mora yakın renktedir.

Diken taze, yeşil görünümlü iken toprağa yakın kısımdan kesilmektedir. Kesilen kısımdan akan sıvı sakız gibi çiğnenmektedir.

Şekil 331: *Eryngium sp.*

Bilimsel Adı:

Ferula elaeochytris

Lokalite:C4Mersin-Mut-Dağpazarı Köyü- Kayalıklar- 1500 m.-24-04-2006

Yöresel Adı: Çavşır - Çakşır

Genel Adı: Çakşır otu

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Cinsel gücü artırması için büyükbaş hayvanların çiftleşme dönemlerinde yedirilmektedir.

Şekil 332: *Ferula elaeochytris* taban yaprakları

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kökü suda kaynatılıp elde edilen sıvı şişelere konup haftada 2–3 litre olmak üzere günde bir çay bardağı kadar aç karna mide ülseri tedavisi için içilmektedir.

Şekil 333: *Ferula elaeochytris* çiçekleri

Bilimsel Adı:

Petroselinum crispum (Miller)A.W.Hill

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Karşıyaka Mh.- Bahçe içi- 300 m.- 10- 05- 2008

Yöresel Adı: Maydanoz

Genel Adı: Maydanoz

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kökü suda kaynatılıp elde edilen sıvı iltihabı gidermesi için içilmektedir.

Şekil 334: *Petroselinum crispum* doğal görünümü

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı idrar yollarındaki iltihabın giderilmesi için içilmektedir.

T Ağız yaraları ve pamukçuk denilen yaralar için dövülüp ağza sıvısı sıkılmaktadır.

T Gözlerin iyi görmesi için çiğ tüketilmektedir.

Şekil 335: *Petroselinum crispum u*n demetlenip pazarda satışa sunulmuş şekli

T Yaprakları ezilerek içine limon sıkılıp sivilceleri geçirmesi için yüze sürülmektedir.

T Taze dallar iltihabı gidermesi için çiğ tüketilmektedir.

T Haşlanıp bez üzerine konan dal ve yaprakları kum dökerken oluşan kaşıntı ve vajina kaşıntısı için kullanılmaktadır.

Bilimsel Adı:

Scolymus hispanicus L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- Sertavul Yaylası-Yol kenarı- 1650 m.- 20- 05- 2008

Yöresel Adı: Sarıdiken

Genel Adı: Altın dikeni

Kullanılan Kısımları: Yaprak, çiçek

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı aşırı yoğun ishal durumlarında ishali hemen kesmesi için birkaç sefer içilmektedir.

Şekil 336: *Scolymus hispanicus*

Kullanılan Kısımları:

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kökü suda kaynatılıp elde edilen sıvı idrar artırıcı olarak içilmektedir.

Şekil 337: *Scolymus hispanicus*

Bilimsel Adı:

Foeniculum vulgare Mill.

Lokalite:C4-Mersin-Mut- Yeniçal Yaylası –Kayalık Alan- 28- 05- 2008

Yöresel Adı: Rezene

Genel Adı: Rezene

Kullanılan Kısımları:

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli: Tohumu

Şekil 338: *Foeniculum vulgare* doğal görünümü

T Tohumu suda kaynatılıp elde edilen sıvı tatlandırılarak süt artırıcı olarak emzikli kadınlar tarafından içilmektedir.

T Tohumu suda kaynatılarak elde edilen sıvı bayanlar tarafından adet sancılarını gidermesi için kullanılmaktadır.

Şekil 339: *Foeniculum vulgare* çiçeği

T Çay gibi demlenip çocukların gaz sancılarını geçirmesi için ve sakinleştirici olarak içirilmektedir.

5.1.68. URTICACEAE

Bilimsel Adı:

Urtica pilulifera L. ,*Urtica urens* L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Dağpazarı Köyü-Tarla kenarı-1500m.-24-04-2006

Yöresel Adı: Istırgan

Genel Adı: Isırgan

Kullanılan Kısımları: Çiçek, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Kurutulup toz haline getirilmekte ve yara kapatmada kullanılmaktadır. Elde edilen toz kanı durdurmaktadır. Burun kanamalarında bu tozdan bir miktar burun içine sürülmektedir.

T Rengi iyice çıkana kadar suda kaynatılıp elde edilen sıvı saçlar yıkandıktan sonra saç derisini yenilemesi ve saçların sağlıklı uzamasını sağlaması için saça ve saç diplerine masaj yapılmaktadır.

Şekil 340: *Urtica pilulifera'*nın doğal görüntüsü

Şekil 341: *Urtica urens*

T Yaprak ve çiçekleri kaynatılıp kansızlık tedavisi için içilmektedir.

T Suda kaynatıldıktan sonra elde edilen sıvı vazelinle karıştırılıp eldeki çatlakları gidermek cilde sağlık kazandırmak için sürülmektedir.

T Suda kaynatılıp elde edilen sıvı böbrek hastaları tarafından tedavi amacıyla da içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak ve taze dal

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Kuru soğan kırmızıbiber ve tuz yağda hafif karıştırıldıktan sonra taze ısırganlar toplanıp temizlenerek bu karışımın içine doğranmakta ve börek içi olarak kullanılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Tohumu

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Tohumu suda kaynatılıp elde edilen sıvı iltihabı dökmesi ve kanser tedavisi için içilmektedir.

T Kurutulmuş tohumları halsizlik kansızlık ve kanser tedavisi için yutulmaktadır.

Urtica pilulifera L. türü daha çok tıbbi amaçlı, *Urtica urens* ise çoğunlukla gıda amaçlı kullanılmaktadır.

5.1.69. VERBENACEAE

Bilimsel Adı:

Vitex agnus-castus L.

Lokalite:C4- Mersin- Mut- Bozdoğan Köyü-Dağlık arazi- 1000 m.-20-05-2006

Yöresel Adı: Hayıt

Genel Adı: Hayıt

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

Şekil 342: *Vitex agnus-castus*

T Tohumları suda kaynatılıp elde edilen sıvı nefes darlığı tedavisi için 60gün boyunca içilmektedir.

T Bir demliğe bir tatlı kaşığı tohum atılarak demlenmekte ve bu çay damar tıkanıklığı tedavisi için içilmektedir.

T Tohumları suda kaynatılıp elde edilen sıvı idrar yolları rahatsızlıklarını tedavi için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak-Kök

Kullanım Amacı: Boya

Kullanım Şekli:

B Kökboyacılığında yün ipleri boyamada kullanılmaktadır.

Şekil 343: Boyamada kullanılan *Vitex agnus-castus* yaprak ve kökleri ve bitkinin bu kısımları ile boyanmış yün ip örneği.

5.1.70. VIOLACEAE

Bilimsel Adı:

Viola odorata L.

Lokalite: C4- Mersin- Mut- Güllük Mh.- Bahçe içi- 300 m.-10- 05- 2008

Yöresel Adı: Mor menekşe

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

S Süs amaçlı park ve bahçelerde yetiştirilmektedir.

Şekil 344: *Viola odorata*'lar.

Bilimsel Adı:

Viola tricolor L.

Lokalite:C4-Mersin-Mut-Dağpazarı Köyü –Bahçe içi-1500 m.-24- 04- 2006

Yöresel Adı: Menekşe

Genel Adı: Hercai menekşe

Kullanılan Kısımları: Bitki

Kullanım Amacı: Süs

Kullanım Şekli:

Şekil 345: *Viola tricolor*

S Sarıdan mora çok farklı renk tonlarında olup bahçelere süs amaçlı ekilmektedir.

5.1.71. VISACEAE (LORANTHACEAE)

Bilimsel Adı:

Viscum album L.

Lokalite:

C4-Mersin-Mut-Sertavul Yaylası

Yöresel Adı: Göğelek

Genel Adı: Ökse Otu

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi-Gıda

Kullanım Şekli:

Şekil 346: *Viscum album*

Y Yavrulayan hayvanlara sütü bol olsun diye yedirilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Dal, yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Bitki suda kaynatılıp elde edilen sıvı damar tıkanıklığı ve sinüzit için içilmektedir. Bu suyu kalp hastaları da içmektedirler.

Şekil 347: *Viscum album* atarlarda satışa sunulmuş hali

T Alıç çiçeği ile birebir oranda kaynatılıp şekeri düşürmesi için içilmektedir.

T Kurutulup kaynatılarak içine alıç atılmakta kalp ve damar tıkanıklığı için içilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Tıbbi-Gıda

Kullanım Şekli:

T-G Yavrulayan hayvanlara sütü bol olsun diye yedirilmektedir.

Ladin, katran, armut, meşe üzerinde asalak yaşar. En çok kullanılan Ladin üzerinde olanıdır.

5.1.72. VITACEAE

Bilimsel Adı: :

Vitis vinifera L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- İlice Köyü - Bahçe içi - 1000 m.-20- 06- 2006

Yöresel Adı: Üzüm

Genel Adı: Üzüm

Kullanılan Kısımları:

Kullanım Amacı:

Kullanım Şekli:

T Taze sürgünlerini kırınca akan su kanamayı durdurması için kanayan yere damlatılmaktadır.

T Asmanın budanan dallarından akan su saçı uzatması için saç diplerine sürülmektedir.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Meyvesinden elde edilen pekmez ezik ve berelere sarılmaktadır.

Şekil 348: *Vitis vinifera*

Şekil 349: *Vitis vinifera* meyvesi

T Kuru üzüm çiğnenip berenin üzerine konularak bezle kapatılıp sarılmaktadır.

T Kara üzümün kabuğu soyulup çekirdeği ile dövüldükten sonra, ölü hücrelerin atılması, parlaklık vermesi, ciltteki iz ve lekeleri gidermesi için cilde sürülüp en az 10dk beklenerek ılık su ile durulanmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Meyve

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Meyvesinden elde edilen pekmezin üzerine kaynar su ilave edilip güneşte bekletilerek ekşimesi sağlanmakta ve turşu kurulurken sirke yerine kullanılmaktadır.

G Meyvesinden elde edilen pekmezi *gök çapıt* denilen bez üzerine avkı ile beraber sürüldükten sonra ateşli çocuklar bu bez üzerine yatırılmaktadır.

G Doğum yapan kadınların vücudu çabuk toparlansın diye pekmezle karabiber karıştırılıp içirilmektedir.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Tıbbi

Kullanım Şekli:

T Deri kesiklerinde yara üzeri yaprağı ile kapatılarak sarılmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Yaprak

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

G Yapraklar haşlanıp etli ve zeytinyağlı sarma dışı olarak kullanılmaktadırlar.

Kullanılan Kısımları: Kök

Kullanım Amacı: Keyf

Kullanım Şekli:

D Asma kökleri kuruyunca sigara gibi içilmektedir.

5.1.73. ZYGOPHYLLACEAE

Bilimsel Adı: :

Peganum harmala L.

Lokalite:

C4- Mersin- Mut- İlice Mavili Köyü – Yol kenarı -1000 m.-20- 03- 2006

Yöresel Adı: Üzerlik-Yüzerlik

Genel Adı:

Kullanılan Kısımları: Meyve, tohum

Kullanım Amacı: Gıda

Kullanım Şekli:

T Meyvesi unutkanlığı gidermesi için yenmektedir

T Meyvesi suda kaynatılıp elde edilen sıvı sakinleştirici olarak içilmektedir.

T Meyvesi içindeki tohumlar şekeri belli bir oranda tutması için yutulmaktadır.

Kullanılan Kısımları: Tohum

Kullanım Amacı: Psikolojik

Kullanım Şekli:

P Tohumlar, ev halkını nazardan koruması için tuzla beraber yanmış odun koru üzerine atılıp tüm odalarda tütsü gibi gezdirilmektedir

P Tohumlarından süs yapılıp aynı amaçla odaların duvarına asılmaktadır.

P Yılandan korunmak için duvara asılmaktadır. Halk arasında "–Yılan bir gecede yüz eve gelir yüzerlikli eve gelmez." denmektedir.

Şekil 350: *Peganum harmala*

Şekil 351: Kurutulmuş *Peganum harmala*

Şekil 352: Duvara süs amaçlı asılmış *Peganum harmala*'nın kurumuş meyveleri

5.2. KÖKBOYACILIĞI

Yörede çok eski yıllardan bu yana kökboyacılığının yaygın olduğu belirtilmektedir. Yöre kadınları dokumalarında kullandıkları yünleri doğada yetişen bitkilerin kök, yaprak ve çiçeklerini kullanarak boyamaktadırlar. Elde ettikleri renkli yünleri dünya görüşlerine, duygularına umutlarına ses verecek şekilde dokumalara aktarmışlardır.

Kökboyacılığında 40'ın üzerinde bitki kullanılmasına rağmen halk arasında **KÖKBOYA** (Rubia tinctorum) adı ile bilinen bitkinin kökü kırmızı rengi vermektedir. Kırmızı geleneklere göre murat olarak nitelendirilir ki geçmişten günümüze gelinlik kızlarda, kurbanlık koçlarda ve önemli açılışlarda mutlak kırmızı kurdele kullanılmaktadır. Belki de bağımsızlık sembolümüz kırmızı renk ile bezendiği ve çok önemli bir yere sahip olduğu için kırmızının en güzel tonlarından birine Türk Kırmızısı adı verilmiş ve belki de bu sebeplerden kökboyacılığı denince akla ilk gelen bitki bu sanatın adını almıştır.

Dokumalarda kullanılan renkler rasgele seçilmeyip her biri bir duyguyu ifade etmek için kullanılmıştır. Dokuma yapan kadınlar siyaha yas, beyaza masumluk, griye muradını alamamışlık, sarıya dertlenip sararıp solmuşluk anlamlarını yüklemişler ve bu duyguları dokumalarına renklerle yansıtmışlardır.

Dokuma yapan kadınlar kullandıkları renkler üzerine maniler dahi söylemişler ve bunlar günümüze kadar ulaşmıştır.

Al ile mor yiğidi darda gor.
Al ile yeşil gar gar gamaşır.
Al ile yeşil yatır, gıvrımını gıvrımına getir.

Manilerde de ifade edildiği üzere daha çok kırmızı tonlarına yer verilmiş ve genelde her dokumada zıt renkler ile canlılık sağlanmıştır.

Yöre kadınları bitkileri yün boyamanın yanında saç boyama maksatlı da kullanmışlardır.

YÜN İPLERİN BOYANMASI

Boyama işleminde kullanılan bitki kısmı kazanlara su ile beraber konup kaynatılmakta ve yünler bu kaynayan sıvı içerisine batırılıp bir müddet beklenmektedir. Bekleme süresi renklere göre değişmektedir. Örneğin sarı renk için 45dk kadar beklenirken siyah ve lacivert renkler edilirken bekleme süresi uzamaktadır. Bekleme süresi doğru ayarlandığı takdirde örneğin sarıdan yeşile dönerken tüm renkler elde edilebilmektedir. Doğadan elde edilen renkler pastel tonlarındadır.

Yöre kadınları yün boyamada renklerin daha canlı olması için boya elde ettikleri kazanlara bir avuç hamur ya da bir miktar sütleğen sütü ilave etmektedirler. Yörede SEY adı ile bilinen ve nazara karşı da kullanılan şap, canlı ve parlak renk elde etmede yardımcı madde olarak boya kazanına atılmaktadır.

Kullanılan bitki kısmından çıkacak boya ile yün arasında köprü görevi gören, boyanın daha parlak, canlı olmasını ve farklı tonlarda elde edilmesini sağlayan maddelere **MORDAN** adı verilmektedir. Yapılan bu işleme de **MORDANLAMA** denmektedir. Profesyonel kökboyacılığında mordan olarak şap, bakırsülfat, demirsülfat, kremtartar gibi maddeler kullanılmaktadır. Eskiden yöre kadınları farklı renkler elde etmek için boya kazanına demir ya da bakır parçalar atarlarmış. Ayrıca amacı tam olarak bilinmemekle beraber boya kazanı içine kaynama esnasında *KORUK* ve *TURUNÇ* sıkılmakta olduğu belirtilmektedir.

BOYAMADA KULLANILAN BİTKİ KISIMLARINDAN ÖRNEKLER

(Bitki örnekleri kökboyama atölyesinin bulunduğu Hacıahmetli Köyü'nden alınmıştır.)

Şekil 353: *Verbascum* sp. çiçekleri

Şekil 354: *Rhus coriaria* dal ve yaprağı

Şekil 355: *Juniperus communis*

Şekil 356: *Juglans regia* kabukları

Şekil 357: *Alkanna tinctoria* kökü

Şekil 358: *Berberis crataegina* kökü

Şekil 359: *Rhamnus petiolaris* tohumları

Şekil 360: *Laurus nobilis* yaprakları

Şekil 361: *Rubai tinctorum* kökü

Şekil 362: Öğütülmüş *Quercus cerris* palamudu

Şekil 363: *Reseda lutea* dalları

Şekil 364: *Anthemis sp.* çiçeği

BOYA BİTKİLERİNİN YÜNE VERDİKLERİ RENKLERE ÖRNEKLER

Şekil 365: *Rubia tinctorum*

Şekil 366: *Tagetes patula*

Şekil 367: *Vitex agnus-castus*

Şekil 368: *Teucrium polium*

Şekil 369: *Verbascum* sp.

Şekil 370: *Pinus brutia*

Şekil 371: *Sideritis* sp.

Şekil 372: *Juglans regia*

BOYA YAPIMINDA KULLANILAN BİTKİ ÖRNEKLERİ

(Boya bitkilerine ait 8 canlı resim internetten alınmıştır.)

Bilimsel Adı: *Rhamnus petiolaris*

Şekil 373: Yerel Adı: CEHRİ

Bilimsel Adı: *Reseda odorata*

Şekil 374: Yerel Adı: MUHABBET ÇİÇEĞİ

Bilimsel Adı: *Isatis tinctoria*

Şekil 375: Yerel Adı: ÇİVİT

Bilimsel Adı: *Rubia tinctorum*

Şekil 376: Yerel Adı: KÖKBOYASI

Bilimsel Adı: *Junglans regia*
Şekil 377: Yerel Adı: CEVİZ

Bilimsel Adı: *Laurus nobilis*
Şekil 378: Yerel Adı: DEFNE

Bilimsel Adı: *Juniperus communis*
Şekil 379: Yerel Adı: AKMAZI

Bilimsel Adı: *Rhus coriaria*
Şekil 380: Yerel Adı: SUMAK

BOYA BİTKİLERİ İLE BOYANAN YÜN İPLER

Şekil 381:Kök boyalarla mordan kullanılarak çok farklı renk ve tonlarda boyanmış yün ipler

Şekil 382: Boyanmış yünler sarılıp dokumalar için hazırlanmış.

Şekil 383: Yün iplerin çok farklı renklerde kök boyalarla boyanması konusunda yıllarını vermiş bir insan; Hacıahmetli köyünden Kemal EFECAN

BOYA BİTKİLERİ İLE BOYANAN YÜN İPLERDEN YAPILAN DOKUMALAR

Şekil 384: DOKUMA TEZGÂHI

Şekil 385: KÖKBOYALI YÜN KİRTİN DOKUMA

Şekil 386: KÖKBOYALI YÜN KİLİM DOKUMA

Şekil 387: KÖKBOYALI YÜN HALI DOKUMA

Şekil 388: KÖKBOYALI YÜN KİRTİN DOKUMA ÇANTA

Şekil 389: KÖKBOYALI YÜN HALI DOKUMA ÇANTA

Şekil 390: KÖKBOYALI YÜN UN ÇUVALI

Şekil 391: KÖKBOYALI YÜN UN ÇUVALI

Şekil 392: KÖKBOYALI YÜN KİLİM MOTİFLERİ

Şekil 393: KÖKBOYALI YÜN HALI MOTİFLERİ

Şekil 394: KÖKBOYALI YÜN KİRTİN DOKUMA UN ÇUVALI

Şekil 395: KÖKBOYALI YÜN KİRTİN DOKUMA YOLLUK

5.3. BİTKİLERDEN YAPILAN EŞYALAR

Juniperus excelsa' dan, *Pinus brutia'*ya; *Armeniaca vulgaris'*den *Populus alba* gibi birçok ağaç türünün gövde ve dalları eşya yapımında kullanılmaktadır. Sağlam olması istenen eşyalar *Quercus* sp. ve *Pistacia terebinthus* gibi ağaçlardan yapılırken şekil verilmesi gerekenler *Populus* sp. gibi yumuşak ağaçlardan yapılmaktadırlar.

Coğrafik konumundan dolayı özellikle köylerde ulaşımı sağlayan eşeklerin semeri *Salix* sp., *Picea* sp., *Populus* sp., *Juglans regia, Morus* sp. , *Armeniace vulgaris, Malus domestica* gibi bulunabilen her tür ağaçtan yapılırken; *Juniperus comminus, Pinus brutia, Quercus* sp. , *Olea europaea* gibi ağaçlar sert yapılı kırılgan olacağından tercih edilmemektedir. Semer içerisine dere boylarında yetişen *Phragmites* sp. yerleştirilmektedir. Keçe ve sahtiyan ile tamamlanan semerler halen kullanılmaktadır.

Şekil 396: *Juniperus excelsa* ve *Populus* sp. ağaçlarından yapılan semer parçaları.

Şekil 397: Semer içine kullanılan sazlıklar.

Şekil 398: Semercilikte kullanılan bitkilerle ilgili bilgi veren Mehmet ŞAHİN

Şekil 399: *Salix* sp., *Populus* sp. den binek hayvanları için hazırlanan malzemeler

Yöre halkı yerleşik hayata geçmeden önce ihtiyaç duydukları malzemeleri koruma amaçlı kullanılan eşyaları da ağaçlardan yapmışlardır.

Şekil 400: *Juniperus excelsa'* dan yapılmış kaşıklık, yandan görünümü

Şekil 401: *Juniperus excelsa'* dan yapılmış kaşıklık, üstten görünümü

Şekil 402: Kahve ve kahve malzemelerinin konulduğu *Pinus brutia*' dan yapılmış kutu, üstten görünüm

Şekil 403: Kahve ve kahve malzemelerinin konulduğu *Pinus brutia*' dan yapılmış kutu, üstten görünüm

Şekil 404: *Quercus* sp. den yapılmış kahve fincanı kutusu önden görünüm

Şekil 405: *Quercus* sp. den yapılmış kahve fincanı kutusu üstten görünüm

Kullanılan birçok çeşit eşya yapımında bitkiler kullanılmıştır.

Şekil 406: *Pinus brutia*'dan yapılmış yün eğirmek için kullanılan alet

Şekil 407: *Phragmites australis* ve *Salix* sp.' den yapılmış sepetler

Şekil 408: *Pinus brutia*'dan yapılmış çamaşır yıkamada kullanılan tokucak

Şekil 409: Büyük emeklerle *Juglans regia*'dan yapılan keklik kafesi

Şekil 410: Temizlik amaçlı kullanılan el yapımı süpürge

Şekil 411: *Juniperus excelsa*'dan yapılmış alışverişlerde kullanılan tartı

Şekil 412: *Juglas regia*'dan yapılmış gaz lambası altı

Şekil 413: *Morus* sp.'den yapılmış merdiven

Şekil 414: *Populus alba* ve *Morus nigra'* dan yapılmış tarım ve hayvancılık aletleri

Şekil 415: *Populus* sp.'den yapılmış hayvancılıkta kullanılan alet

Şekil 416: *Peganum harmala*' dan yapılmış süs eşyası

Şekil 417: *Pyrus communis* 'den yapılmış çokça kullanılan tahta kaşıklar

Şekil 418: *Armeniaca vulgaris* dallarından yapılmış keser sapı

Şekil 419: *Lagenaria vulgaris*'den yapılan pekmez karıştırmada kullanılan kevki

Şekil 420: *Salix* sp.'den yapılmış sofra altlarında kullanılan kasnak

Şekil 421: *Populus* sp.'den yapılmış meyve- sebze kasaları

Şekil 422: Merkez çarşıda *Pinus brutia*'dan yapılmış bir iş yeri kapısı

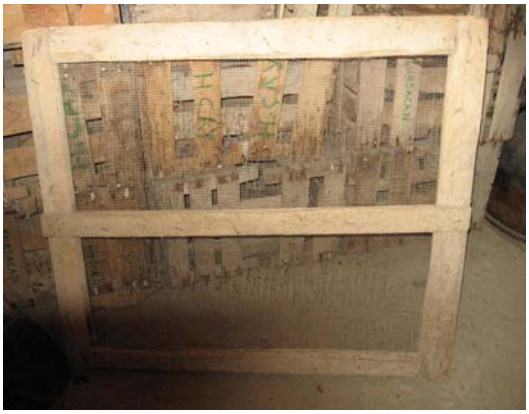

Şekil 423: *Prunus avium*'dan yapılmış Kum eleği

Şekil 424: *Pyrus communis* 'den yapılmış, tarım aletlerinin sapları

Şekil 425: *Armeniaca vulgaris'* den yapılmış ateş küreği sapı

Şekil 426: *Juniperus excelsa'*dan yapılmış hamur açmada kullanılan senit ve oklava

Şekil 427: *Pyrus communis.*'den yapılmış yiyecekleri ufak parçalar haline getirmek için kullanılan dibek

Şekil 428: *Armeniaca vulgaris* 'den yapılmış hayvan barınağı

Şekil 429: *Pinus brutia*'dan yapılmış bal peteklerinin dışını koruyan çıtalar

Şekil 430: *Quercus* sp.'den yapılmış eski bir çeyiz sandığı

Şekil431: İp sarmak için kullanılan *Pinus brutia*'dan yapılmış bir alet

Şekil 432: *Salix sp.*'den yapılmış un eleği

Şekil 433: Tamamlanmamış bir saz

Şekil 434: Yiyecekleri korumak için kullanılan sepetler

Şekil 435: Yayık yaymada kullanılan aletin baş kısmı

Şekil 436: Çeşitli ağaçlardan yapılmış tarım aletleri

Şekil 437: Evlerin banyo amaçlı kullanılan bölmelerini kamufle eden dolap

Şekil 438: Süs amaçlı kullanılan *Lagenaria vulgaris* meyvesi

Şekil 439: Eşyaları toplamak amacıyla kullanılmış bir sepet

Şekil 440: *Salix viminalis'* den yapılmış, ekmek sepeti

Şekil 441: *Populus* sp.'den yapılmış **t**avan döşemeleri ve raflar

Şekil 442: *Armeniaca vulgaris* dallarından yapılmış bir merdiven örneği

Şekil 443: *Pinus brutia*' dan yapılmış, bir köy evi penceresi

Şekil 444: Çeşitli ağaç gövde ve dallarından yapılan bahçe duvarı

Şekil 445: Genellikle *Juniperus excelsa'* dan yapılan hamur pişirme aleti (şiş)

Şekil 446: Yöre pazarında satılan *Populus* sp.' den yapılmış küreklerin sapları

Şekil 447: *Pirus communis* dallarından yapılmış küçük bir köprü

Şekil 448: Yörede yapılmış bir baston

Şekil 449: Ekmek dolabı

Şekil 450: Zeytin kıracağı

Şekil 451: *Phragmites australis* , *Populus alba* ‘dan yapılan tavan döşemeleri

Şekil 452: Ağaçlardan süs olarak yapılmış bir kuş

Şekil 453: Kalbur

Şekil 454: Yayık

Şekil 455: Deri yayıklarda çalkalama amaçlı kullanılan bir alet

Şekil 456: *Platanus orientalis'* den yapılmış bir raf

Şekil 457: *Populus* ps.'den yapılan meyve bahçelerinde kullanılan merdivenler

Şekil 458: *Pinus brutia* ve *Juniperus excelsa* dan yapılabilen dokuma tezgahı parçaları

Şekil 459: *Lagenaria vulgaris* yapılmış barutluk

Şekil 460: Taşlardan yapılmış bir evin ağaç kapısı

Şekil 461: Mutfak dolabı

Şekil 462: *Phragmites australis*, *Salix viminalis* bitkilerinden yapılmış sepetler

Şekil 463: *Platanus orientalis* dallarından *Vitis vinifera* için yapılmış asmalık

Şekil 464: Kapı, pencer, tavan, taban gibi birçok kısmında ağaçlar kullanılmış bir ev

Şekil 465: Eski bir evin ağaçlardan yapılmış cumbası

5.4. BİTKİLERİN GIDA OLARAK TÜKETİMİNE ÖRNEKLER

Şekil 466: Kurutulmuş bitkiler

Şekil 467: *Hibiscus esculentes* kurusu

Şekil 468: *Punica granatum* meyvelerinden elde edilen ekşiyi şekeri düşürmesi için tüketen yöre halkından Mustafa ÇEREKÇİ

Şekil 469: Kaynatılmış *Salvia sp.*

Şekil 470: *Sideritis sp.* çayı

Şekil 471: Elleri yıkamak için kullanılan *Styrax officinalis* yaprakları

Şekil 472: Şekerle preslenmiş *Ficus carica* L. meyvelerinin kurusu

Şekil 473: *Lycopersicum esculentum* meyvelerinin kurusu

BİRÇOK BİTKİSEL ÜRÜNLE YAPILAN YİYECEKLERDEN KISIR YAPIMI

Şekil 474: Düğü ıslatılmakta

Şekil 475: Salça ve yağla yoğrulup içine sebze katılmakta

Şekil 476: Zeytinyağı ilave edildikten sonra karıştırılmakta

Şekil 477: Çiğ ve haşlanmış sebze yaprakları ile servis edilmekte

Şekil 478: Haşlanmış lahana yapraklarına sarılıp tüketilebilmekte

Şekil 479: Üzerine nar ekşisi mutlaka ilave edilmekte

OTLARIN İÇ OLARAK KULLANILDIĞI BÖREK YAPIMI

Şekil 480: Hamurun kesilmesi

Şekil 481: Hamurun açılması

Şekil 482: Otların yerleştirilmesi

Şekil 483: Otların hamurun içine alınması

Şekil 484: Hamurun kapatılması

Şekil 485: Kenarlarının kesilmesi

ÇÖKELEK İÇİNE OTLAR KARIŞTIRILARAK YAPILAN SIKMA

Şekil 486: Çökelek ot karışımın yeyılması

Şekil 487: Hamur üzerine koyulmuş otlu iç

Şekil 488: Hamurun katlanması

Şekil 489: Otlarla hazırlanmış sıkma

Şekil 490: Otlarla hazırlanmış börekler

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

2006–2009 yılları arasında Mut ilçe merkezi ve köylerinde yapılan etnobotanik alan araştırmalarında şu sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırma sonucu farklı kullanımlara ait yaklaşık 195 bitki tespit edilmiştir. Yörede yetişen bitkilerin 328 tıbbi amaçlı, 163 gıda amaçlı, 22 eşya yapımında, 21 hayvan yemi olarak, 7 yakacak olarak, 30 süs amaçlı 23 diğer amaçlarla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Mut ilçe merkezi ve çevre köylerindeki insanlar bitkilerle iç içe yaşamaktadırlar. İlçe merkezi ve merkeze yakın köylerde yaşayan insanlar özellikle doktor ve hastanelere daha yakın olduklarından ağrı sancı gibi rahatsızlıklarda kullanılan bitkileri zamanla daha az kullanmaya başlamışlardır. Ancak gıda olarak kullandıkları bitkileri gerek doğdukları köylerdeki yakınlarından gerekse topladıkları bitkileri köy ve yaylalardan merkez pazarlara getirip satan insanlardan temin etmektedirler. Mut ilçesinde çok fazla kentleşme olmadığı için yöre halkı ihtiyacı olan bitkileri bahçesinden de temin etmektedir.

Bölge insanı konargöçer olduğu yerleşik düzeni olmadığından yerleşik tarım yapamamıştır. Bu nedenle çiçeklerine bitkilerine sınırlı sayıda isim koymuşlardır. Kullandıkları bitkileri isimlendirdikleri halde kullanmadıklarına ot demekle yetinmişlerdir. En kısa yolla tarif etmek istediklerinde şu dağdaki mor çiçek, kayanın dibindeki kızıl ot, ya da sarı kokulu çiçek diye isimlendirmişlerdir.

Mut merkez ve köylerindeki halk halen göçebe yaşamaktadır. Mayıs ayından sonra merkeze yerleşmiş köy hayatından kopup üniversite eğitimi almış farklı meslek gruplarındaki insanlarda dâhil Mut halkının büyük bir çoğunluğu yaylalara veya rakımı yüksek olan doğdukları köylere göç etmektedirler. Arıcılık yapan aileler bal verimini artırmak, keçi sürüleri olanlar ise hayvanlarını otlatmak amacı ile sürekli konargöçer yaşamaktadırlar.

Göçebe olan halk saksıda çiçek yetiştirmediğinden o bitkiye bir isim koyma gereği de duymamıştır. Çiçek veya bitki yetiştirmek kısmen de olsa yerleşik düzene geçtikten sonra başladığı için isimlendirilen çok az bitki mahalleden mahalleye, evden eve, kişiden kişiye farklı tanımlanmaktadır. Hatta aynı aile bireylerinden biri bitkiye sarıkız derken diğeri unutma beni diye isimlendirmektedir. Çiçek adları genellikle kişilerin kendi duyguları ile belirlenmiş olmakla beraber Mut ilçesi ve çevre köylerde yetiştirilen birçok çiçek ve bitki isimsizdir.

Yöre halkı özellikle süs ve az da olsa tıbbi bitkileri tarif ederken önceden yaşayan göçebe insanların belirttiği şekilde söylemektedirler. Kapının önündeki kırmızı çiçekli ot, duvarın yanındaki mor çiçekli çalı, mutfağın penceresinde duran sulu yapraklı çiçek şeklinde belirtilmekte çiçeğe onu tanımlayıcı bir isim verilmemektedir. Bitki örneği gösterilerek ismi sorulduğunda cevap olarak -Akballı çiçekli ot, sulu yapraklı kırmızı çiçek gibi uygun bir şey yaz. Şeklinde ifadeler kullanıldığından özellikle süs bitkilerinde yöresel isimler kısmı boş bırakılmış olup yalnız bilimsel adları verilmiştir.

Çok fazla süs bitkisi yetiştirilmeyen yörede en çok görülen süs bitkileri *Narcissus tazette* ve *Rosa sp.* lerdir. *Rosa sp.* ler genellikle her bahçede birkaç tane olmakla birlikte en fazla Yeşilyurt köyünde göze çarpmaktadır.

Mut ilçe ve köylerinde doğal bitkiler çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. Ayrıca kültüre alınmış bitkilerde günlük hayatta insanların farklı alanlarda kullanımına hizmet etmektedir. Yukarda bahsedilen süs amaçlı kullanıma göre bitkilerin gıda, ilaç, yakacak, eşya amaçlı kullanımları daha fazla gözlemlenmektedir.

Gıda olarak tüketimlerle ilgili yöreye has ayrıntıları şu şekilde belirtmek mümkündür. Doğal otsu bitkilerin yaprakları daha çok börek içi olarak kullanılmakta ya da yemeği yapılmaktadır. *Spinacia oleracea*, *Portulaca oleracea*, *Ornithogalum lanceolatum*, *Urtica urens*, *Chenopodium album*, *Malva neglecta*, *Papaver* sp., *Lactuca sativa*, *Polygonum cognatum*, *Beta vulgaris*, *Capsella bursa-pastoris*, gibi bitkilerin yaprakları börek içi yapımında kullanılmaktadır. Yöre insanı börek içi hazırlarken çoğunlukla aynı yöntemi kullanmaktadır. Zeytinyağında soğanı kavurup üzerine bitkilerin doğranmış yapraklarını koymakta daha sonra üzerine kırmızı pul biber ve tuz ilave ederek içi hazırlamaktadırlar. Bu kolay sunum belki de göçebe hayatın verdiği zorluklardan kaynaklanmaktadır. Yöre kadınları otlattıkları davara (keçilere) bakmak, süt sağmak gibi işlerden arta kalan vakitte yiyecek hazırladığından belki sunumu kolay

olanları tercih etmiş olabilmektedir. Belki de aynı sebepten börek içi olarak hazırlanan otlar, -göçebe yaşamda yapılabilecek en kolay börek şekli olduğundan- yufka ekmeği hamuru içine konarak saçta pişirilip ikram edilmektedir.

Özellikle otsu bitkilerinin yapraklarının en çok tüketim şekillerinden bir diğeri haşlama yöntemidir. *Malva neglecta*, *Brassica* çeşitleri, *Allium cepa*, *Beta vulgaris*, *Spinacia oleracea*, *Sinapis arvensis*, *Chenopodium album* yaprak ve dalları ile, *Cucurbita*, *Capsicum* kuruları haşlanıp bulgur ile yapılan yiyeceklerden kısır ve batırık yanında tüketilmektedir. Haşlanmış otlar genellikle *Punica granatum*' dan elde edilen ekşi ile ikram edilmektedir. Haşlanan sebzelerin suları kısır gibi bulgurlu yiyeceklerin yapımında bulguru ıslatmak için de kullanılmaktadır. Ana maddesi bulgur olan kısır ve batırık yapımında *Allium cepa*, *Petroselinum crispa*, *Mentha* sp., *Ocimum basilicum*, *Allium sativum* , *Lycopersicum esculentum*, *Cucumis sativa*, *Lactuca sativa*, *Raphanus sativus*, *Brassica oleracea* var. *capitata* ve *Brassica oleracea* var. *rubra* gibi birçok bitki kullanılmaktadır.

Haşlanarak tüketilen bitkiler yağda kavrulan soğan içerisinde çevrilip bazen bir miktar bulgur ve pirinç ilave ile ya da sade olarak pişirildikten sonra yoğurt ile tüketilmektedir. Bu şekilde hazırlanan yiyecekler kullanılan bitkiye göre sirken kavurması, ıspanak kavurması şeklinde isimlendirilmektedir.

Doğal yetişen ya da kültürü yapılan meyveler çoğunlukla çiğ tüketilmekte olup halkın tamamı olmamakla birlikte bir kısmı meyveleri reçel ve marmelât yapımında kullanmaktadırlar. Bu amaçla daha çok *Armeniaca vulgaris*, *Fragaria ananassa Dushesne*, *Cerasus vulgaris* ve *Prunus avium* kullanılmaktadır. *Rubus discolor*, *Citrus aurantium Bigaradia* gibi bitkilerin meyveleri daha çok o işin ehli olan kadınlar tarafından değerlendirilmektedir. *Prunus spinosa*, *Malus domestica*, *Vitis vinifera* ve *Armeniaca vulgaris* gibi bitkilerin meyveleri kurutulup hoşaf yapımında kullanılmaktadır. *Armeniaca vulgaris* çok fazla üretilmesine rağmen daha çok ekonomik değere sahip olduğundan taze iken piyasaya sürülmektedir. *Armeniaca vulgaris* üretimi kadar Mut ekonomisine etkisi olan *Prunus* sp. de taze olarak tüketilmekte ve piyasaya bu hali sunulmaktadır. Üretimi fazla yapılan meyvelerden biri de *Ficus carica'* dır. *Ficus carica* taze iken sunum yapıldığı gibi kurutularak da tüketilmekte ayrıca bu hali ile genellikle iç piyasa da (ilçe içerisinde) satışa sunulmaktadır. *Ficus carica* meyvesi diğer yörelerden farklı olarak ortadan ikiye açılmakta bu şekilde kurutulduktan sonra su da haşlanıp aralarına toz şeker atılarak üst

üste dizilip preslenmekte, kurumaması için naylon poşetlere sarılıp tüketime ve satışa hazırlanmaktadır. Bu şekilde hazırlanan *Ficus carica* meyveleri, taze *Armeniaca vulgaris* ve *Prunus* sp. kadar büyük çaplı gelire sahip olmayıp genellikle köy insanının bütçesine ufak katkı sağlayacak miktarda satılmaktadır. Yaş *Ficus carica* üretim ve satışı Topluca köyünde çok fazla görülmekte hatta köyde son yıllarda tanıtıcı amaçlı festivali yapılmaktadır.

Yörenin en büyük gelir kaynaklarından ve en çok tüketilen gıdalardan biride *Olea europaea*' dır. *Olea europaea*, yeşil- siyah, salamura ya da siyah sele zeytini olarak tüketilmektedir. Ayvalık, gemlik, sarıkulak adı verilen türleri daha çok yetiştirilmektedir. Bu zeytinlerden elde edilen zeytinyağı da ekonomik değere sahip olduğu gibi yöre halkının günlük gıdalarında mutlak bulunan bir üründür. Kahvaltılarında tüketilen zeytin ve çökelek içine dökmekten; börek, salata ve yemeklerin içine katmaya kadar nerdeyse tüm yiyeceklerin tüketim aşamasında kullanılmaktadır.

Yörede bitki kuruları da önemli bir yere sahip olup daha çok *Solanum melongena*, *Cucurbita Capsicum* ve *Lycopersicum esculentum* meyvelerinin kurusu tüketilmektedir. *Solanum melongena*, *Cucurbita* ve *Capsicum* meyvelerinin kuruları sadece haşlanarak ya da haşlandıktan sonra yağda kavrularak tüketilmesine karşın *Lycopersicum esculentum* meyvelerinin kurusu salatalardan yemeklere kadar her tür yiyeceğin içerisinde yer almaktadır. Özelikle kış aylarında *Lycopersicum esculentum* meyvelerinin kurusu doğal tadı ile mutfaklarda sera domateslerinden daha çok tercih edilmektedir.

Bitkilerin tıbbi kullanımı Mut merkezi ve merkeze yakın köylerde az olmasına rağmen merkeze uzak köylerde göçebe yaşayanlarda ve merkeze yerleşmiş eğitimli, bilinçli insanlarda daha fazla gözlenebilmektedir.

Tıbbi amaçlı en çok kullanılan bitkilerden biri *Pinus brutia* diğeri ise *Olea europaea* dır. *Pinus brutia* kabuğundan reçinesine ve yaprağına kadar her kısmı tıbbi amaçlı kullanıldığı gibi aynı şekilde *Olea europaea* da yaprağından meyvesine yağına kadar her şekli tıbbi amaçlı kullanılmaktadır. Özellikle *Olea europaea* yağı kullanımı en yüksek yaylalardan merkeze kadar tüm halk tarafından gerçekleştirilmektedir. *Pinus brutia* ise özellikle köylülerin vazgeçilmez eczane materyali olarak gözlemlenmektedir. Tıbbi amaçlı kullanılan vazgeçilmez bitkilerden bir tanesi de *Quercus coccifera*'dır.

Quercus coccifera kökünden elde edilen sıvı tüm halk tarafından yanık tedavisinde kullanılan nerdeyse tek ilaçtır.

Soğuk algınlığı, boğaz enfeksiyonları gibi özellikle kış aylarında gözlenen rahatsızlıkların tedavisinde ve ağrı dindirici olarak kullanılan *Salvia* sp., *Sideritis* sp., *Thymus* sp. ve *Teucrium polium* gibi bitkiler yöre insanının tamamında ortak kullanıma sahiptir. Bunlar dışında tedavi amaçlı kullanılan bitki kök, gövde yaprak ve çiçekleri daha çok sürekli göçebe yaşayan insanlar ile çocukluğunda çobanlık yapmış, ya da halen çobanlık yapanlar tarafından bilinmektedir.

Tıbbi amaçlı kullanılan bitkiler için dekoksiyon ve infüzyon metodu ile kullanıma hazırlama da genellikle belli bir oran verilmeyip kullanılan bitki kısmından bir miktar, bir tutam, birazcık, az bir şey, istediğin kadar, isteğe göre kullanılır şeklinde belirtilmektedir. Ancak 60 yaşın üzerindeki bazı katılımcılar kullanılan miktarın yaşa göre ayarlanması gerektiğini belirtmektedirler. Küçük çocuklarda ve yaşlılarda bu oranın diğer yaş gruplarına göre daha az miktarda olması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca kaynatılıp içilen özellikle *Teucrium polium* gibi ağrı kesicilerin ilk suyunda etken madde oranı yoğun ve suyun tadı çok acı olduğundan bu suyun dökülüp bitki ikinci kez kaynatıldıktan sonra elde edilen suyun içilmesi tavsiye edilmektedir. Bitkilerle hazırlanan ilaçların en hafif olanının bile 2–3 çay bardağından fazla içiminin doğru olmayacağı belirtilmektedir.

Yakacak olarak kullanılan bitkiler çoğunlukla ağaçlardır. *Pinus brutia*, *Quercus* sp, *Quercus coccifera*, *Armeniaca vulgaris*, *Prunus* sp., *Populus alba*, *Salix viminalis* vb ağaçları daha doğrusu halkın bahçesinde tarlasında veya yaşam alanına yakın yerlerde bulunan ağaçların budanması esnasında elde edilen bölümleri ile kuruyan ağaçların tamamı yakacak olarak kullanılmaktadır. Saçta ekmek yapılırken is yapmadığı için *Quercus sp* odunu tercih edilmektedir. Ağaçların ince dalları, kökleri daha çok pekmez, nar ekşisi gibi pişirirken uzun süreli ateş isteyen ürünlerin yapımında kullanıldığı belirtilmektedir.

Eskiden merkeze uzak orman yakınındaki köylerde yaşayan insanların meşe ağaçları dallarından günümüzde mangal kömürü olarak bilinen yanmış odunlar elde ettikleri bu odunları çuvallayıp eşekler üzerinde merkeze getirip satarak diğer yaşamsal ihtiyaçlarını aldıkları belirtilmektedir. Ayrıca uzak köy ve yaylalarda ki insanların yetiştirdikleri bitkileri (*Phaseolus vulgaris*, *Lycopersicum esculentum* …) merkez

pazarlarına getirip gereksinim duydukları eşya ya da gıdalarla değiş tokuş yaptıkları; bu alışveriş şeklinin de bazı köylerde trampa olarak isimlendirilmektedir.

Yörede eşya yapımında genellikle ağaçlar kullanılmakla beraber bazı otsu bitkilerde zaman zaman bu çeşit kullanımda yer almaktadır. Sebze kasaları, merdiven, tavan döşemesi gibi yapımlarda daha çok *Populus* sp. ağacı tercih edilmektedir. Hamur açmak için kullanılan senitler çoğunlukla *Pinus brutia* ağacından yapılırken, ekmek pişirmek için kullanılan şişler *Pinus brutia* ya da *Juniperus excelsa* ağacından yapılabilmektedir. Çeyiz sandıklarının yapımında *Juglas regia* ağacı kullanılırken, bıçak sapı kaşık dibek gibi aletlerin yapımında *Pyrus communis*, *Malus domestica*, *Populus* sp. gibi ağaçlara kurumadan önce şekil verilmektedir. Semer yapımın da ise *Salix* sp., *Populus* sp., *Juglas regia*, *Morus* sp., *Armeniaca vulgaris*, *Malus domestica* ağaçları tercih edilmektedir. Otsu bitkilerden *Kochia scoparia* ve *Erica manipuliflora* bahçe süpürgesi yapımında, *Phragmites australis* ise *Salix viminalis* dalları ile birlikte sele sepet yapımında kullanılmaktadır. Bitkilerden eşya yapımı bütün köylerde az da olsa görülmesine rağmen sepetlerin yapımı daha çok ilçe merkezine yakın olan Konya yolu üzerindeki Ortaköy diye bilinen köyde göze çarpmaktadır.

Yörede bitkiler gıda, ilaç, süs ve yakacak olarak kullanıldıkları gibi nadirde olsa farklı amaçlar için de kullanılmaktadır. Halkın psikolojik amaçlı kullandığı çok fazla bitki bulunmamaktadır. *Peganum harmala* ve *Paliurus spina-christi* nazardan korunmak için kullanılmaktadır. Üzerlik tütsü şeklinde kullanıldığı gibi süslenip evlere asılmakta; çaltı ise dal, yaprak ve meyveleri ile evlerin duvarına asıldığı gibi dallarından alınan küçük parçalar delinerek çatal iğne ile kıyafetler üzerine takılmakta veya iple kıyafete dikilerek monte edilmektedir.

Sabun otu dal ve yaprakları ile *Styrax officinalis* yaprak ve dalları elleri temizlemek için, *Verbascum* sp. yaprakları bulaşıkları temizlemek için kullanılmaktadır. Bu bitkiler genellikle köylerdeki yerleşim yerlerinden uzak tarlalara çalışmaya giden insanlar ile göçebeler tarafından kullanılmaktadır. Merkez ve merkeze yakın yerlerde çok fazla kullanımı yoktur. Sadece ekin dudu yiyen çocuklar elleri boyanınca temizlemek amacı ile nadir de olsa tesbi dallarını kullanmaktadırlar.

Yörede, kültüre alınmış olup da doğal olarak yetişen türleri de bulunan bitkilerin doğal olanları tarif edilirken bazı yerlerde bitki isminin başına *ACI* kelimesi eklenerek belirtilmektedir. Acı sumak, acı badem gibi… Bazı yerlerde de aşı yapılmamış doğal

yetişen bitkiler *HARAP* olarak belirtilmektedir. Harap kayısı gibi… Yörede bitkilerden elde edilen acı ve zehirli maddeler çoğunlukla arsenik olarak adlandırılmaktadır.

Bitkilerin özellikle sert ve yuvarlak görünümlü meyveleri ile bitki tohum ve çekirdekleri çoğunlukla tek bir isim kullanılarak tarif edilmekte, tümüne *GİLİK* adı verilmektedir. *Pinus brutia* kozalaklarına *NOZAK* denmekte, yaprakları *PÜR* olarak adlandırılmaktadır. Bitkilerin taze sürgünleri *YAŞ SÜYGÜN* olarak tarif edilmektedir. Bitkilerin tohumlanması ise *TUĞLANMAK* şeklinde ifade edilmektedir. Bitki fideleri ilişe olarak adlandırılmakta olup genellikle dikim zamanı ilişeler pazarlarda yöre halkı tarafından satılmaktadır.

Triticum sp. değirmende çekildikten sonra elde edilen bulgurun ufak tanelisi *DÜĞÜRCÜK* olarak adlandırılmakta kısır, batırık, ve köfte adı verilen kısır benzeri yiyeceklerin yapımında kullanılmaktadır. Bitkilerin yöredeki kullanımları Tablo 1 de verilmiştir.

En son ve en yakın bölge çalışmalarından Yeni E., 2001 “Ermenek (Karaman) ve Yöresinde Yetişen Tıbbi Bitkiler Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında Pistacia terebenthus bitkisinin çerez olarak ayrıca mide ve idrar rahatsızlıklarında tıbbi amaçlı kullanıldığı belirtilmiştir. Bundan farklı olarak tohumlarının öksürük tedavisinde balla karıştırılarak tüketildiği ayrıca yaraları iyileştirmesi için dövülerek ihtiyaç duyulan bölgelere sarıldığı tespit edilmiştir.

Rhus coriaria bitkisinin kabızlık, solunum yolları, boğaz, mide ve barsak rahatsızlıklarında kullanıldığı ayrıca antiseptik ve kan kesici olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Bundan farklı olarak yanık tedavisinde, süt artırıcı ve ağız yaralarında kullanıldığı tespit edilmiştir.

Nerium oleander bitkisinin idrar, kalp, kaşıntı, akıntı ve parazit problemlerinde tıbbi amaçlı kullanıldığı belirtilmiştir. Bundan farklı olarak ağrılar için merhem yapımında kullanıldığı, özellikle hayvanlardaki deri yaralarını kavuşturucu olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Arum türüne ait bir taksonun ağrı kesici, basur ve balgam tedavisinde kullanıldığı belirtilmiştir. Bu araştırmada aynı türe ait *Arum dioscoridis* bitkisinin siğil tedavisinde, idrar kaçırma problemlerinde, iltihaplı yaraların tedavisinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Berberis crataegina bitkisi mide barsak rahatsızlıkları, idrar, balgam, ateş gibi problemlerin tedavisi amacı ile kullanılmakta ayrıca ateş düşürücü ve kuvvet verici

olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Bunlardan farklı olarak göz ağrılarını gidermesi için kullanıldığı tespit edilmiştir.

Capparis ovata idrar söktürücü, kabız tedavisi ve kuvvet verici olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Bundan farklı olarak böbrek taşı düşürmede kullanıldığı tespit edilmiştir.

Ecballium elaterium idrar artırıcı, ağrı kesici, yara iyi edici olarak ayrıca sinüzit ve egzama tedavisinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunlardan farklı olarak sarılık tedavisinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Juniperus oxycedrus nefes açıcı, gaz giderici, antiseptik ve idrar artırıcı olarak ayrıca mide rahatsızlıklarında kullanıldığı belirtilmektedir. Bundan farklı olarak böbrek taşını düşürmede, bağışıklık sistemini güçlendirmede, sivrisineklerden korunmada kullanıldığı tespit edilmiştir.

Euphorbia helioscopia şeker hastalığında ve siğillerde kullanıldığı gibi müshil olarak kullanıldığı da belirtilmiştir. Bundan farklı olarak peynir mayası olarak kullanıldığı ve boyamalarda parlaklık vermesi amacıyla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Mentha (yarpız) benzer amaçlarla kullanıldığı gibi esansı yapılmakta gıda olarak farklı şekillerde tüketilmekte olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tıbbi amaçlı kullanım farklılığı (Kazana koyulup kısa bir süre suda haşlanmaktadır. Toprağa uzun bir çukur kazılıp bu haşlanan yarpuzlar toprağa serilerek üzerine hava değişimi ve soğuk algınlığından dolayı rahatsız olan insanlar vücutları yarpuza temas edecek şekilde yatırılıp terlemeleri sağlanmaktadır) gözlemlenmiştir.

Thymus sp. benzer kullanımları olduğu gibi diş ağrılarında, arıcılıkta kullanıldığı tespit edilmiştir. *Teucrium polium* benzer kullanımları olduğu gibi ishal, şeker, basur, sıtma, soğuk algınlığı, migren, spazm gibi rahatsızlıklarda kullanılmaktadır.

Muscari neglectum tıbbi amaçlı kullanıldığı belirtilmekte olup bu araştırmada gıda olarak tüketildiği tespit edilmiştir.

Ornithogalum lanceolatum kuvvet artırıcı olarak ve dondurma yapımında kullanıldığı belirtilmektedir. Bundan farklı olarak kabızlık tedavisinde kullanıldığı ve börek içi şeklinde gıda amaçlı tüketildiği tespit edilmiştir.

Viscum album kalp problemleri, parazit tedavisi, kabızlık, ağrı ve çiban tedavilerinde kullanıldığı belirtilmektedir. Bundan farklı olarak sinüzit tedavisinde, hayvanların sütünü artırmada ve alıç çiçeği ile birlikte şekeri düşürmede kullanılmaktadır.

Alcea türüne ait varyetelerin göğüs yumuşatıcı ve süs amaçlı kullanıldığı belirtilmektedir. Bu araştırma da boğaz ağrıları ve öksürük tedavisinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Malva neglecta (ebegümeci) bitkilerinin kaynaklarda belirtilen tıbbi kullanımlarından farklı olarak iltihaplı yaralarda, böcek ısırmalarında, adet sancılarında tedavi amaçlı kullanıldığı gibi farklı şekillerde gıda olarak da tüketildiği tespit edilmiştir.

Orchis mascula ait bitkiler kaynaklarda belirtilenden farklı olarak mideye rahatlık vermesi, öksürük ve boğaz ağrılarını tedavi amacı ile tüketildiği tespit edilmiştir.

Glaucium leiocarpum Kaynaklarda belirtilenden farklı olarak ağrı kesici şeklinde tıbbi amaçlı ayrıca yaprakların börek içi olarak gıda amaçlı tüketildiği tespit edilmiştir.

Papaver sp' ye ait bitkiler kaynaklardaki ile benzer tıbbi kullanım yanında börek içi olarak gıda amaçlı kullanıldığı tespit edilmiştir.

Plantago lanceolata kaynaklarda belirtilen tıbbi amaçlı kullanımlarla birlikte mide rahatsızlıklarında da kullanıldığı tespit edilmiştir.

Rosa canina kaynaklarda belirtilen tıbbi ve gıda amaçlı kullanımlarla birlikte nefes darlığı ve bronşit tedavisinde de kullanıldığı tespit edilmiştir.

Urtica sp. bitkileri kaynaklarda belirtildiği gibi tıbbi ve gıda amaçlı kullanımı yanında kanamaları durdurmak, cilde parlaklık kazandırmak, kansızlığı gidermek, böbrek rahatsızlıklarını tedavi etmek için de kullanıldığı tespit edilmiştir.

Quercus coccifera bitkisi yörede herkes tarafından bilinen şekli ile yanık tedavilerindeki en önemli ilaç olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. *Pinus brutia* bitkisi her kısmı ile yöre halkı tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir. *Silybum marianum* bitkisine ait basur tedavisi için farklı ve çok eski bir kullanım (Mor olan çiçekleri kurutulduktan sonra tütün gibi sarılıp basur tedavisi için içilmekte olduğu söylenmektedir) tespit edilmiştir. *Phaseolus vulgaris* bitkisinin kuru tohumlarından bir iki tanesi uzun yola çıkarken araç tutmasın mide bulantısı olmasın diye yutulmakta olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tohumlarının kömürde yakılarak dövüldüğü zeytinyağı ile karıştırılıp yanık tedavisinde kullanıldığı tespit edilmiştir. *Opuntia ficus-indica* meyvelerinin diz ağrılarında kullanıldığı tespit edilmiştir. *Juniperus Communis* meyveleri toplanır dövülüp su ile ıslatılır üzerine pekmez dökülüp bulamaç haline

getirilmekte helva gibi yenmekte olduğu tespit edilmiştir. *Quercus* sp. odunu yandıktan sonra oluşan kül suya ıslatılıp çökeltinin üzerinde kalan sıvı kısım su ile karıştırılarak kaşıntıları gidermesi için vücudu yıkamada kullanıldığı, Külü suya ıslatılıp çökelti üzerindeki kalan su birkaç kez damıtıldıktan sonra barsak solucanlarını dökmek için aç karnına içilmekte olduğu, bir zamanlar palamudundan un yapıldığı, kabuk kısmının ezilerek deri kurutmada kullanıldığı tespit edilmiştir.

Doğal olarak yetişen bitkilerden başka kültüre alınanlarında tıbbi kullanımları tespit edilerek verildiği gibi gıda olarak kullanımlarda farklı tüketimlerde tespit edilmiştir. Örneğin *Cucumis sativa* bitkisinin tohuma kaçmış, sararmış kavunlaşmış meyveleri, üzüm pekmezi yapıldıktan sonra dibinde kalan koyu ağdaya atılıp birkaç dakika pişirilip tatlı olarak yenmekte olduğu tespit edilmiştir. Genellikle gıda olarak tüketilenlerin tıbbi amaçlı kullanımları da tespit edilerek belirtilmiştir. Örneğin *Cucurbita sp.* meyvelerinin başağrısı tansiyon ve göğüs hastalıklarında kullanıldığı tespit edilmiştir.

Son yıllarda yapılan etnobotanik çalışmalardan biri olan Vural, 2008 “Honaz Dağı ve Çevresindeki Bazı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri” adlı çalışmasında *Juniperus excelsa’*nın sadece yakacak olarak kullanımı verilmiştir. Araştırmamızda eşya yapımında ve daha çok tıbbi amaçlı -Meyve, yaprak ve dallarının solunum, dolaşım ve sindirim sistemi rahatsızlıklarında- kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu araştırmada diğer bitkilerin farklı kullanımları da mevcut olup bazıları şu şekilde belirtilebilir: *Juniperus oxycedrus’* un kabuğundan elde edilen püsesi arıcılıkta, küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde, bademcik rahatsızlıklarında ve sivrisineklerden korunma amacı ile kullanılmakta olduğu tespit edilmiştir. *Pinus brutia* kabuğunun iç kısmı kaynatılıp ferahlamak ve boğaz ağrıları ayrıca mide rahatsızlıkları için kullanılmaktadır. Reçinesi yara bere tedavisinde ağrılarda, sindirim solunum sistemi rahatsızlıklarında, arıcılıkta kullanılmaktadır. Ayrıca bitkiden elde edilen püse ve avkı (sf:110) adı ile bilinen ürünler soğuk algınlığından kırıklara, yayık olarak kullanılan derilerin temizliğinden bebeklerin bakımına kadar birçok alanda kullanılmaktadır. *Pistacia terebinthus* tohumları yara ve öksürük tedavisinde kullanılmaktadır. *Foeniculum vulgare* tohumları süt artırıcı adet sancılarını giderici ve sekinleştirici olarak kullanılmaktadır. *Ecballium elaterium* cilt rahatsızlıklarında kullanılmaktadır. *Euphorbia helioscopia* sütü peynir mayalamada ve boya yapımında kullanılmaktadır. *Quercus coccifera* kökü yanık, palamutları ise ishal tedavisinde kullanılmaktadır. *Quercus* sp. külü çamaşır yıkamada,

çivi yaralarında, barsak solucanı dökmede ve vücuttaki kaşıntıları gidermede kullanılmaktadır. Palamudundan elde edilen un, yokluk zamanlarında buğday unu içerisine karıştırılmakta olduğu belirtilmektedir. *Hypericum perforatum* ateş düşürücü sakinleştirici olarak kullanılmaktadır. Yaprak, dal ve çiçekleri yara iyileştirici olarak kullanılmakta ancak Vural'ın araştırmasından farklı bir kullanım şekli belirtilmektedir. Bitki yıkanıp bir şişeye konduktan sonra üzerine zeytinyağı dökülüp birkaç ay güneşte bekletilmektedir. Yağın rengi kıpkırmızı olduğu zaman kantaron yağı elde edilmiş demektir. Bu yağ kanamaları durdurmak, yara izlerini kapatmak, yaraların kabuk bağlamasını önlemek amacıyla yara üzerine pamukla sürülmektedir. Çok derin yaraları bile bir hafta gibi kısa bir sürede kapattığı ve iz bırakmadığı belirtilmektedir. *Mentha* sp.(yabani nane-yarpuz) kolesterol ve tansiyon düzenlemede, suyu salatalarda kullanılmakta ayrıca esansı elde edilmektedir. *Portulaca oleracea* idrar söktürücü ve böbrek taşlarını düşürücü olarak kullanıldığı gibi börek yapımında da kullanılmaktadır.

Yöre iklim çeşitliliği ve farklı rakımları barındırması avantajı ile çok fazla çeşit bitkinin rahatlıkla yetişebildiği bir yerdir. Yöre halkı gerek doğal yetişen gerekse kültüre aldığı tüm bitkileri çok farklı amaçlarla kullanmaktadır. Ancak halk çok bilinçli olmadığı için türler yeterince korunamamakta ve doğal dengeye bilinçsiz şekilde zarar verilmektedir. Bu çalışma ile bundan sonraki çalışmalara ışık tutmakla birlikte insanların bu denli fayda sağladıkları bitkileri korumak adına bilinçlenmelerini sağlamak da amaç olarak görülmektedir.

Tablo 1: Mut ve Çevresinde Yetişen Bitkiler ve Kullanım Alanları

Familyası	**Latince adı**	**Genel adı**	**Yöresel adı**	**Kullanılan kısmı**	**Kullanım amacı**
Anacardiacae	*Pistacia terebinthus*	Melengiç, Çimlembik	Çıtlık, Sakızlak ağacı, Menengiç	Tohum	Gıda Tıbbi
Anacardiacae	*Pistacia vera*	Antep fıstığı, Şam fıstığı	Antep fıstığı, fındık	Meyve	Gıda
Anacardiaceae	*Rhus coriaria*	Sumak	Sumak	Tohum, yaprak, Sakız	Tıbbi, Gıda, Boya
Apocynaceae	*Nerium oleander*	Zakkum	Ağı çiçeği-Yetim çiçeği	Yaprak, çiçek, Bitki	Tıbbi, Süs
Apocynaceae	*Vinca major*	Cezayir menekşesi	Cezayir menekşesi	Bitki	Süs
Araceae	*Arum dioscoridis*	Yılanyastığı	Kabarcık-Ağı	Yaprak, Meyve, Kök, tohum	Tıbbi
Asteraceae	*Bellis perenne*	Koyungözü	Yoğurtçiçeği-Babaçça	Çiçek	Gıda
Asteraceae	*Lactuca serriola*	Yabani Marul	Keklik otu-Şeytan tüyü	Yaprak	Hayvan yemi
Astreaceae	*Centaurea urvillei*	Meryemana dikeni	Deve dikeni	Çiçek	Tıbbi
Berberidaceae	*Berberis crataegina*	Karamık	Garamık, Karamuk, Kızılcık otu	Meyve	Tıbbi
Berberidaceae	*Berberis crataegina*	Karamık	Garamık, Karamuk, Kızılcık otu	Kök	Tıbbi
Betulaceae	*Betula pendulla*	Huş ağacı	Huş ağacı	Yaprak	Tıbbi
Bignoniaceae	*Campsis radicans*	Acemborusu	Boru çiçeği-Yahudi borusu	Bitki	Süs

Boraginaceae	*Onosma tauricum*	Yalancı havacıva otu	Ballı çiçek-Akzambak	Çiçek	Gıda
Boraginacee	*Alkanna tinctoria*	Hava civa otu	Baldıran otu-Tana dili-Hava civa otu	Yaprak-çiçek, Kök, Bitki	Gıda-Hayvan yemi, Boya
Brassicaceae	*Brassica oleraceae* var. *italica*	Brokoli	Brokoli	Çiçek	Tıbbi-Gıda
Brassicaceae	*Brassica oleracea* var. *capitata* f. *alba*	Beyaz Lahana	Beyaz Lahana	Yaprak	Tıbbi, Gıda,
Brassicaceae	*Brassica oleracea* var. capitata var. Rubra	Mor lahana	Mor lahana	Yaprak	Tıbbi-Gıda
Brassicaceae	*Brassica oleraceae*	Lahana	Lahana	Dal, Yaprak	Tıbbi, Gıda
Brassicaceae	*Capsella bursa-pastoris*	Kuşkuş otu	Kuşçiğni-Pervane çiçeği-Kuşekmeği-Çobançantası	Taban yaprağı, Yaprak, çiçek	Gıda, Hayvan yemi
Brassicaceae	*Eruca sativa*	Roka	Roka	Yaprak, Dal, çiçek	Tıbbi, Gıda
Brassicaceae	*Isatis tinctoria*	Çivit otu	Çivit otu	Bitkinin tamamı	Boya
Brassicaceae	*Lepidium sativum*	Tere	Tere	Yaprak	Tıbbi, Gıda
Brassicaceae	*Cherianthi cheri*	Şebboy	Şebboy	Bitki	Süs
Brassicaceae	*Nastirtium officinale*	Su teresi	Su teresi	Yaprak	Tıbbi, Gıda
Brassicaceae	*Raphanus sativus*	Turp	Turp	Kök, Yaprak	Tıbbi, Gıda
Brassicaceae	*Sinapis arvensis*	Hardal otu	Hardal	Dal, Yaprak	Gıda Tıbbi, Hayvan yemi

Cactadeae	*Opuntio ficus*	Kaynanadili	Dikenli Yemiş	Meyve, Yaprak	Tıbbi-Gıda
Campanulaceae	*Michausxia*	Keçi biciği	Gerçemek Gerçomak	Dal, yaprak	Gıda
Capparidaceae	*Capparis ovata*	Kafari	Ğeğil-Gevil	Meyve, Kök	Tıbbi-Gıda, Ekonomik, Tıbbi
Caprifoliaceae	*Lonicerax Brownii*	Hanımeli	-	Bitki	Süs
Caryophllaceae	*Gypsophyla arrostii*	Çöğen	Çöğen-Çöven	Kök	Boya
Chenopodiaceae	*Beta vulgaris*	Yabani pancar	Pezzik	Yaprak	Gıda
Chenopodiaceae	*Chenopodium album*	Sirken	Sirken	Yaprak	Gıda
Chenepodiaceae	*Kochia Socparia*	Süpürge otu	Süpürge otu	Gövde, yaprak, Tohum	Eşya-Hayvan yemi
Chenopodiaceae	*Spinacia oleracea*	Ispanak	Ismanak, Ispanak	Taze dal, yaprak	Tıbbi, Gıda
Compositae	*Achilla teretifolia*	Civanperçemi	Hıtıd-Civanperçemi	Dal, yaprak, çiçek	Tıbbi
Compositae	*Anthemis sp.*	Papatya	Papatya-Yoğurt çiçeği-Babaçya	Çiçek	Tıbbi
Compositae	*Anthemis sp.*	Papatya	Papatya-Yoğurt çiçeği-Babaçya	Kök hariç tümü	Tıbbi
Compositae	*Calendula officinalis*	Aynısafa	_	Bitki	Süs
Compositae	*Crepis sp.*		Şeytan tüyü	Yaprak	Tıbbi, Diğer
Composite	*Gundelia tournifortii*	Kenger	Kenger tikeni-Gağnak	Kök, Meyve, Gövde	Gıda
Compositae	*Helychrysum arenarium*	Altın otu	Çoban çiçeği	Yaprak, dal, çiçek	Gıda
Compositae	*Lactuca sativa*	Marul	Mağrul	Yaprak	Tıbbi, Gıda,

Compositae	*Teucrium polium*	Mayasıl otu	Acı yavşan	Yaprak, dal, çiçek	Tıbbi
Compositae	*Tragopogon* sp.	Tekesakalı	Yemlik	Yaprak	Gıda
Compositae	*Zinnia elegans*	Zinya	Patates Çiçeği	Bitki	Süs
Composite	*Tagetes patula*	Kadife Çiçeği	Kadife	Bitki, Çiçek	Süs, Boya
Convolvulaceae	*Convolvulus arvensis*	Tarla sarmaşığı	Kedibağırsağı - Şemsiye Çiçeği	Kök, Yaprak	Tıbbi, Hayvan Yemi
Cucurbitaceae	*Cucurbita*	Kabak	Kabak	Meyve	Tıbbi-Gıda
Cucurbitaceae	*Cucumis sativa*	Salatalık	Salatalık-Zalata	Meyve	Gıda Tıbbi
Cucurbitaceae	*Ecballium elaterium*	Eşek hıyarı	Cırtatan	Meyve	Tıbbi
Cucurbitaceae	*Lagenaria vulgaris*	Su kabağı	Süs gabağı-Su gabağı	Meyve	Eşya, Süs
Cupressaceae	*Juniperus excelsa*	Ardıç	Ardıç	Meyve, Dal, Yaprak	Tıbbi Eşya
Cupressaceae	*Juniperus oxycedrus*	Katran Ardıcı	Katran-Tömbek	Kabuk Dal	Koku Tıbbi
Cupressaceae	*Juniperus Communis*	Adi ardıç	Andız	Meyve	Gıda
Cupressaceae	*Thuja orientalis*	Mazı	Mazı	Dal, yaprak Bitki	Tıbbi Eşya
Dipsacaceae	*Scabiosa argentia*	Uyuzotu	Pisipisi çiçeği	Yaprak Çiçek	Tıbbi Eşya
Ebenaceae	*Diospyros kaki*	Cennetelması TrabzonHurması	Cennet Meyvesi	Meyve	Gıda-Tıbbi
Elaeagnaceae	*Elaeagnus* sp.	İğde	İyde	Meyve	Gıda
Equisetaceae	*Equisetum ramosissimum*	Atkuyruğu	Ulama otu	Dal, yaprak	Tıbbi Hayvan Yemi
Ericacaceae	*Erica manipuliflora*	Funda	Süpürge otu	Gövde, yaprak Dal	Eşya Tıbbi
Ericaceae	*Arbutus andrachne*	Sandal ağacı	Sandal	Gövde Yaprak	Yakacak-Eşya, Tıbbi

Euphorbiaceae	*Euphorbia helioscopia*	Sütleğen	Sütleğen	Salgı	Tıbbi Gıda-Boya
Fagaceae	*Quercus coccifera*	Kermes Meşesi	Piynar	Kök Palamut Yaprak	Tıbbi Hayvan Yemi
Fagaceae	*Quercus cerris*	Meşe	Pelit ağacı-Balambut ağacı	Gövde Kabuk Palamut Dal	Tıbbi-Hijyen Koku Gıda Havyan yemi Yakacak
Geraniaceae	*Erodium cicutarium*	İğnelik	Leylak otu	Yaprak	Gıda Hayvan yemi
Geraniaceae	*Pelargonium zonale*	Sardunya	Sakız	Bitki	Süs
Graminaceae	*Triticum* sp.	Buğday	Buğday	Tohum	Gıda
Gramineae	*Phragmites australis*	Kamış	Saz	Dal	Eşya Yakacak
Gramineae	*Zea mays*	Mısır	Darı	Püskül Tohum Koçan, dal	Tıbbi Gıda Hayvan yemi Yakacak
Hydrangeaceae	*Hydrangea macrophylla*	Ortanca	-	Bitki	Süs
Hypericaceae	*Hypericum perforatum*	Sarı kantaron	Kantaron	Yaprak, dal, çiçek	Tıbbi
Juglandaceae	*Juglas regia*	Ceviz	Ceviz	Meyve	Gıda Boya Eşya
Labiatae	*Phlomis* sp.	Şalgaba çayı		Yaprak, çiçek	Gıda
Labiatae	*Lamium amplexicaul*		Ballı Mor Çiçek-Somurcak	Dal, yaprak Çiçek	Tıbbi Gıda
Labiatae	*Lavandula angustifolia*	Lavanta	Lavanta	Dal,Yaprak Çiçek	Tıbbi Koku
Labiatae	*Lavandula stoechas*	Karabaş Otu	Karabaş Otu	Dal,Yaprak Çiçek	Tıbbi
Labiatae	*Mentha* sp.	Nane	Nane	Yaprak, dal	Tıbbi Gıda

Labiatae	*Mentha* sp.	Yabani nane	Yarpuz	Yaprak, dal	Tıbbi Gıda
Labiatae	*Ocimum basilicum*	Fesleğen	Feslikan	Dal, yaprak	Gıda Tıbbi
Labiatae	*Rosmarinus officinalis*	Biberiye	Biberiye	Dal,yaprak, çiçek	Tıbbi
Labiatae	*Salvia* sp.	Adaçayı	Dağ çayı	Dal, yaprak	Tıbbi-Gıda
Labiatae	*Ziziphora clinopodioides*	Kır nanesi	Dağ çayı	Dal,yaprak, çiçek	Gıda
Labiatae	*Sideritis bilgerana*	Adaçayı	Hava otu-Altın otu	Dal, Yaprak, çiçek	Tıbbi Boya
Labiatae	*Stachys cretica*		Pamuk prenses	Yaprak	Eşya
Labiatae	*Thymus* sp.	Kekik	Kekik	Dal, yaprak, Çiçek Gövde	Tıbbi Gıda Hayvan yemi
Lauraceae	*Laurus nobilis*	Defne	Defne	Yaprak Gövde, dal	Gıda, Tıbbi Hijyen,Koku Yakacak,
Leguminaceae	*Vigna radiata*	Maş fasulyesi	Maş	Tohum	Gıda
Leguminosae	*Vicia faba*	Bakla	Bakla	Çiçek Meyve	Tıbbi Gıda
Leguminaseae	*Vigna sinensis*	Börülce	Ülübü	Meyve, tohum	Gıda
Leguminosae	*Cercis siliquastrum*	Erguvan	Erguvan	Ağaç Çiçek	Süs Tıbbi
Leguminosae	*Arachis hypogea*	Fıstık	Fıstık	Dal, yaprak	Gıda
Leguminosae	*Astragalus* sp.	Gevenotu	Yer halısı	Yaprak	Gıda
Leguminosae	*Cicer arietinum*	Nohut	Nofut-Nohut	Tohum	Tıbbi Gıda
Leguminosae	*Genista involucrata*	Katırtırnağı	Yabani aslanağzı	Dal,yaprak, çiçek	Tıbbi Hayvan Yemi
Leguminosae	*Lens esculenta*	Mercimek	Mercimek	Dal, yaprak Tohum	Tıbbi Gıda

Leguminosae	*Phaseolus vulgaris*	Fasulye	Fasılle	Tohum	Tıbbi
Leguminosae	*Robinia pseudoacacia*	Yalancı akasya	Akasya	Bitki	Süs
Liliaceae	*Ornithogalum lanceolatum*	Tükürük otu	Bullimbuççik ,Buççik	Yaprak Çiçek	Tıbbi Gıda
Lilaceae	*Ornithogalum umbellatum*	Şemsiye çiçekli akyıldız	Köpeksoğanı-itsoğanı-yoğurt çiçeği	Bitki	Tıbbi Süs
Liliaceae	*Allium cepa*	Soğan	Soğan	Yaprak Kabuk	Tıbbi Boya-Gıda
Liliaceae	*Allium porrum*	Pırasa	Pırasa	Gövde	Tıbbi
Liliaceae	*Allium sativum*	Sarımsak	Sarımsak	Meyve	Tıbbi
Liliaceae	*Colchicum triphyllum*	Çiğdem	Çiğdem	Kök	Gıda
Liliaceae	*Hyasinthus orientalis*	Sümbül	Sümbül	Bitki Yumru	Süs Tıbbi
Liliaceae	*Muscari neglectum*	Müşkülüm	Mor Sümbül	Kök Bitki	Gıda Süs
Liliacae	*Narcissus tazette*	Nergis	Nergis	Bitki	Süs
Liliacae	*Narcissus tazette*	Nergis	Nergis	Çiçek	Tıbbi
Lythraceae	*Punica granatum*	Nar	Nar	Meyve (Ekşisi)	Tıbbi
Malvaceae	*Alcea rosea*	Hatmi	Hatmi Çiçeği	Çiçek Bitki	Tıbbi Süs
Malvaceae	*Hibiscus esculentes*	Bamya	Bamya	Meyve Tohum	Tıbbi Gıda
Malvaceae	*Malva neglecta*	Ebegümeci	Ebemövmeci-Ebegümeci	Dal, yaprak Gövde, Kök Tohum	Tıbbi Gıda
Moraceae	*Ficus carica*	İncir	Yemiş - İncir	Dal, Yaprak Meyvesi	Tıbbi Boya
Moraceae	*Morus nigra*	Kara Dut	Dut	Yaprak Meyve	Tıbbi, Gıda Hayvan yemi

Nyctaginaceae	*Mirabilis jalapa*	Gecesafası, sabahsefası	Akşamsefası	Bitki	Süs
Oleaceae	*Syringa vulgaris*	Leylak	Leylak	Bitki Çiçek	Süs Koku
Oleaceae	*Olea europaea* subsp. *europaea*	Zeytin	Zeytin	Çiçek Yaprak Yağı	Tıbbi Gıda
Holub Onograceae	*Epilobium angustifolium*	Yakı otu	Yakı otu-Yara otu	Yaprak	Tıbbi
Orchidaceae	*Orchis mascula*	Salep	Sağlep, sahlep,salep	Kök	Gıda-Tıbbi
Oxalidaceae	*Oxalis rosea*	Ekşi yonca	Uyurkız	Bitki	Süs
H. Wendl. Palmae	*Washingtonia filifera*	Palmiye	Palmiye	Bitki	Süs
Papaveraceae	*Glaucium leiocarpum*	Anemon	Kuşçiğni, Dağ anemonu	Yaprak, dal,çiçek	Tıbbi
Papaveraceae	*Fumaria officinalis*	Şahtere		Yaprak Çiçek,	Gıda Tıbbi
Papaveraceae	*Papaver rhoeas*	Gelincik	Lale-Gelinali-Gelincik	Yaprak Çiçek Gövde	Gıda Tıbbi
Papaveraceae	*Roemeria hybrida*	Mor gelincik	Mor çiçek	Yaprak Bitki	Tıbbi Süs
Pedeliaceae	*Sesamum Indicum*	Susam	Küncü	Tohum	Gıda
Pinaceae	*Pinus brutia*	Kızılçam	Çam- Şam	Kozalak, Dal, yaprak,Gövde Kabuk,Reçine	Tıbbi Hayvan yemi Eşya
Platanaceae	*Platanus orientalis*	Çınar	Çınar Ağacı-Delikavak	Bitki	Diğer
Plumbaginaceae	*Acantholimon* sp.	Çoban yastığı	Çoban yastığı	Bitki	Süs
Plantaginaceae	*Plantago lanceolata*	Bağa	Sinirli ot-Sinir otu-Kasık otu	Yaprak, Tamamı	Tıbbi
Poaceae	*Agropyron cristatum*	Ayrık otu	Ayrık otu	Gövde, yaprak, Kök	Tıbbi, Zehir

Poaceae	*Hordeum vulgare*	Arpa	Arpa	Taneler	Tıbbi
Polygonaceae	*Polygonum cognatum*	Madımak	Kuşekmeği-Madımak	Yaprak	Gıda
Portulaceae	*Portulaca oleracea*	Semizotu	Tömeken, Töhmeken Tokmakan, Ebemeç	Yaprak, Dal	Tıbbi, Gıda
Primulaceae	*Cyclamen persicum*	Sıklamen	Sıklamen	Bitki	Süs
Ranunculaceae	*Nigella sativa*	Çörek otu	Otcam-Ökçem otu-Çörotu-Çörek otu	Tohum	Tıbbi, Gıda-Psikolojik
Ranunculaceae	*Ranunculus arvensis*	Düğün çiçeği	Düğün çiçeği	Yaprak	Gıda
Ranunculaceae	*Ranunculus bulbosus*	Düğünçiçeği	Sarıçiçek-Yağlı arı-	Çiçek	Boya
Ranunculaceae	*Anemone blanda*	Yoğurt çiçeği	Dağ lalesi	Bitki	Süs
Resedaceae	*Reseda lutea*	Muhabbet Çiçeği	Muhabbet Çiçeği	Dal	Boya
Rhamnaaceae	*Paliurus spina-christi*	Karaçalı	Çaltı	Dal, çiçek, Kök, meyve	Psikolojik, Tıbbi-Psikolojik
Rhamnacea	*Rhamnus petiolaris*	Cehri	Cehri		Tohum
Rosaaceae	*Crataegus monogyna*	Yemişen	Alıç	Meyve	Gıda-Tıbbi
Rosaceae	*Amygdalus communis*	Badem	Badem	Tohum	Tıbbi
Rosaceae	*Armeniaca vulgaris*	Kayısı	Gayısı-Kayısı	Meyve, Gövde Çekirdek, Reçine, dal	Tıbbi, Zehir, Eşya, Yakacak
Rosaceae	*Cerasus vulgaris*	Vişne	Vişne-Fişne	Meyve	Tıbbi, Gıda
Rosaceae	*Cydonia oblongo*	Ayva	Ayva	Yaprak,Çiçek, Meyve	Tıbbi

Rosaceae	*Eriobotrya japonica*	Malta eriği	Yenidünya	Yaprak, çiçek, Meyve	Tıbbi, Gıda
Rosaceae	*Fragaria x ananassa Dushesne*	Çilek	Çilek	Meyve	Tıbbi, Gıda
Rosaceae	*Malus domestica*	Elma	Elma	Çiçek,Meyve, Gövde, dal	Tıbbi, Eşya-Yakacak,Gıda
Rosaceae	*Pirus communis*	Armut	Armut	Gövde, dal	Eşya, Gıda,
Rosaceae	*Prunus avium*	Kiraz	Kiraz	Yaprak, kök, Meyve	Tıbbi, Gıda
Rosaceae	*Prunus persica*	Şeftali	Şeftali	Yaprak, Meyve	Tıbbi
Rosaceae	*Prunus* sp.	Erik	Erik	Tohum, Meyve	Tıbbi, Gıda
Rosaceae	*Prunus* sp.		Kara erik	Meyve	Tıbbi-Gıda
Rosaceae	*Prunus spinosa*		Dağ eriği	Meyve	Tıbbi, Gıda
Rosaceae	*Pyrus sp.*		Geyecek Elması	Meyve Çiçek,Yaprak	Gıda- Tıbbi Hayvan yemi
Rosaceae	*Rosa canina*	Yabani gül	İtbunnu-Kuşburnu	Meyve	Tıbbi Gıda
Rosaceae	*Rosa* sp.	Gül	Gül	Kök Çiçek	Boya- Süs Gıda-Koku
Rosaceae	*Rubus discolor*	Böğürtlen	Böğürtlen	Kök	Boya Tıbbi
Rosaceae	*Rubus discolor*	Ahududu	Yabani böğürtlen	Meyve Kök,Gövde	Tıbbi Boya ,Gıda
Rosaceae	*Sarcopatecium spinosum*	Abdestbozan		Tohum	Tıbbi
Rubiaceae	*Rubai tinctorum*	Kökboya	Kökboya	Kök	Boya Tıbbi
Rutaceae	*Citrus aurantium Bigaradia*	Turunç	Turunç	Meyve	Tıbbi Gıda
Rutecae	*Citrus sinensis*	Portakal	Portakal	Meyve	Tıbbi,Koku Gıda
Rutaceae	*Citrus* sp.	Limon	Limon	Meyve	Tıbbi Gıda

Salixaceae	*Populus alba*	Kavak	Kavak-Gavak Ağacı	Kabuk Gövde, dal	Tıbbi Eşya
Salixaceae	*Salix viminalis*	Söğüt	Söğüt	Dal Yaprak	Eşya Tıbbi
Scrophulariaceae	*Antirrhinum majus*	Aslanağzı	Balıkağzı	Bitki	Süs
Scrophulariaceae	*Verbascum* sp.	Sığırkuyruğu	Şalgaba-Şalba-Sığırkuyruğu	Yaprak Çiçek	Hijyen Boya
Solanaceae	*Capsicum annum*	Biber	Biber	Meyve Yaprak	Gıda Tıbbi
Solanaceae	*Lycopersicum esculentum* Miller	Domates	Domates	Meyve	Tıbbi Gıda
Solanaceae	*Mandragora officinarum*	Âdemotu, Abdüssamet otu, insan otu	Âdemotu	Yaprak, dal	Tıbbi
Solanacae	*Solanum melongena*	Patlıcan	Badlıcan-Patlıcan	Meyve	Gıda
Solanaceae	*Solanum tuberosum*	Patates	Patates	Yumru	Tıbbi
Spiraeoideae	*Spiraea vanhouttei*	İspirya-Keçisakalı	_	Bitki	Süs
Styraxaceae	*Styrax officinalis*	Tesbih ağacı	Tespi	Tohum Dal, yaprak	Tıbbi Hijyen
Tamaricaceae	Tamarix *smyrnensis*	Ilgın ağacı	Ilgın ağacı	Yaprak	Gıda
Umbelliferaceae	*Anethum graveolens*	Dereotu	Meletüre	Dal, yaprak Tohumu	Tıbbi Gıda
Umbelliferaceae	*Bifora radians*	Yabani Kişniş	Kokulu ot	Dal, yaprak	Koku
Umbelliferae	*Artedia squamata*		Dantel çiçeği	Çiçek	Tıbbi-Eşya
Umbelliferae	*Coriandrum sativum*	Kişniş	Kihniç, Kiğniç	Dal, yaprak	Gıda Tıbbi
Umbelliferae	*Eryngium* sp.		Sakız dikeni	Salgı	Gıda
Umbelliferae	*Ferula elaeochytris*	Çakşır otu	Çavşır - Çakşır	Dal, yaprak Kök	Tıbbi
Umbelliferae	*Petroselinum crispa*	Maydanoz	Maydanoz	Kök Dal, yaprak	Tıbbi

Umbelliferae	*Scolymus hispanicus*	Altın dikeni	Sarıdiken	Yaprak, çiçek Kök	Tıbbi
Umbelliferae	*Foeniculum vulgare*	Rezene	Rezene		Tıbbi
Urticaceae	*Urtica pilulifera*	Isırgan	Istırgan	Çiçek, yaprak Tohumu	Tıbbi
Urticaceae	*Urtica urens*	Isırgan	Istırgan	Yaprak ve taze dal	Gıda
Verbenaceae	*Vitex agnus-castus*	Hayıt	Hayıt	Tohum Yaprak-Kök	Tıbbi Boya
Violaceae	*Viola odorata*	Hercai menekşe	Mor menekşe	Bitki	Süs
Visaceae	*Viscum album*	Ökse Otu	Göğelek	Tohum Dal, yaprak	Tıbbi-Gıda
Vitaceae	*Vitis vinifera*	Üzüm	Üzüm	Dal,Meyve Yaprak,Kök	Tıbbi Gıda,Keyf
Zygophyllaceae	*Peganum harmala*	Üzerlik	Üzerlik-Yüzerlik	Meyve, tohum	Gıda Psikolojik

7. KAYNAK KİŞİLER

ADI SOYADI	YAŞ	BULUNDUĞU YER	ADI SOYADI	YAŞ	BULUNDUĞU YER
ACAR Halime	22	Esençay Köyü	ÇEREKCİ Mustafa	55	Genceli Köyü
ACAR Üzeyir	30	Esençay Köyü	ÇEŞEN Fatma	36	Meydan Mh.
ACARTÜRK Emine	70	Topluca Köyü	ÇEŞEN Leyla	62	Geçimli Köyü
AKBAŞ Nazlı	36	Yatırtaş Mh.	ÇAY Şerife	61	Topluca Köyü
AKSU Fatma	80	A.KöselerliKöyü	ÇETİN Meryem	36	Esençay Köyü
AKTUFAN Havva	40	Mut-Merkez	ÇETİN Zeynep	72	Yatırtaş Mh.
ALKIN Duran	62	Derinçay Köyü	DEMİR Meryem	75	Hamam Köyü
ARI Ayşe	57	Çatakbağ Köyü	DEMİRDAĞ Jale	50	Güllük Mh.
ASAR Fatma	40	Deveci Mh.	DOĞAN Hatice	46	Esençay Köyü
ASLAN Zehra	50	Meydan Mh.	DOĞAN Mehmet	43	Topluca Köyü
AVCI İmren	41	Yapıntı Köyü	DOĞAN Mustafa	43	Yapıntı Köyü
AVCI Zeynep	37	Yapıntı Köyü	DOĞAN Nezaket	36	Yatırtaş Mh.
AY Fatma	76	Doğancı Mh.	DURMUŞ Bircan	40	Esençay Köyü
AY Osman	44	Doğancı Mh.	DURMUŞ Kübra	77	Yıldız Köyü
AY Samiye	40	Esençay Köyü	DURMUŞ Müşerrref	67	Yıldız Köyü
AYDIN Şerife	32	Deveci Mh.	DURMUŞ Neriman	39	Esençay Köyü
BATI Hatice	23	Ortaköy Köyü	DURMUŞ Rıdvan	15	Topluca Köyü
BATI Naile	48	Ortaköy Köyü	EFECAN Kemal	71	Hacıahmetli Köyü
BELEN Fatma	61	Deveci Mh.	EFECAN Meryem	50	Hacıahmetli Köyü
ÇATIK Fatma	54	Bozdoğan Köyü	EHLİZ Nuran	39	Topluca Köyü
ÇATIK Huriye	75	Geçimli Köyü	EMDİRME Muhammet	76	Yapıntı Köyü
ÇATIK M.Ali	70	Geçimli Köyü	EMDİRME Teslime	42	Karşıyaka Mh.
ÇAY Ayşe	36	Topluca Köyü	EKKER Mehmet	60	Kadıköy Köyü
ÇAY Ayşe	40	Topluca Köyü	EVREN Şerife	35	Deveci Mh.
ÇAY Halit	42	Topluca Köyü	GEZER Cennet	25	Esençay Köyü
ÇAY Menderes	40	Topluca Köyü	GÜNDOĞDU Durdu	69	Topluca Köyü

ÇEREKCİ Ayşe	50	Doğancı Mh.	GÜNDOĞDU Mustafa	70	Topluca Köyü
ÇEREKCİ Bayram	66	Genceli Köyü	GÜNDÜZ Ayşe	29	Ortaköy Köyü
ÇEREKCİ D.Ali	90	Genceli Köyü	GÜNDÜZ Elif	35	Esençay Köyü
GÜNER Mustafa	50	Topluca Köyü	ÖLMEZ Şevket	76	Topluca Köyü
GÜRBINAR Fatma	42	Topluca Köyü	ÖKER Ayşe	34	Doğancı Mh.
GÜRBINAR Mehmet	42	Topluca Köyü	ÖZCAN İbat	40	Kesikköprü Köyü
GÜRKAN Avni	62	Meydan Mh.	ÖZEL Cennet	41	Topluca Köyü
IŞIK Alime	46	Deveci Mh.	ÖZKAN Hatice	32	Doğancı Mh.
İNCE Hasan	45	Deveci Mh.	ÖZAY Gülten	45	Topluca Köyü
İNCE Hatice	25	Deveci Mh.	ÖZTÜRK D.Ali	84	Topluca Köyü
İNCE Veli	54	İlice Köyü	ÖZTÜRK Meryem	79	Topluca Köyü
KAMBUR Zehra	60	Deveci Mh.	PARLAK Ayten	70	Doğancı Mh.
KARA Cennet	36	Yatırtaş Mh.	PEKTAŞ Ayşe	70	Bozdoğan Köyü
KARA Naile	53	Yıldız Köyü	PELİT Mahmut	32	Bozdoğan Köyü
KARAGÖZ Ayşe	78	Kadıköy Köyü	PERÇEMLİ Hüseyin	54	Topluca Köyü
KAVŞİT Hacı Ali	79	Derinçay Köyü	SARI Ayşe	41	Hacınuhlu Köyü
KAYA Ayşe	36	Hisar Köyü	SİNAN Mehmet	70	Yapıntı Köyü
KAYA İsmail	40	Deveci Mh.	SÜYGÜN Huriye	42	Deveci Mh.
KILIÇ Cennet	71	Bozdoğan Köyü	ŞAFAK Emine	22	Karşıyaka Mh.
KILIÇ Düriye	62	Yapıntı Köyü	ŞAFAK Emine	27	Ortaköy Köyü
KILIÇ Elif	20	Bozdoğan Köyü	ŞAHİN Durmuş	73	Kadıköy Köyü
KILIÇ Emine	65	Bozdoğan Köyü	ŞAHİN Kiraz	74	Kadıköy Köyü
KILIÇ Mehmet	65	Bozdoğan Köyü	ŞAHİN Mehmet	68	Esençay Köyü
KILINÇ Birsen	35	Barabanlı Köyü	ŞAHİN Şahika	41	Yatırtaş Mh.
KOÇAK Erhan	38	Esençay Köyü	ŞEKER Ayşe	36	Topluca Köyü
KOÇAK Havva	32	Esençay Köyü	ŞEKER Ayşe	49	Topluca Köyü
KURT Fadime	40	Yapıntı Köyü	ŞEKER Durdu	48	Topluca Köyü
KURT Hasan	46	Yapıntı Köyü	TİRYAKİ Mehmet	72	Alaçam Köyü
METİN Ahmet	65	Yapıntı Köyü	TUNCAN İsmet	54	Topluca Köyü
MUTLU Gülistan	20	Esençay Köyü	TURAN Emine	44	Esençay Köyü
MUTLU Hatice	56	Esençay Köyü	TURAN ÜmmüGülsün	72	Esençay Köyü
NİŞAN Ahmet	66	A.Köselerli Köyü	UZUN Zübeyde	44	Kültür Mh.
OGUZ Alime	82	Kelceköy Köyü	ÜNAL Halime	42	Kale Mh.
OĞUZ Hasan	51	Kelceköy Köyü	ÜNAL Mehmet	56	Yapıntı Köyü
ORHAN Hüseyin	68	Özlü Köyü	ÜNAN Meryem	71	Bozdoğan Köyü

ÜNAN Raziye	25	B.Kandilli Mh.	YILDIZ Alime	54	Kıravga Köyü
YALINIZ Zeynep	35	Deveci Mh.	YILDIZ Melike	24	Kıravga Köyü
YAMAN Şerife	79	Topluca Köyü	YILMAZ Ayşe	33	Yıldız Köyü
YASTIBAŞ Havva	25	Tuğrul Köyü	YILMAZ Cafer	40	Yıldız Köyü
YASTIBAŞMeryem	40	Bozdoğan Köyü	YILMAZ Fatma	44	Topluca Köyü
YATMAZ Şerife	40	Kale Mh.	YILMAZ Meryem	70	Topluca Köyü
YEŞİL Havva	37	Beşevler Mh.	YILMAZ Ümmü	66	Karşıyaka Mh.

İsimlerinin kayda alınmasını istemeyip yalnızca bize konu ile ilgili bilgilerini aktaran aynı zamanda misafirperver, ilgili tavırlarını eksik etmeyen Alaçam, Aşağı Köselerli, Aydınoğlu, Bağcağız, Barabanlı, Bozdoğan, Çivi, Çömelek, Çortak, Çukurbağ, Dağpazarı, Derinçay, Dištaş, Elbeyli, Esençay, Fakırca, Geçimli, Gençali, Hacıahmetli, Hacıilyaslı, Hamamköy, Haydarköy, Hisarköy, Ilıca, Kadıköy, Kavaközü, Kelceköy, Kemenli, Kırkavak, Köselerli, Kurtsuyu, Mirahor, Ortaköy, Özlü, Palantepe, Sakız, Selamlı, Topluca, Tuğrul, Yapıntı, Yıldızköy, Y.Köselerli köyleri ile Sertavul, Kozlar, Derepazarı, Söğüt özü, Üzümvermez, Yellibel, Yeniçal yaylarında ve Beşevler, Deveci, Doğancı, Gedik, Güllük, Kale, Karşıyaka, Kültür, Meydan, Yatırtaş Mahallelerinde bulunan yöre halkına teşekkür borç bilinmekte, isteklerine saygı duyulmakta ve isimleri burada zikredilmemektedir.

NOT: İsimlerini verdikleri halde teknolojik aksaklıklar sebebi ile kayıtlarımız altında tutamadığımız yöre halkından özür diler saygılar sunarım.

8. KAYNAKLAR

1. Acartürk, R . , 2006, Süs Bitkileri ve Yer Örtücüleri, Ogem Vakfı, Ankara,
2. Avcı, K. , Ezer, N., 2004, Çerkeş (Çankırı) Yöresinde Kullanılan Halk İlaçları, Hacettepe Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi Dergisi, cilt: 24, sayı: 2, Temmuz Ankara,
3. Avcı, M., 2005, Çeşitlilik ve Endemizm Açısından Türkiyenin Bitki Örtüsü, İstanbul Ünv. Edebiyat Fak. Coğrafya Dergisi, İstanbul.
4. Bağcı, Y., 2000, Aladağlar (Yahyalı, Kayseri) ve çevresinin etnobotanik özellikleri, Ot Sist. Bot. Derg. .
5. Bağcı, Y. , Dinç, M. , Dural, H., 2001 , Uzunsöğüt köyü ve çevresinin (Türkoğlu-Kahramanmaraş) bazı bitkilerinin yerel adları ve etnobotanik özellikleri. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi, Sayı: 9, Konya.
6. Bağcı, Y., Dural H., Savran A., 2006, “Pozantı (Adana) ve Çevresindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adaları ve Etnobotanik Özellikleri” Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi Sayı: 27, Konya .
7. Başaran, S., 2003, Elmalı Yöresinde Doğal Olarak Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri, Batı Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü, Ankara .
8. Baytop, T., 1984, Türkiye’de Bitkiler ile Tedavi (Geçmişte ve Bugün), İstanbul Üniv. Yayınları No: 3255, Eczacılık fak. No: 40, İstanbul.
9. Baytop, T. , 1994, Türkçe Bitki Adları Sözlüğü, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları:578, Ankara.
10. Doğanoğlu, Ö. , Gezer, A. , Yücedağ, C., 2006, Göller Bölgesi-Yenişarbademli Yöresi’nin Önemli Bazı Tıbbi ve Aromatik Bitki Taksonları Üzerine Araştırmalar, Isparta.
11. Duran, A. , 1998, Akseki (Antalya) ilçesindeki bazı bitkilerin yerel adları ve etnobotanik özellikleri, Ot Sistematik Botanik Dergisi, Ankara,.

12. Elçi, B. , Sadık, E. , 2006.Güdül(Ankara) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri, Hacettepe Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi Dergisi, cilt: 26, sayı: 2, Temmuz, Ankara.
13. Erik, S. , Elçi, B. , 2006. Güdül(Ankara) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri, Hacettepe Ünv. Eczacılık Fak. Dergisi, Cilt 26, Sayı 2, Temmuz
14. Ertuğ, F. , Tümen, G., Çelik, A. , Dirmenci, T. , 2003, Buldan (Denizli) Etnobotanik Alan Araştırması TÜBA Kültür Envanteri Dergisi 2, Ankara.
15. Işık, S. , Gönüz, A. , Arslan, Ü. , Öztürk, M., 1995, Afyon İlindeki Türlerin Etnobotanik Özellikleri, Ot Sistematik Botanik Dergisi, Ankara,
16. İlçim, A., Varol, A., 1996, Hatay ve K. Maraş (Türkiye) İllerindeki Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri, Ot Sistematik Botanik Dergisi, Ankara,
17. Mert, H., Doğan, Y., Başlar, S., 1992, Doğal Boya Eldesinde Kullanılan Bazı Bitkiler,D.E.Ünv.Buca Eğitim Fakültesi, Biyoloji ABD, Ekoloji Dergisi, Ekim-Kasım-Aralık sayı:5
18. Oral, Ç.,D., 2007, Konya İlinde Kullanılan Halk İlaçları Üzerine Etnobotanik Araştırmalar,Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,Ankara
19. Ospankulova, E. , 2005, Türkiye Etnobotanik Araştırmalar Veri Tabanı,İstanbul Ünv., Sağlık Bilimleri Enst., Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
20. Özcan, M., Akgül, A., Bağcı, Y., Dural, H., (1998) "İçel (Mersin)' de Sebze Olarak Tüketilen Bazı Yabani Bitkilerin Kimyasal Bileşimi ve Mineral İçeriği" Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi Sayı: 15, 1998 Konya
21. Özgen, U., Terzi., Z., Coşkun, M., 2002 "Halk İlacı Olarak Kullanılan Bazı Türlerde Lipit Peroksidasyonunu İnhibe Edici Etkinin Araştırılması" Atatürk Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmokoknozi Anabilimdalı Erzurum, Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, Bildiriler, 29-31 Mayıs, Eskişehir
22. Sadıkoglu, N. , 1998, " Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Arastırmalar Arsivi", İstanbul Üniversitesi, Saglık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
23. Savran, A. , Bağcı, Y. , Kargıoğlu, M., 2002 "Gemerek (Sivas) ve Çevresindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adları ve Etnobotanik Özellikleri" Afyon Kocatepe Ünv. Fen Bilimleri Dergisi 2007
24. Sayar, A. , Güvensen, A. , Özdemir, F. , Öztürk, M., 1995 , Muğla İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri, Ot Sistematik Botanik Dergisi Cilt: 2 Sayı: 1

25. Şimşek, I. , Aytekin, F. , Yeşilada, E. , Yıldırımlı, Ş. , 2002, Anadolu'da Halk Arasında Bitkilerin Kullanış Amaçları Üzerinde Etnobotanik Bir Çalışma, Gazi Ünv. , Ankara,
26. Toroğlu, S. , Çenet, M. , 2006, Tedavi Amaçlı Kullanılan Bazı Bitkilerin Kullanım Alanları ve Antimikrobiyal Aktivitelerinin Belirlenmesi İçin Kullanılan Metodlar, Kahramanmaraş Sütçü İmam Ünv., Fen ve Mühendislik Dergisi, Kahramanmaraş.
27. Türkoğlu, İ. , 2000, "Elazığ İlindeki Etnobotanik Değeri Olan Taksonların Araştırılması" Elazığ
28. Vural, G., 2008, Honaz Dağı ve Çevresi'ndeki Bazı Doğal Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, Afyon
29. Yeni E. , 2001, Ermenek(Karaman) ve Yöresinde Yetişen Tıbbi Bitkiler Üzerine Bir Araştırma, Konya
30. Yücel, E., Tülükoğlu, A., 2000, Gediz (Kütahya) Çevresinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler, Ekoloji Çevre Dergisi cilt:9 sayı:36, Eskişehir

İNTERNET KAYNAKLARI

1. www.mut.gov.tr
2. www.ağaçlar.net
3. www.biyoweb.net
4. www.etnofertug.com

9. EK

ARAŞTIRMA BÖLGEMİZDEN İZLENİMLER

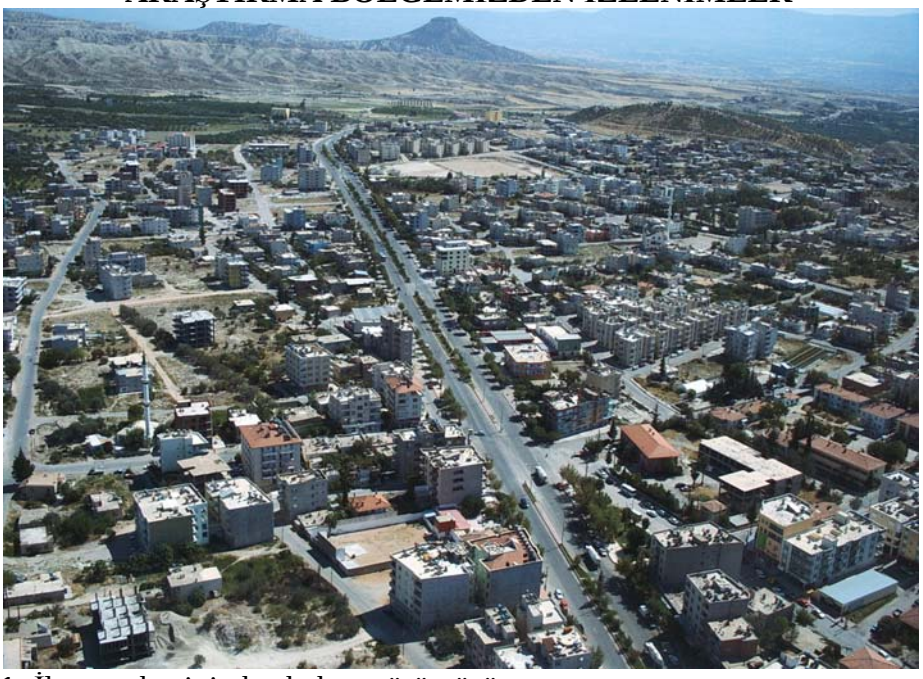

Şekil 491: İlçe merkezinin kuşbakışı görüntüsü

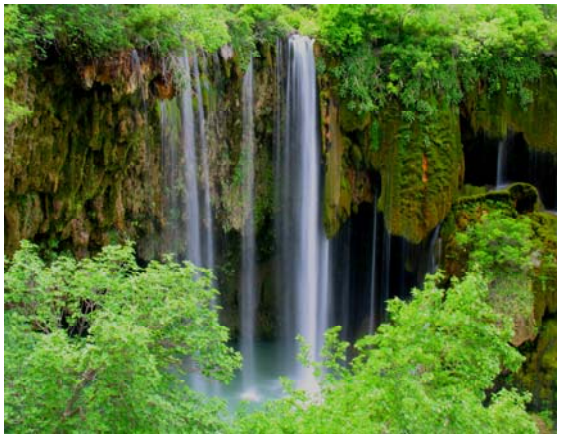

Şekil 492: Yerköprü şelalesi

Şekil 493: Genceli Köyü köprüsü

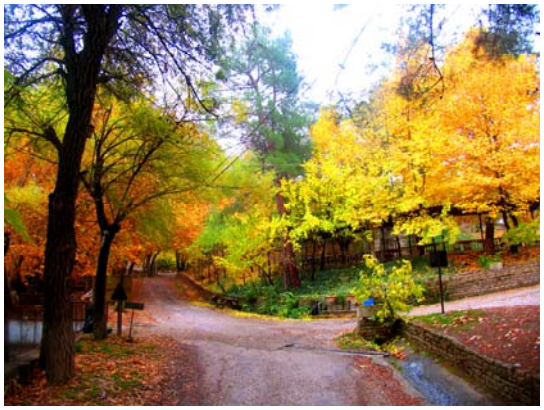

Şekil 494: Karaekşi piknik alanı

Şekil 495: Gezende kanyonu

Şekil 496: Araştırma alanını tanımaya çalışırken Alahan mevkiinden bir görüntü

Şekil 497: Araştırma alanlarından Hocantı Köyü'nden bir görüntü

Şekil 498: Araştırmada alanlarından Alahan mevkiinde zor anlardan biri

Şekil 499: Araştırma alanlarından Göksu üzerinde zor anlardan biri

Şekil 500: Dağpazarı köyünden geçen yörükler

Şekil 501: Bozdoğan köyünde araştırmaya yardımcı olan teyzemiz Meryem ÜNAN

Şekil 502: Geçimli köyünde araştırmaya yardımcı olan teyzemiz Fatma ÇATIK

Şekil 503: Araştırmaya tecrübeleri ile katkı sağlayan Derinçay köyünden Kore Gazisi amcamız Hacı Ali KAVŞİT ve Özlü köyünden Hüseyin ORHAN

Şekil 504: Bilgileri ile yardımlarını esirgemeyen Malle’ den teyzelerimiz Huriye ÇATIK ve Leyla ÇEŞEN

Şekil 505: Kaşık yapan, bilgilerinden istifade ettiğimiz amcamız Durmuş Ali ÖZTÜRK

Şekil 506: Kayısı festivalinde Mısır satan yöre kadınlarından

Şekil 507: Topluca Köyü derneğinde bilgileri ile yardımcı olan yöre halkı

Şekil 508: Otlarla börek içi hazırlığı yapan yöre kadınları

Şekil 509: Köy meydanında toplanarak bilgi ve tecrübeleri ile araştırmaya yardımcı olan yöre halkı

Şekil 510: Çınaraltı parkında, tecrübe ve bilgileri ile araştırmaya yardımcı olan yöre halkı

YÖRE PAZARLARINDAN GÖRÜNTÜLER

Şekil 511: Çeşitli otları yöre pazarında satışa sunan yöre kadınları

Şekil 512: Isırgan otu satın alan yöre kadınları

Şekil 513: Nar satan yöre insanı

Şekil 514: Otları kullanarak börek yapan yöre kadınları

Şekil 515: Nar ekşisinin özelliklerini anlatarak araştırmaya yardımcı olan yöre insanı

Şekil 516: Zeytinleri yöre pazarına getiren ve araştırmaya bilgileri ile yardımcı olan yöre insanı

Şekil 517: Demirci dükkanında ağaçların yakıt olarak kullanımı

Şekil 518: Kayısı festivalinde, otları iç olarak kullanıp börek yapan yöre kadınları

Şekil 519: Yöre pazarında bal çıtaları ve diğer amaçlarla kullanılan ağaçlar hakkında bilgilendiren yöre halkı

Şekil 520: Yetiştirdikleri otları ve domates ile biberden hazırladıkları salçaları satışa sunan yöre kadınları

Şekil 521: Yöre pazarında taze nohut satan yöre kadınlarından

Şekil 522: Yöre pazarında satılan çeşitli bitki örnekleri

Şekil 523: Yöre pazarında Maş satan ve araştırmaya katkıda bulunmak için tanıtım yapan yöre insanı

Şekil 524: Yetiştirdikleri ürünleri yöre pazarında satışa sunan yöre halkı

Şekil 525: Yöre pazarında satış yapan ve araştırmaya katkı sağlayan yöre insanı

Şekil 526: Yaylalara çıkmış yöre halkından bazı örnekler

Şekil 527: Dokuma tezgahı ile dokuma yaparken bilgileri ile araştırmaya katkıda bulunan Esençay Köyü'ndeki teyzemiz Gülsüm TURAN

Şekil 528: Avkılanmış deri yayık yayan yöre gençlerinden

Şekil 529: Tahta kaşıklarla oynayan yöre çocuklarından

Şekil 530: Yapıntı Köyü kahvesinde bize bilgilerini aktaran yöre insanları

Şekil 531: Zeytinlik mevkiiinde bilgi toplamamıza yardımcı olan bir aile

ARAŞTIRMALARDA MOLA ZAMANI

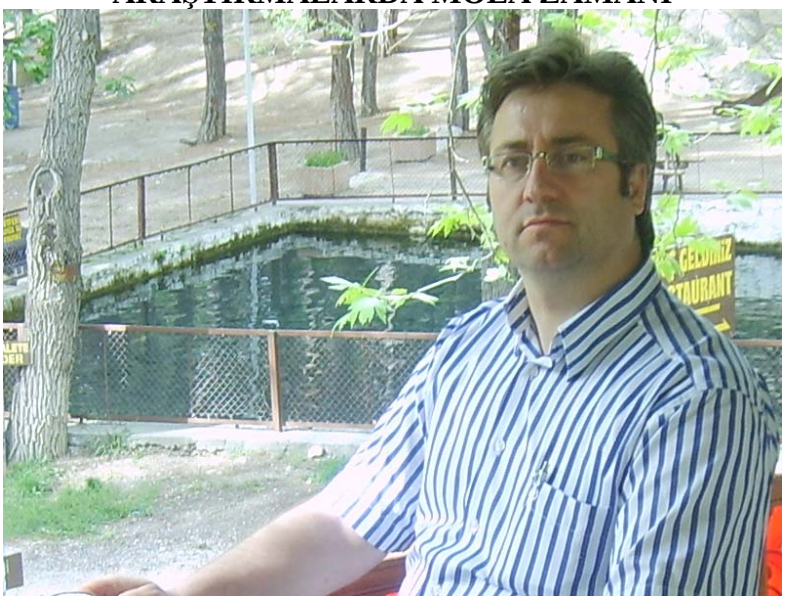

Şekil 532: Arazi çalışması sonrasında Karaekşi mevkiinde Sayın Hocam Doç. Dr. Yavuz BAĞCI dinlenirken

Şekil 533: Bilgi aldığımız bayanlarla köyde çay molası

Şekil 534: Araştırmalarda desteğini hiçbir zaman esirgemeyen öğretmen dostlarla kısır molası

Şekil 535: Yaylada bir aile

Şekil 536: Yöreyi tanıtan bazı gençler

Şekil 537: Yöre bitkilerini ilk tanıtan Bozdoğan Köyünden Elif KILIÇ

Şekil 538: Süs bitkilerini tanıtan, köylerde ikamet eden öğrenci velilerimden

Şekil 551: ARAŞTIRMAYA YARDIMCI OLAN YÖREDEKİ BAZI KÜÇÜK ELLER